

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Σ. Ι. ΒΟΥΤΥΡΑΣ.

ΑΡΙΘΜΟΣ 12.

ΤΟΜΟΣ Γ'.

23 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1894.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

Ἡ ἑλληνικὴ Βουλὴ οὕτω ἐπανελάβε τὰς ἐργασίας αὐτῆς, οὐδὲ εἶνε θετικῶς γνωστὸν πότε ἔσονται ἐν Ἀθήναις τοσοῦτοι κυβερνητικοὶ βουλευταί, ὥστε νὰ ἐξασφαλιζώσι τῷ ὑπουργεῖῳ τὴν ἀναγκαίαν ἀπαρτάν.— Διότι οὐδεὶς βεβαίως ἀποδίδει σπουδαιότητα εἰς τὴν ὑπὸ τῶν ὑπουργικῶν κύκλων προβαλλομένην αἰτιολογίαν τῆς ἀναβολῆς τῆς ἐπαναλήψεως τῶν κοινοβουλευτικῶν ἐργασιῶν, ὡς ὑπαγορευθεῖσιν ὑπὸ τῆς καθυστερήσεως τῆς ἐκτυπώσεως τοῦ προϋπολογισμοῦ.— Ἄλλως τε φαίνεται ὅτι κατ' αὐτὰς ἐν ταῖς κυβερνητικαῖς φάλαγγιν ἐξεδηλώθησαν σαφέστεραι τινες τάσεις πρὸς μεταστάσεις, αἵτινες κατέστησαν ἐμφεκτικώτερον τὸν κ. Τρικούμπιν.— Ὡς πρὸς τὴν θέσιν τοῦ οικονομικοῦ ζητήματος, αἱ περὶ τούτου πρὸς τοὺς πιστωτὰς διαπραγματεύσεις οὕτω οὐδὲν ἀπηνεγκον ὀριστικὸν ἀποτέλεσμα· τοῦτο δὲ μόνον ἔχομεν, κύριον τοῦ κυβερνητικοῦ **"Ἀδέτος"** ἄρθρον, χαρακτηριστῆρα ἡμεμισοῦμου δηλώσεως ἕρπον, καθ' ὃ σαφέστερον ἢ μέχρι τοῦδε ἡ κυβέρνησις κηρύττει ὅτι ὁ ὑπὸ τῆς Βουλῆς ψηφισθεὶς προσωρινὸς διακανονισμὸς τῆς ὑπηρεσίας τοῦ δημοσίου χρέους κατ' οὐδὲν προδικάζει τὸν ὀριστικὸν διακανονισμὸν, ὅστις θὰ ἐπέλθῃ διὰ τῶν διαπραγματεύσεων.— Εὐάρεστον ὡσαύτως γεγονός ἐστί τὸ τοῦ γερμανοῦ διαιτητοῦ κ. Σβαϊρρικ ἐτυμνηγορία ἐπὶ τῆς περὶ τοῦ σιδηροδρόμου Πειραιῶς—Λαρίσεως διαφορᾶς τῆς κυβερνήσεως καὶ τῆς ἐργολαβικῶς ἀναλαβούσης τὸ ἔργον ἐταιρίας.— Ὁ ξένος διαιτητὴς ἀπεφάνητο ὑπὲρ τῆς κυβερνήσεως, πρὸς τοῖς ἄλλοις τὸ ποσὸν τῶν 3,311,000 φρ., ἀτινα κακοπύτως οἱ ἐργολάβοι διετείνοντο ὅτι ὀφείλοντο αὐτοῖς διὰ τὴν κατάστασιν τοῦ μηνὸς μαρτίου, περιουσίας εἰς 188,000 φρ. μόνον, καὶ τοῦτο κατ' ἐπιεικεῖς ὑπὲρ αὐτῶν ὑπολογισμὸς αὐτοῦ.—

Οὕτως ἐκλείπει ζήτημα, ὅπερ ἐπὶ πολλὸν χρόνον παρεῖχεν ἀφορμὴν ὡς διασύρηται ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις.

Τὸ βουλγαρικὸν ἔθνος κατὰ τὴν λήξαν ἐβδομάδα πύτύχισε νὰ ἴδῃ πληρουμένης τὰς εὐχὰς αὐτοῦ περὶ ἀποκτιθέως διαδόχου τοῦ ἡγεμονικοῦ θρόνου, τῆς πριγκιπίσσης Μαρίας τῆ παρελθούσης τρίτη αἰσῶς παραγαγούσης εἰς τὸν βίον ἄρρενα ἡγεμονίδην.— Τὸ γεγονός εὐφροσύνως, ὡς εἰκός, προσηγορεύθη ἐν Σοφίᾳ· πιθανώτατά ὅμως τὴν ἐπὶ τοῦτ. εὐφροσύνην αἰσθητῶς ἐσκίαζεν ἡ σκέψις, ὅτι ὁ μετὰ τοσαύτης ἀνυπομονησίας προσδοκῆεις οὗτος καρπὸς τοῦ δυναστικοῦ τῶν Βουλγάρων οἴκου, ὡς καὶ οἱ ἀκολουθήσοντες αὐτῷ, ἀνατραφήσεται, οὐχὶ κατὰ τὸ ἐθνικὸν δόγμα, ὅτε μόνον ἠδύνατο νὰ θεωρῆται ὡς ἀκεραῖως γνήσιος βούλγαρος ἡγεμονίδης, ἀλλὰ κατὰ τὸ καθολικόν, συνφῶν ταῖς κατὰ τὰς παραμονὰς τοῦ ἡγεμονικοῦ συνοικεσίου γενομέναις τροποποιήσεσι τοῦ συντάγματος, τῶς τὸ ὀρθόδοξον δόγμα ἐπιβάλλοντος τοῖς τέκνοις τοῦ ἡγεμόνος.— Ἄλλὰ καὶ ὁ ἀπονειμθεὶς τῷ ἀρτιγεννήτῳ ἡγεμονίδῃ πρὸς τῷ τοῦ πριγκιπος τοῦ Τυρνάβου τίτλος τοῦ δουκὸς τῆς Σαξωνίας δὲν ἀποτελεῖ βεβαίως ἀπόφασιν θεραπεύουσαν λίαν τὴν φιλοτιμίαν τοῦ βουλγαρικοῦ ἔθνους.— Μόνον κυβέρνησις διατεθειμένη νὰ ἐπιτρέψῃ πάντα πρὸς διατήρησιν τῆς ἡγεμονικῆς εὐνοίας καὶ τῆς ἀρχῆς ἠδύνατο ν' ἀνεχθῆ μέτρον, ἀποδεικνύον ὅτι ἐν τῷ ἡγεμονικῷ τῆς Σοφίας μεγάρῳ εἰς οὐδὲν λογίζονται τὴν ἐθνικὴν ἀξιοπρέπειαν ἀπέναντι τῆς οικογενειακῆς αὐτῶν φιλαυτίας.— Ἴσως οἱ Βούλγαροι νομίζουσιν ὅτι δὲν ὀφείλουσι νὰ χάνονται περὶ τοιαῦτα μικρολογήματα· τὸ καθικόν ὅμως τοῦ ἡγεμονεύοντος οἴκου ἦν νὰ φείδῃται καὶ οἰκοθεν τῆς ἀξιοπροπέιαις τοῦ ἔθνους.

Ἐν Σερβίᾳ τὰ πράγματα ἐξελίσσονται κατὰ τὴν προδύλω ἐπισηλῆ φοράν, ἦν παρεῖχεν αὐτοῖς ἡ αὐταρχικὴ βασιλικὴ ἐνέργεια, ἥς ἀφετηρία ἀπέβη ἢ εἰς τὴν χώραν ἐπάνοδος τοῦ βασιλοπάτορος, εἰρηνοδαμένου τὴν συγκρότησιν τοῦ νέου ἐκ προοδευτικῶν

καὶ φιλελευθέρων ὑπουργείου καὶ τὴν διὰ βασιλικοῦ διατάγματος διάλυσιν τοῦ ἀνωτάτου δικαστηρίου τοῦ κράτους, τοῦ δικάζοντος τὰ μέλη τοῦ ὑπουργείου Ἀδακούμοιτις ἐπὶ ταῖς ὑπ' αὐτῶν γενομέναις ἀθετήσεσι τοῦ συντάγματος, καὶ τὴν ἀμνήστευσιν τῶν ὑποδίκων, πρὶν ἢ εἶτι ἐκδοθῆ ἢ περὶ αὐτῶν ἀπόφασις τοῦ δικαστηρίου. — Ἐννοεῖται ὅτι ταῦτα πάντα ἐξυρρέθισαν τὴν καὶ οἰκοθεν εὐερέθιστον ριζοσπαστικὴν μερίδα, ἥτις ἐξέδωκε σφοδρὰν διαμαρτυρίαν κατὰ τῶν ἀντιδυναταγματικῶν τούτων ἔργων, ἅτινα καὶ τὰ ἐννέα δέκατα τῶν κατοίκων τῆς χώρας, ὑπὸ τῶν ἀρχῶν τῆς ὀνομασθείσης μερίδος ἐμφορούμενα, ἀποδοκιμάζουσιν. — Ἄλλ' ἢ ἐξ ἐφόδου αὕτη εἰσρόμησις αὐθις τοῦ βασιλοπάτορος εἰς τὴν διαχείρισιν τῶν πραγμάτων τῆς Σερβίας δὲν ἐβρόδυνε νὰ ἐνασκήσῃ τὴν ἐπιτροπὴν αὐτῆς καὶ ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν σχέσεων τῆς χώρας, ἐρμηνευθεῖσα εὐλόγως ἴσως ἐν Πετρούπολει καὶ Παρισίοις ὡς ἀφειρητρία ἀποπειρας πρὸς ἀνόρθωσιν τῆς πάλαι ἐν Σερβίᾳ κρατούσης αὐστριακῆς ἐπιτροπῆς, ἐκαρροθεΐσης καὶ ὑπὸ τῆς ρωσικῆς ἀντικαταστάσεως ἀπὸ τῆς παλαιῆς τοῦ βασιλέως Μιλάνοῦ καὶ τῆς ἐπὶ τὴν ἀρχὴν ἐλεύσεως τῶν ριζοσπαστικῶν. — Τεκμήριον τοῦ ὅτι τοιαύτη ἦν ἡ παρὰ τῷ ρωσογαλλικῷ συνδέσμῳ ἐκ τῆς ἐπανόδου τοῦ βασιλοπάτορος ἐντύπωσις ἀποτελεῖ τὸ γεγονός, ὅτι, ἐνῶ οἱ ἐν Σοφίᾳ ἀντιπρόσωποι τῶν ἄλλων Δυνάμεων ἐπισκέψαντο αὐτόν, οἱ τὴν Ρωσὶαν καὶ Γαλλίαν ἐκπροσωποῦντες διετάχθησαν ν' ἀπόσχῃσι πάσης τοιαύτης ἐπισκέψεως. — Ἐν γένει ἡ ἐν Σερβίᾳ κατάστασις, ἀν μάλιστα ἐπαληθεύσῃ ἢ φήμῃ περὶ ἐπικειμένης ἀποδημίας τοῦ βασιλέως Ἀλεξάνδρου καὶ μεταξὺ ἀναθέσεως τῆς βασιλικῆς ἀρχῆς τῷ βασιλοπάτορι, κυφορεῖ πιθανῶς γεγονότα, τὰ ὅποια μετ' ἀνησυχίας μόνον δύναται ν' ἀναμένῃ πᾶς φίλος τοῦ σερβικοῦ ἔθνους.

— Ἐν τῇ δυσμικῇ Εὐρώπῃ τὴν δημοσίαν γνώμην ἐπισηχόλησεν ἰκανῶς καὶ ἐξακολουθεῖ ἐπασχολοῦσα ἡ συντελεσθεῖσα ἤδη συνδιαλλαγὴ τοῦ αὐτοκράτορος Γουλιέλμου καὶ τοῦ πρίγκιπος Βίσμαρκ, τούτου κατ' ἀκολουθίαν προσκλήσεως τοῦ ἡγεμόνος αὐτοῦ μεταβάντος εἰς Βερολίνον καὶ αὐτοπροσώπως εὐχαριστήσαντος τῷ αὐτοκράτορι ἐπὶ τοῖς παρασχεθεῖσιν αὐτῷ κατὰ τὴν ἀσθένειαν αὐτοῦ δείγμασι τοῦ αὐτοκράτορικου ἐνδιαφέροντος καὶ συγχαρέντος αὐτῷ ἐπὶ τῇ ὀνομαστικῇ αὐτοῦ ἐσορτῇ, τυχόντος δὲ ἐνθερμοτάτης παρὰ τε τῷ δημοσίῳ καὶ ἐν τοῖς ἀνακτόροις ὑποδοχῆς. — Τὸ γεγονός, καίπερ καθ' ἑαυτὸ σπουδαιότατον, δὲν πιστεύεται μέλλον νὰ ἐπιδράσῃ ἐπὶ τῆς πολιτικῆς καταστάσεως, ἅτε οὐδενὸς μαρτυροῦντος ὅτι ἡ συνδιαλλαγὴ ἔσται τὸ προσοίμιον τῆς εἰς τὴν ἀρχὴν ἐπανόδου τοῦ ἐρμηίτου τῆς Φρειδριχσρούνης. — Φαίνεται ὅτι διὰ τοῦ διαδήματος αὐτοῦ ὁ γερμανὸς καὶσαρ τοῦτο κυρίως ἐπεζητήσῃ, νὰ μετριάσῃ τὴν ἀντιπολιτευσιν τῶν συντηρητικῶν στοιχείων, ἢν ὁ πρῶν ἀρχιγραμματεὺς μετὰ τὴν διαλλαγὴν ταύτην ἐλπίζειται ὅτι δὲν θὰ ἐνίσχυεν ἐν τῷ κατὰ τῆς κυβερνήσεως ἀγῶνι αὐτῆς καὶ ἥτις οὕτως ἀσθενεστέραν θὰ προέβαλλεν ἀντίστασιν εἰς τὴν ἐπισηχίσιον τῶν φορολογικῶν καὶ ἔμπορικῶν μέτρων τοῦ κράτους. — Ἄλλως τε καὶ ἡ ἡλικία καὶ ἡ ὑγιεινὴ κατάστασις τοῦ πρίγκιπος θεωρεῖται ὡς ἐπιτρέπουσα αὐτῷ ν' ἀναλάβῃ

μόνον τὸ ἔργον ἀνευθύνου τοῦ Στέμματος συμβούλου.

Ἡ ἐν Ἰταλίᾳ κατάστασις οὐδὲ βῆμα πρὸς τὴν βελτίωσιν αὐτῆς ἐποιήσατο. — Τὰ ἔκτακτα περισταλτικὰ μέτρα, ἅτινα ἡ τοῦ κ. Κρίσπη κυβέρνησις ἠναγκάσθη νὰ λάβῃ πρὸς καταστολὴν τῶν ἐν Σικελίᾳ μὲν διὰ τὴν κατατρώχουσαν τὴν νῆσον δεινὴν ἐνδειαν, ἐν Μάσσα δὲ καὶ Καρράρα διὰ τὴν κρατούσαν πρὸς τὸ πολιτικὸν καθεστῶς δυσκαρέσκειαν ἐκραγείσων ταραχῶν, ἐπανήγαγον τὴν χώραν ἐν σχετικῇ τινι γαλήνῃ· ἀλλ' αὕτη, μὴ οὔσα καρπὸς τῆς διορθώσεως τῶν κακῶς ἐχόντων καὶ τῆς ἄρσεως τῶν αἰτίων τῆς δυσκαρέσκειας τοῦ ἰταλικοῦ λαοῦ, εἶνε γαλήνη, ἐγκρύπτουσα τρικυμίαν, ἥτις δύναται νὰ ἐκτραγῆ σφοδρότερα ἐν τῇ πρώτῃ δοθησομένῃ καταλήλῳ εὐκαιρίᾳ. — Ὅπερ δὲ πάντων χειρίστον, καίτοι ἰκανὸς ἤδη παρήλαθε χρόνος ἀπὸ τῆς ἀναρρήσεως τῆς παρούσης κυβερνήσεως, ἥς ἡ συγκρότησις γενικῶς ἐθεωρήθη ὡς γεννησομένη ἀφειρητρία ἀποτελεσματικώτερας ἐργασίας πρὸς ἀνόρθωσιν τῶν πραγμάτων, οὕτω οὐδὲν ὑπάρχει ἐνθαρρῦνον περὶ πραγματώσεως τῆς ἐλπίδος ταύτης. — Ἡ κυβέρνησις μελετᾷ διάφορα σχέδια· ἀλλ' ἐπειδὴ πάντα ἐρείδει ἐπὶ τῆς αὐξήσεως τῆς καὶ ἤδη ἀφορήτου φορολογίας τοῦ ἰταλικοῦ λαοῦ, ἀναγκάζεται μετὰ δευτέραν μελέτην ν' ἀπορρίπτῃ αὐτὰ· μὴ ἔχουσα δὲ τὸ θάρρος νὰ προβῇ εἰς τὴν ὑπὸ τῶν πραγμάτων καθ' ἑκάστην ἐπιτακτικώτερον ἐνδεκνυμένην μεταβολὴν τῆς ἐνεστώσης ἀφορήτως πολυδαπάνου ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, μεταβολὴν δέ, καθ' ἥς ἀντιδρῶσιν ἰσχυρὰ ἐπιρροαί, ἃς δὲν τολμᾷ, φαίνεται, ν' ἀψηφῆσῃ ὑπουργεῖον, οὗ ὁ πρόεδρος ἐγένετο ἄλλοτε τῶν θερμοτάτων θιασωτῶν καὶ παραγόντων τῆς πολιτικῆς ταύτης, ἐπέχει πάντοτε καὶ διασκέπτεται· τούτου δὲ ἕνεκα, μηδὲν ἔχουσα νὰ ὑποβάλῃ τῷ κοινοβουλίῳ ὀριστικὸν μέτρον, ἀνέβαλε τὴν σύγκλησιν αὐτοῦ. — Ἰδῶμεν ποῦ θὰ καταλήξῃ ἡ κατάστασις αὕτη.

Ἐν Λονδίῳ φαίνεται ὅτι παρὰ τὴν ἀπουσίαν τῆς Βουλῆς τῶν κοινοτήτων ἐπῆλθον γεγονότα ἀπειλοῦντα ὑπουργικὴν κρίσιν. — Ὑποθέτομεν ὅτι ἡ σπεύσασα νὰ ἐπαναλάβῃ τὰς ἐργασίας αὐτῆς Βουλὴ τῶν Λόρδων, ἐπιλαβομένη τῆς συζητήσεως τῶν ἄλλων ὑποβεβλημένων αὐτῇ μεταρρυθμιστικῶν καὶ ὑπὸ τῆς τῶν κοινοτήτων ἐψηφισμένων νομοσχεδίων, ἐξεδήλωσε διαθέσεις, πεισάσας τὴν κυβέρνησιν ὅτι ὀφείλει νὰ λάβῃ ριζικὸν τι μέτρον ἀπέναντι τῆς ἀδρανείας, εἰς ἣν περιάγει αὐτὴν ἡ στάσις τῶν Λόρδων, ὅτι δὲ περὶ τοῦ μέτρου τούτου ἐπῆλθε διαφωνία τοῦ γηραιοῦ φρωθυπουργοῦ πρὸς τὴν ἀνασσαν ἢ τοὺς συναδέλφους αὐτοῦ.

Ἡ γαλλ. κυβέρνησις ἤρατο ἐδόξμην νίκην ἐν τῷ κατὰ τῶν ἀνατρεπτικῶν ἀγῶνι. — Ἡ τελευταία ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου συζητήσις ἐπίνεγκε θυελλώδεις τινὰς σκηνάς, προκαλεσάσας καὶ τὴν προσωρινὴν ἐκ τῆς αἰθούσης ἐξωσιν ἐνός τῶν σοσιαλιστῶν βουλευτῶν· μετὰ γαλνυαίαν ὅμως ἀγόρευσιν τοῦ πρωθυπουργοῦ, καταδείξαντος ὅτι ἕτερον ἐλευθερία καὶ ἕτερον ἀκολασία, κατέληξεν εἰς ψῆφον ἐμπιστοσύνης, διὰ μεγάλης πλειοψηφίας δοθεῖσαν.

M. E. ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΣ.

G. E. LESSING.

ΛΑΟΚΟΩΝ*

*H

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΟΡΙΩΝ ΤΗΣ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΟΙΗΣΕΩΣ

Είναι φυσικόν ὅτι, ὅταν ὁ Βαλέριος Φλάκιος περιγράφῃ τὴν πτερόεσσαν ἀστραπὴν ἐπὶ τῶν ρωμαϊκῶν ἀσπίδων,

Nec primus radios, miles Romane, corusc
Fulminis et rufilas scutis diffuderis alas

ἢ περιγραφῇ αὕτη πολλῶ σαφεστέρα ἐμοὶ ἀποθύσεται, ὅταν ἴδω ἐφεκόνιδιν τοιαύτης ἀσπίδος ἐπὶ τινος ἀρχαίου μνημείου¹. Πιθανὸν ὁ Ἄρως ἐν αὐτῇ ἀκριβῶς τῇ ἐκκρεμῇ αὐτοῦ θέσει, ἐν ἣ ἐπίστευεν ὅτι εἶδεν αὐτὸν ὁ Ἄδδισον ὑπεράνω τῆς Ρέας ἐπὶ τινος νομίσματος,² νὰ παρίστατο ἐπὶ τῶν κρανῶν καὶ

¹) Ἔς ἀριθ. 11, σελ. 203—204.

1) Val. Flaccus, lib. VI. v. 55. 56. Polymetis. Dial. VI. p. 50.

2) Λέγω ὅτι εἶναι πιθανόν. Ἐν τούτοις θὰ ἐστοιχιμάτιζον δέκα ἐναντίον ἐνὸς οὗτος. Ὁ Ἰουβανάλης (Juvenal) ὁμιλεῖ περὶ τῶν πρώτων χρόνων τῆς δημοκρατίας, ὅτε ἄγνωστος ἦτο ἡ τελεία καλλονὴ καὶ θαύλασμα, ὃ δὲ στρατιωτῆς τὴν λαφυραγωγῆθέντα χρυσὸν καὶ ἄργυρον ἐδαπάνη εἰς τὴν ἀποσκευὴν τοῦ ἵππου αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τῶν ἰδίων ὄπλων.

(Sat. XI. v. 100—107).

Tunc rudis et Grajas mirari nescius artes
Urbibus eversis praedarum in parte reperta
Magnum artificum frangebatur pocula miles
Uli phaleris gauderet equus caelataque cassis
Romuleae simulacra ferae numescere jussae
Imperii fato geminos sub rupe Quirinos
Ac nudam effigiem clypeo fulgentis et hasta
Pendentisque Dei perituro ostenderet hosti

Ὁ στρατιωτῆς κατέβραυε καὶ τὴν πολυτιμωτέραν κύλικα, τὰ ἀριστουργήματα μεγάλων τεχνητῶν, πρὸς τὴν διὰ τοῦ τεχνήτου κατασκευὴν λυκαίνης τινὸς ἢ μικροῦ Ρωμύλου ἢ Ρέμου, δι' ὧν τὸ κράνος αὐτοῦ ἐκόσμηε. Τὰ πάντα εἶναι εὐληπτα μέχρι τῶν τελευταίων δύο στίχων, ἐν οἷς ὁ ποιητῆς ἐξακολουθεῖ περιγράφων εἰσέτι τοιαύτην εἰκόνα, εἰρογαμένην ἐπὶ τῶν κρανῶν τῶν ἀρχαίων στρατιωτῶν. Τὸ ἐξῆς εἶναι προφανές ὅτι ἡ εἰκὼν αὕτη ἔδεν νὰ παριστῇ τὸν θεὸν Ἄρην ἀλλὰ τί σημαίνει τὸ ἐπίθετον *pendentis*, ὅπερ ὁ ποιητῆς αὐτῷ ἀποδίδει; Ὁ Ριγκάλλιος (Rigallius) εἶδεν ἀρχαίον σχόλιον, ὅπερ ἐρμηνεύει τὸ ἐπίθετον τοῦτο διὰ τοῦ quasi ad ictum se inclinantis. Ὁ Λουμπίνος (Lubinus) φρονεῖ ὅτι ἡ εἰκὼν ἐπὶ τῆς ἀσπίδος εὐρίσκατο· ἐπειδὴ δὲ ἡ ἀσπίς ἀπὸ τοῦ βραχίονος κρεμάται, τούτου ἕνεκα καὶ ὁ ποιητῆς τὴν εἰκόνα ἀνόμισσε κρεμάμενην. Πλὴν τοῦτο ἀντίκειται τῇ συντακτικῇ πλοκῇ, καθόσον τὸ εἰς τὸ *ostendit* ἀνῆκον ὑποκείμενον δὲν εἶναι ἡ λέξις *miles*, ἀλλὰ ἡ λέξις *cassis*. Ὁ Βρετανικὸς (Britanicus) διατείνεται ὅτι, πᾶν ὅπερ

ἀσπίδων ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ὀπλοποιῶν καὶ ὅτι ὁ Ἰουβανάλης τοιοῦτο κράνος ἢ ἀσπίδα εἶχεν ἐν τῷ νῶ,

ὄψηλὰ ἐν τῷ ἀέρι ἴσταται, κρεμάμενον δύναται νὰ καλῆται· οὕτω καὶ ἡ εἰκὼν αὕτη δύναται νὰ θεωρηθῇ ὑπὲρ τὸ κράνος ἢ ἐπὶ τοῦ κράνου. Τινὲς μάλιστα ἀντικαθιστῶσι τὴν λέξιν διὰ τῆς *pendentis*, ἵνα οὕτω προκαλέσωσιν ἀντίθεσιν πρὸς τὸ ἐπόμενον *perituro*, τὴν ὁποίαν ὁμοῦ ἀντίθεσιν αὐτοὶ μόνον ἴδονατο νὰ εἴρωσιν ὠραίαν. Τίς δ' ἡ γνώμη τοῦ Ἄδδισον ἐν τῇ ἀβεβαιότητι ταύτῃ; οὗτος λέγει ὅτι πάντες οἱ ἐρμηνευταὶ πλανῶνται, ἡ δὲ ἀληθὴς σημασία εἶναι μετὰ βεβαιότητος ἡ ἐπομένη. «Ἐπειδὴ οἱ Ρωμαῖοι στρατιῶται οὐκ ὀλίγοι ἐσεμνύοντο ἐπὶ τῷ ἵδρυτῇ καὶ τῷ πολεμικῷ πνεύματι τῆς δημοκρατίας αὐτῶν, διὰ τοῦτο συνείθισον νὰ φέρωσιν ἐπὶ τῶν κρανῶν τὴν πρώτην ἱστορίαν τοῦ Ρωμύλου, ὃν τρόπον ἐγενήθη ἀπὸ θεοῦ καὶ ὑπὸ τῆς λυκαίνης ἐθελόσθη. Ἡ μορφή τοῦ θεοῦ παριστάνετο ὡς κατερχομένη ἐπὶ τῆς ἱερείας Δίας ἢ, ὡς ἄλλοι αὐτὴν καλοῦσι, Ρέας Σουλτίας, ἐν τῇ κατελεύσει δὲ ταύτη ἐφαίνετο ὡς ἱσταμένη ἐν τῷ ἀέρι ὑπεράνω τῆς παρθένου, ὅπερ τότε λίαν καταλλήλως καὶ ποιητικῶς διὰ τῆς λέξεως *pendentis* ἐκφράζεται. Ἐκτὸς τοῦ ἀρχαίου ἀναγλύφου παρὰ τῷ Μπελλόρι (Bellori), εἶς οὗ τὸ πρῶτον εἰς τὴν ἐρμηνείαν ταύτην προσέθη, εἶδον ἔκτοτε παρομοίαν εἰκόνα ἐπὶ νομίσματος τὸ ὅπου ἐκόπη ἐπὶ Ἀντωνίου τοῦ εὐσεβοῦς (Antonius Pius). Ἐπειδὴ δὲ ὁ Σπένς τόσον ἐκτάκτως ἐπιτυχῇ εὐρίσκει τὴν ἀνακάλυψιν ταύτην τοῦ Ἄδδισον, ὥστε ἀναφέρει ταύτην ὡς παράδειγμα ἐν τῷ εἶδει αὐτῆς, καὶ παράδειγμα ἰσχυρότατον, περὶ τοῦ ὁποίου ἐπωφελοῦς δύναται νὰ χρησιμοποιηθῶσι τὰ ἔργα τῶν ἀρχαίων καλλιτεχνῶν πρὸς ἐρμηνείαν τῶν κλασικῶν ρωμαίων ποιητῶν, διὰ τοῦτο δὲν δύναμαι ν' ἀπόσχω τοῦ νὰ ἐξετάσω ταύτην ἀκριβέστερόν πως (Polymetis Dial. VII. p. 77.) — Ἐν πρώτοις ὄφειλον νὰ παρατηρήσω ὅτι ἀπλῶς τὸ νόμισμα καὶ τὸ ἀνάγλυπον δυσκόλως ἤθελον ἀναπολήσει ἐν τῇ μνήμῃ τοῦ Ἄδδισον τὸ χωρίον τοῦ Ἰουβανάλη, ἐὰν δὲν ἐνεθυμῆτο ταυτοχρόνως ὅτι παρὰ τῷ ἀρχαίῳ σχολιαστῇ, ὅστις ἐν τῷ προτελευταίῳ στίχῳ ἀντὶ τῆς λέξεως *fulgentis* εἶρε τὴν λέξιν *venientis*, ἀνέγνω τὸ σχόλιον: Martis ad Iliam venientis ut concumberet. Ἄλλ' ἄς μὴ παραδεχθῇ τις τὴν τοιαύτην διόρθωσιν τοῦ σχολιαστοῦ, ἀλλ' ἀναπτύσσων ἦν καὶ ὁ Ἄδδισον αὐτὸς παραδέχεται, ἄς εἶπῃ ἂν εὐμενῶς εἶρε καὶ τὸ ἐλάχιστον ἴγνος, ὅτι ὁ ποιητῆς τὴν Ρέαν εἶχε κατὰ νοῦν. Ἄς εἶπῃ ἂν δὲν θὰ ἦτο ἀληθὲς προθύστερον τὸ νὰ ὁμιλῇ ὁ ποιητῆς πρῶτον περὶ τῆς λυκαίνης καὶ τῶν νέων παιδῶν καὶ εἶτα μόνον περὶ τοῦ συμβάντος, εἰς ὃ ταῦτα τὴν ὑπαρξίν αὐτῶν δεξιλοῦσι. Ἡ Ρέα δὲν εἶναι εἰσέτι μήτηρ, τὰ δὲ παιδιά κείνται ἤδη ὑπὸ τὴν βράχον. Ἄς εἶπῃ τις εὐπρεπὲς θὰ ἦτο ἐμβλημα τὸ νὰ παρίσταται ἐπὶ τοῦ κράνου ρωμαίου στρατιώτου εἰκὼν, παριστῶσα τὴν στιγμὴν τῆς χαρᾶς τῶν ἐρωτευμένων; Ὅτι ὁ στρατιωτῆς ἐσεμνύετο ἐπὶ τῇ θείᾳ καταγωγῇ τοῦ ἵδρυτοῦ τοῦ κράτους αὐτοῦ, τοῦτο ἐπαρκῶς εἰδείκνυτο ὑπὸ τῆς λυκαίνης καὶ τῶν παιδῶν. Ἐδεῖ λοιπὸν ἵνα καὶ τὸν Ἄρην αὐτὸν ἀκριβῶς παραστήσῃ ἐν στιγμῇ ἐνεργείας, καθ' ἣν δὲν ἔφερε ποσῶς μορφήν φοβεροῦ Ἄρεος; Ἡ τὴν Ρέαν ἐκπλήξασα ἐμφάνισις αὐτοῦ ἐπὶ ὁσονδήποτε ἀρχαίων μαρμάρων καὶ νομισμάτων κλῆν δύναται ν' ἀπαντῇ, ἀρμύζει ἄρα γὰρ διὰ τοῦτο καὶ ἐν ἀντικειμένῳ, ἀποτελοῦντι μέρος τοῦ ὄπλισμοῦ; Καὶ τίνα εἰσι λοιπὸν τὰ μάρμαρα καὶ νομίσματα, ἐφ' ὧν εἶρε ταύτην ὁ Ἄδδισον καὶ ὅπου εἶδε τὸν

ὅτε μὴ λέξει τοῦτο ὑπὲρ τῆς, τοῦθ' ὅπερ καὶ μέχρι τοῦ Ἀδδισίου ὑπῆρξεν αἰνιγμα διὰ πάντας τοὺς ἐρμηνευτάς. Καὶ ἐμοὶ αὐτῷ φαίνεται ὅτι τὸ χωρίον

Ἄρην ἐν τῇ ἐκκρεμῇ ταύτῃ στάσει; Ὁ Μπελόρη (Γ. Π., ἀρχαιοφίλης γεν. ἐν Ρώμῃ 1615+1696, ἐπιθεωρητῆς τῆς βιβλιοθήκης καὶ τοῦ μουσείου τῶν ἀρχαιοτήτων τῆς βασιλείας Χριστινῆς ἐν Ρώμῃ. Ἐν τοῖς ἔργοις αὐτοῦ συγκαταλέγεται καὶ τὸ κατωτέρω μνημονεύμενον *Admiranda Romae antiquae vestigia* ἧτοι «ἀξιοθαύμαστα ἔργα τῆς ἀρχαίας Ρώμης» 1693 Σ. Μ.) λέγεται ὅτι ἔχει τὸ ἀρχαῖον ἀνάγλυφον εἰς τὸ ὅπου ὁ Ἀδδισίου ἀναφέρεται: Ἀλλὰ τὸ ἔργον *Adminanda*, ὅπερ ἀποτελεῖ συλλογὴν τῶν καλλίστων ἀρχαίων ἀναγλύφων αὐτοῦ, μεταίτις τις πρὸς ἀνεύρεσιν αὐτοῦ θ' ἀνασκαλεύσῃ. Ὅσον ἀφορᾷ εἰς ἐμὲ, ἐγὼ δὲν εἶδον τοῦτο. Ἀλλὰ καὶ ὁ Σπῆνς δὲν φαίνεται τοῦτο ἐνταῦθα ἢ ἀλλαχοῦ ποῦ νὰ εἶρε, διότι καθ' ὅλοκληρίαν ἐν σιγῇ αὐτὸ παρέρχεται. Τὸ πᾶν λοιπὸν ἐν τῷ νομίσματι ἔγκειται. Ἐξετάσωμεν λοιπὸν τοῦτο παρ' αὐτῷ τῷ Ἀδδισίου. Βλέπω Ρεάν κεκλιμένῃν τοῦ χώρου μὴ ἐπιτρέποντος τὸν σφραγιδογλύφον νὰ παραστήσῃ τὴν μορφήν τοῦ Ἄρεος ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ καὶ ἐκεῖνη ἐπιπέδου, ἵσταται οὗτος ὀλίγον ὑψηλότερον. Τοῦτο εἶναι τὸ ὅλον πέρα δὲ αὐτοῦ οὐδὲ τὸ ἐλάχιστον περὶ ἐκκρεμοῦς προσώπου παρατηρεῖται. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι λίαν ζωηρῶς ἐκφράζεται ἡ ἵπταμένη στάσις ἐν τῇ ἀπεικονίσει, ἣν ὁ Σπῆνς περὶ αὐτοῦ παρέχει: τὸ ἄνω μέρος τοῦ σώματος φαίνεται ἐν τῇ παραστάσει προκλίνον ἱκανῶς πρὸς τὰ ἐμπρός· ἐναρμῶς δὲ τις διακρίνει ὅτι δὲν ἀποτελεῖ σῶμα ἱστάμενον ἀλλ' ὅτι, ἐὰν μὴ ἦναι πίπτον, κατ' ἀνάγκην πρέπει νὰ ἦναι ἵπταμενον. Ὁ Σπῆνς λέγει ὅτι κέκτηται αὐτὸ τοῦτο τὸ νομίσμα. Σκληρὸν ἦθελεν εἶσθαι νὰ διαμφισθητήσωμεν τὴν εἰλικρίνειαν ἀνδρὸς ἔστω καὶ ἐν μηδαμινῷ πράγματι. Πρόληψις ὅμως, συλληφθεῖσα ἐν τῷ νῷ, δύναται νὰ ἐξαπαχῇ ἐπιτροπὴν καὶ ἐπὶ τῶν ἡμετέρων ὀφθαλμῶν πρὸς τοῦτοις ἡδύνατο οὗτος χάριν τῶν ἀγνωστων αὐτοῦ νὰ θεωρῇ ἐπιτροπόμενον ἴνα ἢ ἐκφρασις, ἣν ἐπίστευεν ἵτι ἐδιδεκεν, οὕτω πως ἐμφαντικώτερον ἐκδηλωθῇ διὰ τοῦ καλλιτέχνου αὐτοῦ, ὥστε καὶ ἡμῖν τοσοῦτον ὀλίγη νὰ ἐναπολειφθῇ ἀμφιβολία ὅση καὶ αὐτῷ τούτῳ. Τοσοῦτο μόνον εἶναι βέβαιον ὅτι ἀμφοτέρω ὅτε Σπῆνς καὶ ὁ Ἀδδισίου τὸ αὐτὸ ἐνοοῦσι νομίσμα καὶ ὅτι κατὰ συνέπειαν τὸ νομίσμα αὐτὸ παρὰ τούτῳ μὲν λίαν ἴσχυμισμένον δυνατὸν νὰ ἦναι, παρ' ἐκείνῳ δὲ λίαν ἐξωραϊσμένον. Καὶ ἐτέρω ὅμως ἐνστάσις ὑπάρχει ἐναντίον τῆς ὑποτιθεμένης ταύτης πτήσεως τοῦ Ἄρεος, ἢ ἐξῆς· ὅτι δηλ. αἰωρούμενον σῶμα, ἢ προφανῆς τις αἰτία, δι' ἧς κωλύεται ἡ ἐνέργεια τοῦ βάρους αὐτοῦ, εἶναι παραλογισμὸς, τοῦ ὁποῦ παραδόξωμα οὐδὲν εὐρίσκειται παρὰ τοῖς ἀρχαίοις καλλιτεχνήμασι. Πρὸς τοῦτοις δὲ ἡ νέα ζωγραφικὴ οὐδέποτε ἐπιτρέπει ταῦτα ἀλλὰ, προκειμένου περὶ σώματος, ὅπερ ἐν τῷ ἀέρι κρέμαται, δέον ἴνα τοῦτο εἴτε ὑπὸ πτερυγῶν κρατῆται, ἢ νὰ φαίνεται ὡς στηριζόμενον ἐπὶ βάσειος τινος ἔστω καὶ ἀπλοῦ νέφους. Ὅταν ὁ Ὀμηρος παρίστησι τὴν Θέτιδα ἐκ τῆς παραλίας εἰς τὸν Ὀλύμπου πεζῇ ἀνερχομένην, «τὴν μὲν ἀρ' Ὀλύμπου πῶδες φέρων» (Ἰλιάδ. Σ. στ. 148), ὁ κόμης Κάλυος (Φίλ., κόμης Caylus, ἀρχαιολόγος γεν. ἐν Παρισίαις 1692, +1765, ἐδομοσίευσεν σπουδαῖα ἔργα περὶ τῶν τεχνῶν καὶ τῶν ἀρχαιοτήτων καὶ ἐβοήθησε τοὺς καλλιτέχνας διὰ τῶν συμβουλῶν καὶ τῆς παρουσίας αὐτοῦ, ἐπιδοθεὶς καὶ αὐτὸς οὗτος εἰς διαφόρους ἐρεῦνας περὶ τῶν παρ' ἀρχαίους ἐν γρῆσι μέσων

τοῦ Ὀβιδίου, ὅπου ὁ κεικμικῶς Κέφαλος πρὸς τὰς θροσοδόλους κράζει αὔρας

Aura — — — venias — —

Meque juves, intresque sinus, gratissima, nostros!

τῆς ἐγκαυστικῆς κτλ. Σ. Μ.) τόσον καλῶς ἐνοεῖ τὰς ἀνάγκας τῆς τέχνης ὥστε δὲν συμβουλεύει τὸν ζωγράφον νὰ παραστήσῃ τὴν θεὰν οὕτως ἐλευθέρως διερχομένην τοὺς ἀέρας. Αὕτη ὀφείλει νὰ ὀδεύσῃ ἐπὶ νέφους (*Tableaux tiré de l'Iliad p. 91*) ὁν τρόπον καὶ ἐν ἐτέρῳ περιπτώσει ἐφ' ἀμάξης ἀναβιβάζεται (p. 121), εἰ καὶ ὁ ποιητῆς τὸ ἐναντίον περὶ αὐτῆς λέγει. Πῶς δὲ εἶναι δυνατὸν ἄλλως νὰ γείνη; Καίτοι ὁ ποιητῆς παρουσιάζει εἰς τὸ πνεῦμα ἡμῶν τὴν θεὰν ἐπίσης ὑπὸ ἀνθρωπίνῃ μορφῇ, οὐχ ἦτρον ὅμως πᾶσαν ἰδέαν βαναύστου καὶ βρεῖας ὕλης ἀπεμάκρυνεν ἀπ' αὐτῆς, ζωογονήσας τὸ ἀνθρωπόμορφον αὐτῆς σῶμα διὰ δυνάμεως, ἐξαιρούσης αὐτὸ ἀπὸ τῶν νόμων τῆς ἡμετέρας κινήσεως. Διὰ τίνος ὅμως θὰ ἡδύνατο ἡ ζωγραφικὴ ἐξῆχος νὰ διακρίνῃ τὴν σωματικὴν μορφήν θεότητος ἀπὸ σωματικὴν μορφήν ἀνθρώπου, ὥστε νὰ μὴ προσεβάλλετο ὁ ἡμέτερος ὀφθαλμὸς, εὐρίσκων παρὰ τῷ ἐνὶ διαφόρῳ ὅλῳ νόμους κινήσεως, βάρους καὶ ἰσορροπίας ἢ παρὰ τῷ ἐτέρῳ; Διὰ τίνος ἄλλου ἢ διὰ συμπεφωνημένου σημείου; Πράγματι δὲ ζεύγος πτερυγῶν καὶ νέφος ἐστὶ οὐδὲν ἄλλο ἀποτελοῦσιν ἢ τοιαῦτα σημεῖα. Περὶ τούτου ὅμως πλείοτερα ἀλλαχοῦ. Ἐνταῦθα ἀρκεῖ νὰ ζητήσω ἀπὸ τῶν ὑποστηριζόντων τὴν τοῦ Ἀδδισίου γνώμην νὰ μοὶ παρουσιάσωσιν ὁμοίαν εἰς ἀρχαίων μνημείων μορφήν, ἥτις τοσοῦτον ἐλευθέρως καὶ ἀπλῶς ἐν τῷ ἀέρι ἐπικρέμαται. Μήπως ὁ Ἄρης οὗτος εἶδει νὰ ἦναι ὁ μόνος ἐν τῷ εἶδει αὐτοῦ; Καὶ διατί; Μήπως ἡ παράδοσις διεσῶσε πιθανῶς λεπτομέρειαν, ἥτις ἀναγκάζει καθιστᾷ παρομοίαν πτῆσιν ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ; Παρὰ τῷ Ὀβιδίῳ (*Fast lib. I.*) οὐδὲ τὸ ἐλάχιστον ἔχνος περὶ αὐτοῦ ἀνακαλύπτεται. Πολλῷ μᾶλλον δύναται νὰ δειχθῇ ὅτι οὐδεμία τοιαύτη περιπτώσις θὰ ὑπῆρξε· καθόσον ὑπάρχουσιν ἄλλα ἀρχαῖα καλλιτεχνήματα, ἐν οἷς τὸ ὁμοίον ἀπαντᾷ ἱστορικῶν καὶ ὅπου παρίσταται ὁ Ἄρης φανερῶς οὐχὶ ἵπταμενος ἀλλὰ περιπατῶν. Καὶ πρὸς τοῦτο ἂς παρατηρηθῇ τὸ παρὰ τῷ Μομοφοκῶν (*Suppl. T. I p. 183*), ἀνάγλυφον ὅπερ, ἂν μὴ ἀπατώμαι, εὐρίσκειται ἐν Ρώμῃ ἐν τῷ μεγάρῳ Μελλίνῃ. Ἡ κοιμωμένη Ρέα κεῖται ὑπὸ δένδρον, ὁ δὲ Ἄρης προσπελάζει αὐτῇ δι' ἐλαφρῶν βηματίων καὶ διὰ τῆς ἐμφαντικῆς πρὸς τὰ ὀπίσω τάσεως τῆς δεξιᾶς χειρὸς, δι' οὗ καὶ ἡμεῖς διατάσσομεν τοὺς ὀπίσθεν ἡμῶν ἐρχομένους εἴτε νὰ μείνωσιν ὀπίσω εἴτε καὶ σιγηλῶς ν' ἀκολουθήσωσιν. Εἶναι ἐντελὲς ἡ αὕτη στάσις, ὅφ' ἦν οὗτος καὶ ἐπὶ τοῦ νομίσματος φαίνεται, ἐκτὸς μόνον ὅτι ἐνταῦθα μὲν ἐν τῇ δεξιᾷ φέρει τὴν λόγχην, ἐκεῖ δὲ ἐν τῇ ἀριστερᾷ. Συγκρίνας ἀπαντῶμεν λόγῳ ἀξία ἀγάλματα καὶ ἀνάγλυφα ἀντιγεγραμμένα ἐπὶ νομισμάτων ὥστε οὐδὲν ὁμοίως παρόμοιον ἂν παρόμοιον τι καὶ ἐνταῦθα συνέθη, καθ' ἣν περιπτώσιν ὁ σφραγιδογλύφος δὲν θὰ ἡσθάνθη ἴσως τὴν ἐκφρασίαν τῆς πρὸς τὰ ὀπίσω τεταμένης χειρὸς καὶ ἐπίστευεν ὅτι θὰ ἐπλήρου αὐτὴν κάλλιον διὰ τῆς λόγχης. Τούτων ἐν συνόλῳ λαμβανόμενων ὁπόση πιθανότης ἐναπολείπεται τῷ Ἀδδισίου; Οὐχὶ περισσότερα τοῦ ἀπλοῦ δυνατοῦ. Ταύτης δ' ἀρχήστου ἀποβαινούσης πόθεν θὰ ἡδύναμεθα καλλιτέραν ἱρμηναίαν ν' ἀρυσθῶμεν; Πιθανὸν νὰ εὐρεθῇ τοιαύτη μεταξὺ τῶν ὑπὸ τοῦ Ἀδδισίου ἀπεριμμένων ἑρμηναίων· ἂν δὲ οὐδεμία τοιαύτη εὐρεθῇ τί γενήσεται; Τὸ χωρίον τοῦ ποιητοῦ εἶναι κατεστραμμένον καὶ δύναται νὰ μείνῃ οὕτω κτλ ἐπὶ ἡθελόμεν ἐπ'

καὶ ἡ Πρόκρις αὐτοῦ ἐκλαμβάνει τὴν Αὔραν (Aura) ταύτην ὡς τὸ ὄνομα ἀντιζήλου τινός, μοὶ φαίνεται, λέγω, ὅτι τὸ χωρίον τοῦτο φυσικώτερον εὐρίσκω ὅταν ἐκ τῶν καλλιτεχνημάτων τῶν ἀρχαίων καθορῶ ὅτι πράγματι ἐπροσωποποίησαν τοὺς ἐλαφροὺς ζεφύρους καὶ ἐλάτρευθαι ὑπὸ τὸ ὄνομα Αὔρα εἶδος νυμφῶν. Ὁμολογῶ ὅτι τοῦ Ἰουβενάλου συγκρίνοντος προέχον

αὐτοῦ καὶ εἰκοσάδα νέων ὑποθέσεων νὰ προσαγάγωμεν. Τισαύτη ἠδύνατο π. γ. νὰ ᾄδει ἢ ἐξῆς, ὅτι τὸ pendentis πρέπει νὰ ἐκληροῖται ἐν τῇ εἰκονικῇ αὐτοῦ σημασίᾳ, καθ' ἣν σημαίνει ἀβεβίον, ἀναποράσιτον καὶ ἀβρίστον. Ὁ ἐπικρεμῶμενος Ἄρης Mars pendentis θὰ ἰσοδυναμῆται τότε πρὸς τὸν Mars insertus ἢ Mars Communis. Dii communes sunt λέγει ὁ Σέρβιος (ad. v. 118 Tib. XII. Aeneid) Mars, Bellona, Victoria, puia hi in bello utriusque parti favere possunt. Ὁλόκληρος δ' ὁ στίχος Pendentisque Dei (effigiem) perituro ostenderet hosti, ταύτην τὴν ἔννοιαν ἤθελεν εἶχει, ὅτι ὁ ἀρχαῖος ῥωμαῖος στρατιώτης συνείηκε νὰ φέρῃ τὴν εἰκόνα τοῦ κοινῶν θεοῦ ὑπὸ τὰ ἄνθημα τῶν ταχέως ὅμως παρὰ ταῦτα ἠττωμένου ἐχθροῦ αὐτοῦ. Μ' ὅλα ταῦτα τὸ ζήτημα μένει ἀνεμῆνευτον

3) Juvenalis Satyr VIII v, 55—52

— — — — — At tu.

Nil nisi Cecropides, truncoque simillimus Hermae :
Nullo quippe alio vincis discrimine, quam quod.
Hlli marmorium caput est, tua vivit imago.

Ἄν ὁ Σπῆνς συμπεριελάβει ἐν τῷ σχεδίῳ αὐτοῦ τοὺς ἔλληνας συγγραφεῖς πιθανὸν νὰ ἐπῆλθεν ἐν τῷ νῷ αὐτοῦ, πιθανὸν ὅμως καὶ νὰ μὴ ἐπῆλθεν ἀρχαῖος αἰσώπειος μῦθος, ὅς ἐκ τῆς συγκροτήσεως τισαύτης στήλης Ἐρμού ἀρῆται πολλῶν ὠριότερον καὶ πρὸς νόησιν ταύτης μᾶλλον ἀναπόφευκτον φῶς ἢ τὸ χωρίον τοῦ Ἰουβενάλου. Ὁ «Ἐρμῆς», ἀφηγεῖται ὁ Αἰσωπος, «κατεχόμενος ὑπὸ σφοδρῶς ἐπιθυμίας νὰ γνωρίσῃ ἐν ὄψῳ βαθμῶν ἐκτιμῆσεως ἦν παρ' ἀνθρώπων, ἀποκρύψας τὴν θεότητα αὐτοῦ ἦλθε πρὸς γλύπτῃν. Ἰδὼν δὲ τὸ ἀγάλμα τῶν Διὸς ἠρώτησε τὸν τεχνίτην περὶ τοῦ τιμῆματος τούτου· τοῦ γλύπτου ἀπαντήσαντος ὅτι δραχμῆς τιμᾶται, ἐμειδίασε καὶ ἠρώτησε διὰ τὸ τῆς Ἥρας, διὰ τὸ ὁποῖον τὴν αὐτὴν ἔλαβεν ἀπάντησιν. Ἄλλ' ἐν τῷ μεταξύ, παρατηρήσας καὶ τὴν ἰδίαν εἰκόνα, ἐσκέφθη καθ' ἑαυτὸν : Εἰμὶ ἀγγελοσ τῶν θεῶν, ἀπ' ἐμοῦ πᾶν κέρδος προέρχεται· κατ' ἀνάγκην ἄρα δεῖν ἔνα πολλῶν ὑπέρτερον ἐκτιμῶσιν ἐμὲ οἱ ἄνθρωποι». «Οὐτος δ' ὁ θεὸς ἐναυθῆ :» (ἠρώτησεν ὁ Ἐρμῆς, δεικνύων τὴν ἑαυτοῦ εἰκόνα), «ποίας ἀξίας δυνατὸν οὗτος νὰ ᾄδει ;» — «Οὗτος ;» ἀπεκρίθη ὁ τεχνίτης. «Ὡ, ἂν ἀγοράσῃς ἀπ' ἐμοῦ ἀμφοτέρω ἐκεῖνα, τότε δίδωμί σοι τοῦτο δωρεάν.» Ὁ Ἐρμῆς ἀπεχώρησεν. Οὐδὲν ὅμως ἐγνωρίζεν αὐτὸν ὁ γλύπτῃς, οὐδ' ἐμελέτα νὰ θίξῃ τὴν φιλοτιμίαν αὐτοῦ· τὸ αἶτιον δὲ τῆς ὑποτιμῆσεως τοῦ τελευταίου ἀγάλματος, ὥστε καὶ δωρεάν νὰ δίδεται, ἐνέκειτο πάντως ἐν τῇ ποιότητι αὐτῆ τῶν ἀγαλμάτων. Ἡ μικροτέρα ἀξία τοῦ θεοῦ ἦν τοῦτο παρίστανεν εἰς οὐδὲν ἀπέβλεπεν ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ, καθόσον ὁ τεχνίτης ἐκτιμᾷ τὰ ἔργα αὐτοῦ ἀναλόγως τῆς δεξιότητος, τοῦ κόπου καὶ τῆς ἐργασίας, ἦν ταῦτα ἀπαιτοῦσι καὶ οὐχὶ κατὰ τὸν βαθμὸν καὶ τὴν ἀξίαν τῶν ὄντων, ἀπερ ταῦτα ἐκπροσωποῦσιν. Ἀφοῦ δ' ὀλιγώτερον ἐσοίχισε τὸ ἀγάλμα τοῦ Ἐρμού ἢ τὸ τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἥρας ὁ ἀπῆγεί κατ' ἀνάγκην ὀλιγώτερον ἐπιμελείαν καὶ κόπον. Καὶ πράγματι τοῦτο συνέβαιεν ἐν-

πλὴν μηδενὸς ἀξίον πρόσωπον πρὸς τινὰ τῶν Ἐρμῶν, δυσκόλως θὰ ἠδύνατό τις νὰ εὕρῃ ἐν τῇ συγκρίσει ταύτῃ τὴν ὁμοιότητα, χωρὶς νὰ ἴδῃ τισαύτην στήλην, χωρὶς νὰ γινώσκῃ ὅτι αὐτὴ εἶναι δύσμορφος στήλη, φέρουσα ἀπλῶς τὴν κεφαλὴν τὸ πολὺ μετὰ τοῦ κορμοῦ τοῦ θεοῦ καὶ διότι διεγείρει τὴν ἰδέαν τῆς ἀδρανείας, ἐνεκα τοῦ ὅτι οὔτε χεῖρας οὔτε πόδας ἐν αὐτῇ καθορῶμεν. — Τοιοῦτον εἶδος ἐρμηνεύεται οὐδὲν ὅμως δεῖν νὰ περιφρονῶνται ἂν καὶ οὔτε πάντοτε ἀναγκαῖα οὔτε πάντοτε ἐπαρκεῖς θὰ ἐφαίνοντο. Ὁ ποιητὴς εἶχε τὸ τεχνουργημα πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ ὡς καθ' ἑαυτὸ ὑψιστάμενον καὶ οὐχὶ ὡς ἀπομιμνήσιν, ἢ ἄλλως ἀμφότεροι ὅ, τε καλλιτέχνης καὶ ὁ ποιητὴς τὰς αὐτὰς παρεδέξαντο ἰδέας, συνεπείᾳ τοῦ ὁποῖου κατ' ἀνάγκην ἔδει ἐν ταῖς παραστάσεσιν αὐτῶν νὰ ἐπιδειχθῆ συμφωνία, ἐξ οὗ εἰκάζεται ἡ γενικότης τῶν ἰδεῶν ἐκεῖνων.

(Ἀκολουθεῖ).

ΘΑΓΑ ΛΑΖΑΡΙΑΟΥ†

ΕΛΛΑΣ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΕΣ.*

Ἡ ὑπὸ τὸν Πηλέα καὶ Ἀχιλλεῖα Ἑλλάς, ἐκ πασῶν τῶν μερικῶν Ἑλλάδων, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ προεὐκάλει ἰδιαιτέραν προσοχὴν. Αὐτὴ ἐμνημονεῦθη τετρακίς ἐν τῇ Ἰλιάδι καὶ ἅπαξ ἐν τῇ Ὀδυσσεΐᾳ, ἀλλ' ἅπαξ μόνον ἀναφέρεται ἰδιαιτέρως, τετρακίς δὲ συνημμένως μετὰ τῆς Φθίνος.¹ Ὡστε τὸ βασιλείον τοῦ Πηλέως καὶ Ἀχιλλεῶς παρίσταται ἡμῖν ὡς συνιστάμενον ἐκ δύο μερῶν, τῆς Φθίνος καὶ Ἑλλάδος (B. 683, I. 477, N. 494 καὶ ἀλ.). Ἐν ἀμφοτέροις οἰκοῦσιν Ἀχαιοὶ, μυρμιδόνες καὶ Ἑλλήνες. Καὶ οἱ μὲν Ἑλλήνες

ταῦθα. Τὰ ἀγάλματα τοῦ τε Διὸς καὶ τῆς Ἥρας παρίστανον ὀλόκληρον τὸ ἄτομον τῶν θεῶν τούτων, ἐνῶ τὸ τοῦ Ἐρμού τουναντίον ἦτο δύσμορφος τετραγώνος στήλη, φέρουσα ἀπλῶς τὴν προτομὴν αὐτοῦ. Τί παρὰ τοσοῦτον ὀλοπὸν ἂν ἦτο δυνατὸν νὰ δίδηται καὶ δωρεάν; Ὁ Ἐρμῆς παρεῖθε τὴν περίπτωσιν ταύτην, διότι εἶχε πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν ὑποτιμωμένην ὑπέροχον ἀξίαν αὐτοῦ καὶ ἐπομένως ἢ ταπεινώσει αὐτοῦ ἦτο τοσοῦτον φυσικὴ ὅσον καὶ ἐπαξία. Ματαίως ὁ ἀνερέυνα τις παρὰ τοὺς ἐρμηνευταῖς, ἐξηγηταῖς, ἢ καὶ ἀπομιμηταῖς τῶν μύθων τοῦ Αἰσωποῦ καὶ τὸ ἐλάχιστον ἔγνωσεν τῆς σαφηνείσεως ταύτης· ἠδύναμην ὅμως κάλλιστα, εἰὰν ἤξισε τὸν κόπον, νὰ προσαγάγῃ ὀλόκληρον σειρὰν τούτων, οἵτινες ἀβασανίστως ἐνόησαν τὸν μῦθον, τούτεστιν οὐδὲ ποσῶς ἐνόησαν αὐτόν. Οὗτοι εἴτε δὲν ἠσθάνθησαν ἢ μέχρις ὑπερβολῆς ἀνήγαγον τὸ ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην ἀσυμβίβαστον, τούτεστι τὸ νὰ ἐκλαμβάνωνται πάντα τὰ ἀγάλματα ὡς ἔργα, προϊόντα τῆς αὐτῆς ἐργασίας. Ἐκεῖνο δὲ τὸ ὁποῖον ἠδύνατο ἄλλως νὰ ᾄδει σκανδαλώδες ἐν τῷ μύθῳ τούτῳ θὰ ἦτο ἴσως ἡ τιμὴ, ἦν ἐρίκει ὁ τεχνίτης διὰ τὸν Δία αὐτοῦ. Ἀντὶ δραχμῆς οὐδὲ πλεονάζοντα βεβαίως θὰ κατασκευάζεν ὁ κεραμεύς. Ἡ δραχμὴ λοιπὸν εἶναι μηδαμινόν τι ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ. (Αἰσωπ. μυθ. 99 ἐκδ. Haupt., σ. 70).

*) Ἰδε ἀριθ. 11, σελ. 205—208.

1) Μόνον ἐν II. 595 μνημονεύεται κατ' ἰδίαν ἡ Ἑλλάς.

φαίνεται ὅτι κατόικουν τὴν κυρίως Ἑλλάδα, οἱ Ἀχαιοὶ τὴν Φθίαν, καὶ οἱ Μυρμιδόνες ἐν ἀμφοτέροις. Πραγματικῶς δὲ ἐν τοῖς ἱστορικοῖς χρόνοις ἡ Φθιώτις ἢ Φθιώτις τῆς δυτικῆς Θεσσαλίας ἐκαλεῖτο καὶ Ἀχαιαί, καὶ οἱ κάτοικοι αὐτῆς Ἀχαιοί. Τοῦτο εἶνε ἡ μοναδικὴ σχεδὸν σύμπτωση ἐν τῇ σκοτεινῇ γεωγραφίᾳ τοῦ Μυρμιδονικοῦ βασιλείου μετὰ τῆς ἱστορίας.

Μετὰ μικρὸν οἱ ποιηταὶ ἤρξαντο ν' ἀποκαθιστῶσι τὴν πραγματικὴν γεωγραφίαν, ἀποκαθαίροντες τὴν μυθολογικὴν τοπογραφίαν, τοιαύτην δ' ἀπόπειραν εὐρίσκομεν ἤδη παρ' αὐτῷ τῷ Ὀμήρῳ καὶ ἰδίᾳ παρὰ τοῖς ἀντιπροσώποις τοῦ μικροῦ καλουμένου ἔπους. Τὴν ἐργασίαν ταύτην συνεπλήρωσεν ὁ Ἀπολλόδοτος καὶ ἕτεροὶ τινες Ἀλεξανδρινοί. Τὴν ἐργασίαν ταύτην γενικῶς δὲν δυνάμεθα ν' ἀποκαλέσωμεν ἐπιτυχή· ἡ τοπογραφία τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν γειτονικῶν χωρῶν ἐν οἷα ὄψει παρίστανται ἐν ταῖς ἀφηγήσει τῶν ἀρχαίων ποιητῶν σημαντικώτατα διέφερε τῆς ἱστορικῆς τοπογραφίας, ἀκριβῶς γνωσθεῖς οὐχὶ ἐνωρίτερον τοῦ Ε' αἰῶνος. Κατὰ τὴν πάροδον αἰῶνων τινῶν ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Ὀμήρου, ἠδύνατο βεβαίως νὰ ἐπέλθῃ μεγάλη μεταβολὴ ἐν τῇ ὀνομασίᾳ ἰδίᾳ πόλεων καὶ χωρῶν. Ὁ καθορισμὸς τῶν πρώτων ὀνομάτων ἐλλείπει ἱστορικῶν μνημείων ἀρχαιότερων τοῦ πέμπτου καὶ ἕκτου αἰῶνος, ἦτο ἀδύνατος, διὸ καὶ ἀποκατέστη διὰ προὑποθέσεων καὶ μαντευμάτων. Πλὴν τούτου, θεωροῦντες τὸν Ὀμηρὸν ἀξιοπίστον κατὰ τὸ μάλλον καὶ ἥττον ἱστορικῶν καὶ γεωγράφων αὐτῷ ἐρμηνευταὶ αὐτοῦ, οὐδόπως ἐλαβον ὑπ' ὄψιν τὰς ιδιότητας τῆς ποιητικῆς ἀφηγήσεως. Πολλὰ ὀνόματα, ἢ σχέσεις τῶν ὁποίων πρὸς γνωστούς τόπους εἰς οὐδεμίαν ὑπόκειται ἀμφιβολίαν, ὡς π. χ. Πυθῶ ἀντὶ τῶν Δελφῶν, Ὀρτυγία ἀντὶ τῆς Δήλου, πιθανῶς οὐδέποτε ἦσαν ἐν κρήσει ἐν τῇ θαλασσίνῃ γλώσσῃ, ἀλλ' ἐδημιουργήθησαν

ὑπὸ τῶν ἀπαιτήσεων τοῦ ὑψηλοῦ ποιητικοῦ ὕψους. Πολλὰ ἄλλα ὀνόματα κατ' ἀρχὰς εἰς οὐδένα τόπον ἀνεφέροντο πραγματικά, ἀλλ' ἐδήλουν ἀορίστους μυθολογικὰς χώρας καὶ τόπους, οὐχ ἥττον μετέπειτα ταῦτα προσεπεγράφησαν τῇ πραγματικῇ τοπογραφίᾳ, ὡς π. χ. ἡ Σχερίν, Αἰαίν, Ὀγγυίη καὶ ἄλλα. Εἰς τὰς παρεξηγήσεις, ἃς προκαλεῖ ἡ μυθικὴ γεωγραφία δύναται τις νὰ προσθέσῃ καὶ ἕτερον τι εἰς ὃ οἱ ἐπιστήμονες πολὺ ὀλίγον ἐστρέψαν τὴν προσοχὴν αὐτῶν. Τυπικὸν παράδειγμα τὸ ἐξῆς: Τετράκις ἐν τῇ Ἰλιάδι καὶ Ὀδυσσεΐα γίνεται χρῆσις τῆς ἐκφράσεως: τετλόθεν ἐξ ἀπίης γαίης. Οἱ ἀρχαῖοι ἀμφέβαλλον, δεόν διπλαθὴ νὰ νοήσωμεν τὸ ἀ π ί η ἐν ἐννοίᾳ ὀνόματος οὐσιαστικοῦ ἢ ἐπιθέτου; Ἐν τῇ γλώσσῃ τοῦ ἱστορικοῦ αἰῶνος τοιοῦτον ἐπιθέτον δὲν ὑπῆρχε διὸ καὶ ὑπὸ τὸ ὄνομα ἀπίν, ἤρξαντο νὰ πιστεύωσι τὸ «ἀρχαῖον ὄνομα» τῆς Πελοποννήσου. Οἱ νεώτεροι τούναντίον ἐν τῇ λέξει ἀ π ι ο ς ἀναγνωρίζουσιν ἀρχαῖον προσηγορικὸν ὄνομα, προελθὸν ἐκ τῆς προθέσεως ἀ π ὀ, ὡς τὸ ἀ ν τ ί ο ς ἐκ τοῦ ἀ ν τ ί. Ἐάν λοιπὸν μετοφθάρη τις τὸ ἐξ ἀπίης γαίης=ἐκ μακρᾶς χώρας, τότε ἡ Πελοπόννησος τῶν ἀρχαίων θὰ μεταβληθῆ ἀμέσως εἰς ἀορίστον τινα καὶ ἄγνωστον τόπον. Ἡ σύγχρονος ἐρμηνεΐα ἐπισημαίνεται ἐπὶ τοῦ ἀληθοῦς γεγονότος, ὅτι ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἐπικῇ γλώσσῃ πληθὺς λέξεων τοιούτων ὑπῆρχον, αἵτινες δὲν ὑπῆρξαν ποσῶς ἐν τῷ λεξικῷ τῶν μετέπειτα φιλολογικῶν περιόδων. Ὁ ποιητὴς τῆς Ἰλιάδος καὶ Ὀδυσσεΐας κατὰ τινὰς αἰῶνας ἦν ἀρχαιότερος τῶν λοιπῶν Ἑλλήνων συγγραφέων, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς οὗτος ἀναμφιβόλως ἐκληρονόμησε πολλὰς λεκτικὰς περιστροφὰς τῶν ἀρχαιότερων αὐτοῦ ποιητικῶν χρόνων.

Πολλοὶ λέξεις ἐπικαί, ἀκατάληπτοι ἕνεκα τῆς ἀρχαιότητος αὐτῶν, αἰ οὕτω καλούμεναι «γλώσσαι» ἠρμηνεύθησαν ἐν τοῖς τελευταίοις χρόνοις, χάρις

Ε Π Ι Φ Υ Λ Λ Ι Σ.

ΠΟΙΚΙΛΗ ΔΙΑΛΕΞΙΣ.

Οἱ χοροὶ ἤρξαντο καὶ οἱ φίλοι καὶ αἱ φίλαι πρὸ παντὸς τῆς Τερψιχόρης χαίρουσι, καὶ ἐγένετο χαρὰ μεγάλη, ὅτι ἦλθε καὶ τὸ κράτος αὐτῶν. Οἱ Ἕλληνες αἰεποτε ὑπήρξαμεν φιλόχοροι, οἱ δ' ἡμέτεροι πρόγονοι τὴν ὀρχηστικὴν ἀπὸ τῶν ὀμηρικῶν ἐτι χρόνων περὶ πολλοῦ ἐποιούντο, ἀνήγαγον δ' εἶτα εἰς τέχνην ἐξαισίαν, συνενδόντες ὅμως ἐν τῇ ὀρχήσει τὸ τερπνὸν τῷ ὀφελίμῳ, παρ' αὐτοῖς ἄλλως τὸ χροεῖν συνεδέετο τῷ ἄδειν. Ὁ Λουκιανὸς χαρίζεται ἔχει περὶ ὀρχήσεως διάλογον, ὑπερπολογούμενον τῆς ὀρχήσεως ἐν ἄλλοις καὶ διὰ τῶνδε:

«Ἐτι δὲ τῶν ἄλλων ἐπιτηδευμάτων τῶν μὲν τὸ τερπνὸν, τῶν δὲ τὸ χρήσιμον ὑπισχυόμενον, μόνῃ ἡ ὀρχησις ἄμφω ἔχει· καὶ πολὺ γὰρ τὸ χρήσιμον ὀφελιμώτερον, ὅσῳ μετὰ τοῦ τερπνοῦ γίνεταί. Ὅσῳ γὰρ τοῦτο ἦδον ὄρθῃ ἢ πικτεύοντας νεκνίσκουσ καὶ αἵματι βρομένους καὶ παλαιόντας ἄλλους ἐν κόνει, οὗς ἡ ὀρχησις πολλὰκις ἀσφαλέστερον ἄμα καὶ εὐμορφότερον καὶ

τερπνότερον ἐπιδείκνυται. Τὴν μὲν οὖν γε σύντονον κίνησιν τῆς ὀρχηστικῆς καὶ στροφᾶς αὐτῆς καὶ περιαγωγὰς καὶ πηδήματα καὶ ὑπιασμούς τοῖς μὲν ἄλλοις τερπνὰ εἶναι συμβέβηκεν ὁρᾶσι, τοῖς δὲ ἐνεργοῦσιν αὐτοῖς ὑμεινίστατα· γυμνασίῳ γὰρ τὸ κάλλιστόν τε ἄμα καὶ εὐρυθμότατον τοῦτο φαίην ἂν εἶναι, μαλᾶττον μὲν τὸ σῶμα καὶ κάμπτον καὶ κουφίζον καὶ εὐχερὲς εἶναι πρὸς μεταβολὴν διδάσκον ἰσχύον τε οὐ μικρὰν περιποιῶν τοῖς σώμασι». Κατωτέρω δὲ λέγει:

«Ἐπεὶ δὲ τὰς ἀρετὰς ἔφην τὰς ὀρχηστικὰς, ἄκουε καὶ τὰς κακίας αὐτῶν. Τὰς μὲν οὖν ἐν σώματι ἦδη ἔδειξα, τὰς δὲ διανοίας οὕτως ἐπιτηρεῖν οἴμαι δύναίον ἂν· πολλοὶ γὰρ αὐτῶν ὑπ' ἀμαθείας—ἀμήχανον γὰρ ἅπαντας εἶναι σοφούς—καὶ σολοικίας δεινοὶ ἐν τῇ ὀρχήσει ἐπιδείκνυνται, οἱ μὲν ἄλογα κινούμενοι καὶ μὴδὲν, ὡς φασι, πρὸς τὴν χορδήν· ἕτερα μὲν γὰρ ὁ ποῦς, ἕτερα δ' ὁ ρυθμὸς λέγει. Οἱ δὲ εὐρυθμοὶ μὲν, τὰ πράγματα δὲ μετὰ χρόνα, οἷον ἐγὼ ποτε ἴδον μὲννημαι. Ἄλλ' οὐκ ἀπὸ γε τῶν τοιούτων ὀρχηστῶν ὀρχήσεως αὐτῆς, οἴμαι, καταγνωστέον, οὐδὲ τὸ ἔργον αὐτὸ μισητέον, ἀλλὰ τοὺς μὲν, ὡσπερ εἶπιν, ἀμαθεῖς νομιστέον, ἐπαινετέον δὲ τοὺς ἐννόμως καὶ κατὰ ρυθμὸν τῆς τέχνης ἱκανῶς ἔκαστα δρῶντας».

«Ὅλος δὲ τὸν ὀρχηστὴν δεῖ πανταχόθεν ἀπακριβῶσθαι, ὡς εἶναι τὸ πᾶν εὐρυθμον, εὐμορφον, σύμμετρον, αὐτὸ αὐτῷ εὐκόλως,

ταῖς προόδοις τῆς γλωσσολογικῆς ἐπιστήμης (la linguistique). Τοιαῦτα λείψανα τῆς ἀρχαιότητος εἶνε πιθανῶς πολλὰ λέξεις ἀναφερόμεναι εἰς τόπους ἐν οἷς διεδραματίσθησαν πολλὰ τῶν γεγονότων τῆς μυθολογίας.

Ἡ φράσις : ἀπὶ γαῖν, εἶνε τυπικὴ, ἐπιγράφεται δὲ εἰς διαφόρους χώρας, νήσους κ.τ.λ. Ἐπειδὴ πολλὰ τῶν κυρίων ὀνομάτων μέχρις ὀρισμένου χρόνου ἦσαν προσηγορικά, ὁ καθορισμὸς ὀρίων μεταξὺ αὐτῶν καθίσταται δυσχερέστερος, ὅσον ἀρχαιοτέρα εἶνε ἡ παράδοσις, ἢ δὲ μεθολογικὴ παράδοσις τῶν Ἑλλήνων ἐξικνεῖται μέχρις ἀρχαιοτάτων χρόνων. Πειστικώτερα τούτου ἀπόδειξις δύναται νὰ χρησιμεύσῃ τὸ γεγονός, ὅτι ὡς βάσις πολλῶν μύθων κεῖται εἰσέτι εὐκρινῆς ἔννοια καὶ κατανόπισις ἀρχαίων ὀνομάτων θεῶν καὶ ἡρώων. Ἐν τούτοις ἡ σημασία τῶν ὀνομάτων τούτων ἐσκοτίσθη καὶ ἐλησμονήθη ἐν τοῖς πρώτοις περιόδοις τῆς ἀναπτύξεως τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης. Τοῦτο παρατηρεῖται καὶ ἐν τοῖς ὀνομασίων μυθικῶν τόπων. Τὸ πολὺ τῶν γεωγραφικῶν ὀνομάτων, ἐξαιρέσει τῶν προελθόντων ἐκ κυρίων ὀνομάτων, ἐπιτρέπει δύο ἐρμηνείας, καθ' ἃς τὰ ὀνόματα ταῦτα, ἢ ἀναφέρονται εἰς σείραν ὁμοίων τόπων καὶ χωρῶν, ἢ εἰς ὀρισμένους ἐξαιρετικούς τόπους. Τὰ ὀνόματα π. χ. Νεάπολις, Ἡπειρος Burg κ. ἄλ. ἐδύναντο νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς ὀνόματα ἐκάστης νέας πόλεως. Ἐν τῇ ἰδιαιτέρᾳ δὲ ἀναφορᾷ τῶν ὀνομάτων τούτων, ὡς κυρίων ὀνομάτων, ταῦτα ἀνάγονται εἰς νέαν πόλιν, ἀνάκτορα κτλ. δὲν δύναται δὲ νὰ προέλθῃ σύγχυσις ἐκ τῆς διπλῆς σημασίας, καθόσον ἐν τῇ γλώσσῃ εἰσέτι ζωηρῶς εἶνε αἰσθητὴ ἡ διαφορὰ τῆς χρήσεως. Τὸ πολὺ τῶν ἀρχαίων ὀνομάτων ἀναφέρεται μόνον εἰς ἓν ἢ εἰς ὀλίγα μέρη συνπερὶα τῆς γῆς τῆς κοινῆς αὐτῶν ἔννοιας. Ἐν τοιαύταις ἀρχαίαις παραδόσεσιν, οἷα ἡ μυθολογικὴ δημιουργία

τῶν Ἑλλήνων. εὐκόλως ἢ κοῖσις φαινομενικοῦ κυρίου ὀνόματος ἠδύνατο νὰ μεταπέσῃ εἰς προσηγορικὴν σημασίαν. Ἐν τῇ βαθμιαίᾳ διαδόσει τῶν μύθων τοῦτο ὑπῆρξε πηγὴ διαφόρων παρερμηνειῶν. Ἡ σύγκρισις τῶν ἰνδοευρωπαϊκῶν γλωσσῶν, δι' ἧς μέχρι τινὸς συμπληροῦνται αἱ ἡμέτεραι πληροφορίαι περὶ τοῦ προϊστορικοῦ λεξικοῦ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ἐν τῇ δεδομένῃ περιστάσει ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον συγγέει τὸ πρᾶγμα.

Ἀναφέρομεν ἐν παράδειγμα ἱκανοὶ μῦθοι ἀναφέροντα ὡς διαδραματισθέντες ἐν Κρήτῃ, τουτέστιν ἐν τῇ νήσῳ Κρήτῃ. Ἡ λέξις Κρήτη παρήχθη ἐκ τοῦ κερ(κείρω) κόπτω. Ἐπὶ τὴν Κρήτην τ. Ἐ. Κρήτη γαῖν, εἰδικῶς ἠννόουν οἱ ἀρχαῖοι γνωστὸν τμήμα ἀποκοπτόμενον ὑπὸ τῆς θαλάσσης. Ἀλλὰ Κρήτη γαῖν, Secreta γαῖν, ἠδύνατο νὰ κληθῇ ἡ τυχοῦσα χώρα, ἢ διὰ θαλάσσης ἀπὸ τῆς ἠλείρου διαχωριζομένη. Πλὴν τούτου, βασιλεὺς τῆς Κρήτης ἀναφέρεται ὁ Μίνως, ἀλλ' αὐτὸς ἀναφέρεται καὶ ὡς ἀρχὸν ἐπὶ τῶν νεκρῶν ἐν τῷ βασιλείῳ τοῦ Ἰδου. Ὁ Μίνως, κρίνων τις ἐκ τοῦ ὀνόματος πειθεῖται, ὅτι εἶνε alter ego τοῦ Πλούτωνος, ὁ Πλούτων (πολυπλασιαστικῆς) κατ' εὐφημισμὸν εἶνε ὁ Μίνως (minuesns, πρὸβλ. μίνυς, μινύθω, μινυνθα, μείων). Ἐπίσης καὶ τὸ ὄνομα τῆς βασιλείας τῆς Κρήτης : Πασιφάσσα πολὺ ὁμοιάζει τῷ ὀνόματι τῆς βασιλείας τῶν νεκρῶν : Περσέφασσα. Ἡ ἀπαγωγὴ τῆς Εὐρώπης εἰς Κρήτην ὑπενοθεῖται τὴν εἰς τὸ κράτος τῶν νεκρῶν ἀπαγωγὴν τῆς Περσέφονης. Ἡ διπλῆ ἔννοια τῆς λέξεως Κρήτην εἶνε πασιφανῆς. Αὐτὴ ἐμπνέει τὴν ἰδέαν ὅτι ὑπὸ κερ(κείρω) ἐν τῇ (κρήτη) χώρᾳ ἐν τοῖς μύθοις ἰδίᾳ ὑπενοεῖτο ἡ χώρα τῶν νεκρῶν, ἥτις εἶτα ἀντικατέστη ὑπὸ τῆς νήσου Κρήτης.

Ἐν τῇ Ὀδυσσεΐᾳ (O, 404) ἀναφέρεται χώρα Ὀρτυ-

ἀσυκοφάντητον, ἀνεπιληπτον, μηδαμῶς ἐλλιπές, ἐκ τῶν ἀρίστων κεκραμένον, τὰς ἐνθυμήσεις ὄξυν, τὴν παιδείαν βαθύν, τὰς ἔννοιās ἀνθρώπινον μάλιστα».

«Ταῦτά σοι, ὦ φιλότης, ὀλίγα ἐκ παμπολλῶν παρεδείξα ὀρχήσεις ἔργα καὶ ἐπιτηδεύματα, ὡς μὴ πάνυ ἀχθῶ μοι ἐρωτικῶς θεωμένῳ αὐτά. Εἰ δὲ βουλευθείης κοινωνήσαι μοι τῆς θέας, εὖ οἶδα ἐγὼ πάνυ ἄλωστομένον σε καὶ ὀρχηστομανήσοντά γε προσέτι. Ὄστε οὐδὲν δεήσομαι τὸ τῆς Κίρκης ἐκεῖνο πρὸ σε εἰπεῖν τὸ

Θαυμά μ' ἔχει ὡς οὔτι πῶν τάδε φάρμακ' ἐβλήθης.

Θεληθῆσθαι γὰρ καὶ μὴ Δι' οὐκ ὄνου κεφαλὴν ἢ σὺς καρδίαν ἔξεις, ἀλλ' ὁ μὲν νόος σοι ἐμπειώτερος ἔσται, σὺ δὲ ὑφ' ἡρόνης οὐδὲ ὀλίγον τοῦ κικεῶνος ἄλλω μεταδώσεις πιεῖν ὑπερ γὰρ Ὀμηρος περὶ τῆς Ἑρμοῦ ῥάβδου τῆς χρυσῆς λέγει, ὅτι καὶ ἀνδρῶν ὄμματα θέλγει δι' αὐτῆς»

ὣν θέλει, τοὺς δ' αὐτὸ καὶ ὑπνώοντας ἐγείρει,

τοῦτο ἀτεχνῶς ὀρχησις ποιεῖ καὶ τὰ ὄμματα θέλγουσα καὶ ἐγρηγορέναι ποιοῦσα καὶ ἐπεγείρουσα τὴν διάνοιαν πρὸς ἕκαστα τῶν δρωμένων».

Ταῦτα ὁ χαριέστατος Λουκιανός, ἄπερ βεβαίως ἀναφέρονται εἰς τὴν ὀρχηστικὴν τῶν ἀρχαίων, ἥτις συνεδέετο οὐ μόνον τῷ ἄσματι, ὡς εἴπωμεν, ἀλλὰ καὶ τῇ μιμικῇ, διότι ὁ ὀρχηστὴς ἢ ἡ ὀρχηστρίς, ὀρχοῦμενος ἐμιμεῖτο διάφορα πρόσωπα

ἢ καὶ γεγονότα. Οἱ νῦν χοροὶ, οὐχὶ οἱ ἡμέτεροι, ἀλλ' οἱ συνήθεις εὐρωπαϊκοὶ εἰσὶν ἀπληλαγμένοι τῆς μιμητικῆς καὶ τοῦ ἄσματος, ἐκτελούμενοι πρὸς τὸν ἦχον μουσικοῦ ὄργανου, οἷον τοῦ κλειδοκυμαθίου, ἢ ὀρχήστρας. Ἐκ τῶν ἀρχαίων ὅμως τηροῦσι τὸ πλαστικόν, ὅταν ἐνοῶται, ὡς λέγει ὁ Λουκιανός, ὡς εὐρυμοί, εὐμορφοί, σύμμετροι, ἀσυκοφάντητον, ἀνεπιληπτοί, μηδαμῶς ἐλλιπέες. Δὲν γράφομεν πραγματείας περὶ χοροῦ, ἵνα τὸ ἱστορικὸν αὐτοῦ ἐκθῶμεν ἐνταῦθα καὶ διεξέλθωμεν ὅσα περὶ αὐτοῦ φέρονται καὶ ὅποια ἦν κατὰ διαφόρους ἐποχάς, ὑπεμνήσαμεν αὐτὰ τοῖς ἡμέτεροις χορευταῖς καὶ ταῖς χαριέσαις χορευτρίαις, ἵνα καταδείξωμεν ὅποιας ἐλογίζετο ὁ χορὸς, οἷος ἦν καὶ εἰς οἷον ὕψος τέχνης ἦρθη. Καί οὐδὲν μὲν λέγομεν περὶ τῶν καταφερομένων κατὰ τῶν εὐρωπαϊκῶν χωρῶν ὡς ἀσέμων καὶ παραβαλλόντων ἐν πολλοῖς τὴν ἠθικὴν, παρατηροῦμεν ὅμως ὅτι οὗτοι χορευόμενοι μετὰ μέτρου καὶ σεμνῶς δύνανται νὰ ὦσι καὶ γυμνασμοὶ τοῖς ὀρχοῦμένοις καὶ τέρψις τῆς ὀράσεως τοῖς θεωμένοις, εὐρύθμων μάλιστα τῶν οὐστῶν τῶν κινήσεων.

Τοὺς στροφικούς χοροὺς τῆς σήμερον ἀπέχρουν τὸ φιλόκαλον τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ὡς ὁ λόγος Βύρων ἀπέχραυε τὸν στρόβιλον, ἀποδεχομένων καὶ ἐκείνων σὺν τῷ Βολταίρῳ ὅτι

La danse peut se compter parmi les arts, parce qu'elle est asservie à des regles, ἀλλὰ καὶ σήμερον ἐπί-

γίν, ὄθι τροπαί ηελίοιο. Ὁρτυγία ἦν ἐν τῶν ποιητικῶν ὀνομάτων τῆς Δήλου, ἀλλ' ἢ Ὁρτυγία τοῦ Ὀμήρου, κειμένη ἐν τῇ ἄκρᾳ τοῦ κόσμου, προφανῶς δύναται νὰ ἔχη οὐδεμίαν σχέσιν πρὸς τὴν ἐγγύς κειμένην νῆσον τῆς Δήλου. Ἐκ τῶν δυσχερειῶν δύναται νὰ ἐξαγάγῃ ἡμᾶς μόνον ἢ ἐπισκόπησις τῶν λέξεων. Ἡ λέξις ὄρτυξ, σανσκριτ. vartukas, παράγεται ἐκ τῆς ἰνδοευρωπαϊκῆς ῥηματικῆς ῥίζης veri, στρέφειν, στρέφεσθαι. Κατὰ τινὰ ποιητικὴν παράδοσιν ἢ νῆσος Δῆλος ἐπλανήτο ποτε ἐν τῇ θαλάσῃ, διὸ καὶ ἐκλήθη Ὁρτυγία, χώρα περιστροφῆς. Πασιδῆλως τοιαύτη ἔννοια ὁμοιάζει πρὸς τὴν Ὁρτυγίαν — ὄθι τροπαί ηελίοιο.

Ἐκ τῆς μελέτης τῆς σημασίας τῶν λέξεων, ἀποδεικνύεται ὅτι ἐν καὶ τὸ αὐτὸ ὄνομα ἀναφέρεται ὅτε μὲν εἰς ὠρισμένην νῆσον, ὅτε δὲ εἰς φαντασιώδη τινα τόπον. Κατὰ τὰς ἐπικὰς παραδόσεις, ὁ Ἀχιλλεὺς ἐκρίθη ἐν τῇ νήσῳ Σκύρω, ἐκεῖ δὲ ἐσώθη καὶ ἕτερος ἦρωας, ὁ Θησεύς. Ἐν Ἀθήναις, δίκη ἐπὶ ψυγοδίκου ἐκαλεῖτο: Ἐν Σκύρῳ δίκη! Ἡ Σκύρος ἀναφερομένη ὡς κρύπτη, πιθανῶς ὀφείλει τοῦτο εἰς τὴν λέξιν: σκύρος, ἥτις ἐκ τῶν δεδομένων τῆς ἔτυμολογίας σημαίνει τοῦτ' αὐτὸ καταφύγιον, (σανσκριτ. sku, skunai, σκύτος, ἐπισκύνιον, λ. scutum, scutra, obscurus γερμ. Schauer, Scheuer, Scheune). Εἰς τὴν νῆσον Σκύρον ἐδόθη τὸ ὄνομα τοῦτο πιθανῶς, διότι αὐτὴ ἐπὶ μακρόν, μέχρι τοῦ πέμπτου αἰῶνος, ἦν καταφύγιον τῶν πειρατῶν.

Τὰ ἀνωτέρω παραδείγματά εἰσιν ἱκανὰ νὰ μαρτυρήσωσιν ὅτι ἐν τοῖς ὀνόμασι τῶν μυθικῶν τύπων, οὐχὶ ὀπανίως ἀπαντῆ ἄρχικὴ σημασία προσηγορικοῦ ὀνόματος. Ἡ ἀληθὴς ἔρμηνεῖα τῆς σημασίας αὐτῶν εἶνε ἔργον τῆς ἔτυμολογίας, διὸ καὶ συμπεραίνομεν ὅτι ἐν τοῖς ὁμοίοις τῷ ἀπασχολοῦντι ἡμᾶς ζητήματι, ἢ ἔτυμολογία τῶν ὀνομάτων δύναται νὰ

σης δύναται νὰ λογισθῆ ὅσος ὡς τέχνη· ἐφ' ᾧ καὶ ὁ καλὸς γραφεύτης καὶ νῦν ἐκτιμᾶται καὶ περιζήτητος γίγνεται πρὸ πάντων πρὸς τῶν δεσποινίδων. Δὲν ἔχει οὕτω;

* *

Ἡ διαπρεπὴς ἔρμηνευτὴς τῶν ἐλλήνων τραγικῶν κ. Henri Weil ἐν τῇ τελευταίᾳ συνεδρίᾳ τῆς ἐν Παρισίοις Ἀκαδημίας τῶν ἐπιγραφῶν καὶ τῶν γραμμάτων ἐπραγματεύσατο περὶ τῶν ποιητικῶν κειμένων ὅσα ἀνεκαλύφθησαν ὑπὸ τῆς ἐν Ἀθήναις γαλλικῆς σχολῆς. Κατ' αὐτὸν ταῦτά εἰσι ὕμνοι, ἢ ἀποσπάσματα ὕμνων, συντεθέντες ἐπὶ ἰσραῖς τελεταῖς καὶ ἐνδιαφέροντες ἐπὶ διαφόροις λόγοις. Εἷς τῶν ὕμνων ἐστὶ πλήρης, συντεθειμένος μετὰ τέχνης καὶ καλλιπέρας, παρέχων δὲ νέαν λεπτομέρειαν τοῖς περὶ Ἀπόλλωνος μυθευομένοις. Ἀλλὰ τὰ μέγιστα ἐνδιαφέροντά εἰσι τὰ τεμάχια, ἅτινα συνοδεύονται ὑπὸ μουσικῶν σημείων. Δι' αὐτῶν ἀποκτῶμεν τὰ αὐθεντικώτερα μαρτύρια περὶ τῆς ἀρχαίας μουσικῆς. Δύο ἀποσπάσματα, ἅπερ φαίνονται ἀνήκοντα τῷ αὐτῷ ὕμνῳ καὶ ἀποτελοῦντα ἐν συνόλῳ τριάκοντα ἑπτὰ στίχους, ἐν μέρει καλῶς διατηρούμενα, δεικνύουσι ζῶσαν εἰκόνα τῆς ἐροτῆς καὶ γεγονότα ἐξ ὧν ἔστιν ὅπως ἀκριβῶς ὄρισθῆ ὁ χρόνος αὐτῶν. Ὁ ὕμνος πρέπει νὰ ἐγράφῃ μικρὸν πρὸ τοῦ ἔτους

διαφωτισμῆ καὶ λύσῃ πολλὰ προβλήματα τῆς ἀρχαίας ἱστορίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἐμείνομεν ἐν τῷ βασιλείῳ τῶν Αἰακιδῶν, συνισταμένῳ καθ' Ὁμηρον ἐκ τῆς Φθίως καὶ Ἑλλάδος. Ἡ Φθίς ἐν τῷ «καταλόγῳ τῶν νεῶν» ἐξισοῦται πρὸς τμημα τῆς Φθιώτιδος τῶν ἱστορικῶν χρόνων, ἢ δὲ θέσις τῆς Ἑλλάδος οὐδαμοῦ πλησίον ἐδείχθη, καὶ ἐν τῇ ἱστορικῇ περιόδῳ οὐδὲν ἴχνος αὐτῆς ἔμεινε. Δὲν δυνάμεθα νὰ ἀρνθῶμεν τὸ δυνατόν τῆς προτέρας αὐτῆς ὑπάρξεως, καίτοι ἐξ ἄλλου δὲν δύναται τις ν' ἀρνθῆ, ὅτι ἢ ὑπαρξίς αὐτῆ δὲν ἔχει ἄλλα μαρτύρια ἐκτὸς τῶν μνημονευθέντων μνημείων τῆς μυθολογικῆς δημιουργίας. Ἐν τῶν ἀληθεστέρων συμπερασμάτων τῆς συγκριτικῆς μυθολογίας τεκμηριοῖ τὸν Ἀχιλλεὺς καὶ τοὺς προγόνους αὐτοῦ καθαρῶς μυθικὰ πρόσωπα. Ἀλλ' ἐκ τοῦ ὅτι ἐπενοήσαν οἱ βασιλεῖς δὲν ἔπεται ὅτι ἐπενοήθη καὶ τὸ βασίλειόν των. Εἰς τοὺς Ἑρῶας ἀνέφερον βασιλεία κατὰ διαφόρους παραστάσεις. Ἡ ἥρωξεν αὐτοὶ νὰ χρησιμεύωσιν ὡς ἐπώνυμον εἰς τόπους ἐν οἷς δῆθεν ἄλλοτε ἐβασίλευσαν, ἢ ἐθεωροῦντο πρόγονοι βασιλικοῦ τινος οἴκου ἢ σημαίνουσης οἰκογενείας, ἢ ἐν τινι τόπῳ ἠξιοῦντο θείας λατρείας καὶ ἐδεικνύοντο ἐκεῖ οἱ τάφοι αὐτῶν καὶ ἕτερα μνημεῖα τῆς διαμονῆς αὐτῶν καὶ βασιλείας, ἢ τέλος ἢ τοποθεσία αὐτῶν ἐν ὠρισμένοις τόποις συνετελεῖτο διὰ τοῦ καθορισμοῦ μυθικῆς κατοικίας ἐπὶ τῆς πραγματικῆς γεωγραφίας. Ἐν τῇ Θεσσαλίᾳ οὐδὲν γεωγραφικὸν ὄνομα ἀνεμνήσκω τὸ ὄνομά τινος τῶν Αἰακιδῶν. Ὡς πρόγονοι δὲν ἀνεγνωρίζοντο ὑπ' οὐδενὸς τῶν Θεσσαλικῶν γενῶν, καθ' ὅσον γινώσκωμεν ὡς πρόγονοι οὗτοι ἐθεωροῦντο τῶν ἡπειρωτικῶν μολοσδῶν.

ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ.

(Ἀκολουθεῖ).

Ἐ78 μ. Χ. Εἶνε δὲ λίαν καλὸν μνημεῖον τῆς ἐπισήμου ποιήσεως τοῦ αἰῶνος τοῦ Θεοκρίτου καὶ Καλλιμάχου.

Ὁ κ. Θεόδωρος Rainach ἐμελέτησε τὴν μουσικὴν τῶν κειμένων τούτων καὶ ἐμελέξατο νὰ ἀναγάγῃ αὐτὴν εἰς τὴν εὐρωπαϊκὴν σηματογραφίαν. Διεπιστώσατο δὲ ὅτι ὁ τοῦ Ἀπόλλωνος ὕμνος ἐγράφῃ κατὰ τὴν γραμματικὴν φέρειον, ἀλλὰ μετὰ πολλῶν ἀναφερομένων εἰς τὸν ὄριον.

* *

Ἡ ὄγνωστὸς γάλλος συγγραφεὺς Pierre Loti, ὅστις οὐ πρὸ πολλοῦ ἐν τοῖς τεσσαράκοντα ἀθανάτοις τῆς Γαλλικῆς ἀκαδημίας κατελέγη, ὦν ἅμα καὶ ἀξιοματικὸς τοῦ γαλλικοῦ ναυτικοῦ, ἤτῃσθε ἐξάμηνος ἄδειαν ἀπουσίας, τὸ δὲ ἐπὶ τῶν ναυτικῶν ὑπογεγῆσιν παρέσχεν αὐτῇ τῷ αἰτήσκαμένῳ. Ὁ Pierre Loti θὰ χρησιμοποίησῃ τὴν ἄδειαν αὐτοῦ μεταβαίνων εἰς Κάζιρον, Ἱερουσαλήμ, Κωνσταντινούπολην, Μόσχαν κτλ.

Ο. Α.

συγδιαλέξουν. Ἐπομένως, ὅτε ἐπὶ τῇ συμβουλῇ τῆς μίστρας Κρόου ἀπεφάσισε νὰ ζητήσῃ ἀκρόασιν παρὰ τῆς κυρίας δὲ Σαβορναί, οὐδαμῶς ἐξετίθετο ἐν ἀγνώστῳ χώρῳ. Τὴν ἐπιούσαν τῆς εἰς Παρισίους ἀφίξεως αὐτοῦ ἔκρουε τὴν θύραν τῆς ἀριστοκρατικῆς μονῆς καὶ ἐξήτει συνέντευξιν μετὰ τῆς κυρίας γενικῆς ἐπιμελητριάς. Δευτέρα ὑαλίνη θύρα, οὐδὲν τὸ τρομακτικὸν ἔχουσα, ἠνοίχθη, καὶ εὗρε πρὸ αὐτοῦ ἀναμένουσαν μοναχὴν, προσηλοῦσαν εἰς αὐτὸν τὸ βλέμμα μετὰ τῆς ῥαστώνης, ἦν ἡ ὄριμος ἡλικία συμπληροῖ παρὰ ταῖς ἐκ γένους καὶ ἀγωγῆς ἠσκημέναις εἰς αὐτὴν γυναίξιν. Ἐπανέλαβε τὴν αἴτησιν, ἔδωκε βαθῶς ὑποκλινόμενος τὸ ἐπισκεπτήριον αὐτοῦ, καὶ εἰσῆλθον εἰς ἐντευκτήριον καλῶς θερμαινόμενον καὶ λάμπον ἐκ τῆς ἀπαρμιλλοῦ καθαριότητος, ἦν γινώσκουσι μόνον οἱ τὸν πόδα πατήσαντες ἐπὶ καταστρώματος πλοίου καὶ ἐπὶ δαπέδου γυναικείας μονῆς.

Τὴν παρατήρησιν ταύτην, ἥς τὴν ἀξίαν ἀντὶ καὶ μόνῳ ἀποδοτέον, ποιούμενος ὁ Ἀλβέρτος, ἀντιπαρέβαλλε τὴν μονὴν τῶν Βερναρδίνων πρὸς τὴν μονὴν, ἦν αὐτὸς τέως ἐπισκέψατο. Ἐχαιρε βλέπων παραπετάσματα καὶ οὐχὶ κικλίδας ἐν τοῖς παραθύροις καὶ τοὺς τοίχους καλυπτομένους ὑπὸ χάρτου ἀναπαριστῶντος οὐχὶ τὴν Δευτέραν Παρουσίαν. Θρονίδες, ἀπέριττοι μὲν ἀλλὰ κεκαλυμμένοι δι' ὑψάσματος, συνανεμίγνυντο μετὰ ψαθοπλέκτων καθεδρῶν, καὶ ἐπὶ τοῦ ἐξ ἀνακαρδίου ξύλου τραπεζίου ἔκειντο τόμοι τινές, εὐχαρίστης ὑπὸ τῶν ἀνεπτυγμένων ἀνθρώπων ἀναγινώσκουσαι. Ἐν κεφαλῇ ἡ αἰθουσα ἦν αὐστηρότερον μὲν διατεταγμένη, ἀλλὰ καὶ ἐπαγωγός, ἄνευ τῆς μελαγχολικῆς ἀτμοσφαιρας τῶν ἀκατοικητῶν μερῶν· τούναντίον ἠσθάνετο τις μόλις διακρινόμενον καὶ λεπτότατον ἄρωμα ὕδατος Κολωνίας, ὅπερ αἱ μοναχαὶ μεταχειρίζονται πρὸς ἐξάλειψιν τῆς ἐλαχίστης κηλίδος τοῦ καλύμματος αὐτῶν.

— Ἐάν μέλλῃ νὰ ζῆσῃ ἐνταῦθα, ἐσκέψατο διενάξων ὁ Σενάκ, τὸ σῶμα τοῦλάχιστον δὲν ἔχει νὰ ὑποφῆρῃ.

Μετὰ τὴν ἐξέτασιν ταύτην ἐκάθησε πλησίον δευτέρας ὑαλίνης θύρας εἰσαγούσης εἰς στοάν, σχηματίζουσαν τὰς τρεῖς πλευρὰς ἐσωτέρας αὐτῆς, ἥς τὸ βάθος κατεῖχεν ὁ κομψότερός πῶς τοῦ δέοντος γοθθικὸς ναῖσκος. Πρασιαί, ἐπιμελῶς περιποιούμεναι, αἰθαλῶν θάμνων ἐκόσμουσαν τὰς γωνίας, ἐν δὲ τῷ κέντρῳ τεχνιτὸς ἠγείρετο βράχος βεβημένος ὑπὸ ἠρέμων καταδούπων καὶ ἐπιστεφόμενος ὑπὸ ὀραίου μαρμαρίνου συμπλέγματος, ἀναπαριστῶντος μοναχὸν τοῦ Ἁγίου Βερναρδίου σῶζοντα τοὺς ὑπὸ τὰς χιόνας ταφέντας ὀδοιπόρους. Κάτω τοῦ βράχου ἔκοιμάτο ἐν τῶν σπουδαιοτάτων τοῦ οἴκου προσώπων, πελώριος κύων, ἐν τῷ ξενῶνι γεννηθεὶς καὶ ὑπεραπολαύων περιποιήσεων, ἵνα μὴ εἰπωμεν σεβασμοῦ, παρὰ πασῶν τῶν μοναχῶν· κατὰ τινὰς εὐορασίμους ἡμέρας ἐχορηγεῖτο εἰς τὰς μαθητριάς τὸ ἐντῦφημα τοῦ ἔχειν μεθ' αὐτῶν κατὰ τὰς διαχύσεις τὸν κύνα Μαργκόβον, ὅρνια δὲ τότε ἐτελοῦντο σακχαρωτῶν καὶ σοκολάτας, κατόπιν τῶν ὀσίων τὸ ἀτυχῆς ζῶον ἠσθάνει ἐπὶ μίαν ἐβδομάδα· ἐάν ὁ χειμὼν ἦν νιφετώδης, χαρὰ ἐκράτει καθ' ἅπασαν τὴν μονὴν, ἐκάστη δὲ τῶν ἐν αὐτῇ ληθμονοῦσα τὴν ἰδίαν αὐτῆς ἐκ τοῦ ψύχους κακοπάθειαν ἀνεπόλει μόνον τὴν καλὴν τῶν χιόνων ἐπιδρασίαν ἐπὶ τοῦ ὀρεσιγενεοῦς ζώου.

Μετὰ πεντάλεπτον προσδοκίαν ὁ Ἀλβέρτος εἶδε γυναῖκα εὐδαρκοτέραν, προσερχομένην ἐκ τῆς σκιάδος, ἐλαφρῶ τῷ ποδὶ βαίνουσαν καὶ ῥίπτουσαν δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ ἐπὶ παντὸς ἀντικειμένου βλέμμα ζωηρὸν καὶ ὀξύ, ὅπερ οὐδὲν ἐφαίνετο διαλανθάνον. Μετὰ μικρὸν εἶδεν οὐχὶ ἄνευ συγκινήσεως τὴν θύραν ἀνοιγομένην· ἦν ἦδη πρὸ τοῦ ἔξροῦ, ἦτοι πρὸ τῆς αἰδεσιμωτάτης Ἄννης Φραγκίσκης Ἐσθῆρ δὲ Σαβορναί, γενικῆς ἐπιμελητριάς τοῦ οἴκου τῶν Παρισίων.

Δύναται τις εἰπεῖν ὅτι πᾶσα ἡ καλὴ κοινωνία τῶν Παρισίων γινώσκει τὴν κυρίαν δὲ Σαβορναί, ὑπὸ τὰς ὀδηγίας τῆς ὁποίας ἀνετράφη ἐπὶ εἰκοσὶν ἔτη μέγα μέρος τῶν ἀπαρτιζουσῶν τὴν ἀνωτέραν κοινωνίαν σήμερον γυναικῶν. Αἱ μαθήτριαί τῆς λεωφόρου Κλέβερ καὶ αἱ οἰκογένειαι αὐτῶν ἀποκαλοῦσιν αὐτὴν συνήθως «κυρίαν Ἐσθῆρ». Οἱ δὲ ἀδελφοὶ καὶ ἐξάδελφοι, οἵτινες βλέπουσιν αὐτὴν τὴν κυριακὴν ἐν τῷ ἐντευκτηρίῳ τοῦ παρθεναγωγείου, ἐξακολουθοῦσιν ἀποκαλοῦντες αὐτὴν, μεθ' ὅλα τὰ ἐξήκοντα αὐτῆς ἔτη, «ιοδλέφαρον δέσποιναν», καὶ κατὰ τοῦ βεβηλοτέρου τούτου χαρακτηρισμοῦ οὐδόπως θὰ διεμαρτύρητο ὁ Ἀλβέρτος, ὃν ἐξέπληξεν ἡ ὁμοιότης τῶν ὀφθαλμῶν τῆς θείας καὶ ἀνεψιᾶς προξενήσασα ἅμα αὐτῷ καὶ ἀλγεινοτάτην αἰσθῆσιν.

— Ἴδου, λοιπόν, ἐσκέψατο, ὁποία θὰ ἴναι ποτέ, ἐάν δὲν γείνη σύζυγός μου.

Ἡ ὁμοιότης ὅμως δὲν ἐχώρει περαιτέρω. Ἡ κυρία δὲ Σαβορναί οὔτε τὸ ῥαδινὸν ἀνάστημα, οὔτε τὴν εὐδαιδαλον ῥίνα, οὔτε τὸ γλαφυρὸν στόμα τῆς Θερεσίας εἶχεν. Ἄλλ' ἡ ἐξικοντοῦτις μοναχὴ ἐκέκτητο ἀκριβῶς ὅ,τι ἡ νεάνις ἔστρεφεῖτο, ἦθος γαλιάνης καὶ θυμυδίας, ὅπερ παρῆεν εἰς τὸ εὐχερῶς ἐπὶ τῶν χειλέων αὐτῆς ἐπανθοῦν μειδιάμα θάλλουσαν χάριν γυναικὸς εὐδαίμονος. Ἡ ὄψις αὐτῆς ἀπέπνεε τὴν εὐλικρίνειαν καὶ τὴν παρησιάν, ὃν ὁ κόσμος θεωρεῖ τοὺς ἐν τοῖς μοναστηρίοις στρουμένους συνήθως, σύγγχυσιν οὕτως ἴσως ποιοῦμενος τῆς ἔξεως τοῦ συμπνίγειν τὴν θέλῃσιν καὶ τοῦ πόθου τοῦ συγκρῦπτειν τὴν διάνοιαν. Ἡ κυρία δὲ Σαβορναί ὡς ἐκ τῶν καθικόντων αὐτῆς εἶχε τὸ δικαίωμα καὶ τοῦ βούλεσθαι καὶ τοῦ ἐκδηλοῦν τί ἠβούλετο, τοῦθ' ὅπερ προθύμως ἔπραττε διότι συνῆσθάνετο ἑαυτὴν ἥκιστα προσητὴν εἰς τὰς ξένας ἐπιρροάς. Ἀνεγνώριζε βεβαίως ὅτι ὁ Θεὸς ἔχει τὴν δύναμιν τοῦ ποιεῖν θαύματα, ἀλλ' ὠμολόγει ὅτι οὐδέποτε εἶδε τοιοῦτον· οὐδέποτε εἶδε τοὺς ἀγγέλους τοῦ οὐρανοῦ γινομένους τέκτονας χάριν αὐτῆς ἢ τοὺς κόρακας προσκομίζοντας αὐτῇ τὴν τροφήν αὐτῆς τε καὶ τῶν συμμαναστριῶν, ἀλλ' ἀπὸ εἰκαστίας διὰ τῆς νοσηρότητος καὶ τῆς δραστηριότητος αὐτῆς ἐπετεύχθησαν ἀποτελέσματα θαυμάσια πολλάκις. Ὁ ἐλάχιστος ἰδιοκτῆτης ἢ βιοτέχνης γινώσκει πόσα διαθήματα καὶ κόποι καὶ καρπὸς ἀπαιτοῦνται πρὸς ἱκανοποίησιν τῶν μετριωτάτων ἀναγκῶν· φαντασθῆτω τις ἄρα ποία τις πρέπει νὰ ἴναι ἡ διάνοια γυναικὸς ἠναγκασμένης, χωρὶς νὰ ἐξέλθῃ τῆς μονῆς, νὰ ἐπαρῆ εἰς τὴν συντήρησιν, εἰς τὴν εὐνημερίαν, εἰς τὴν ἀνάπτυσιν κοινότητος τριάντων μοναστριῶν, διατηρούσης ἅμα οἰκοτροφεῖον κορασίων, ὅπερ ἀνέλαβε ν' ἀποδίδῃ εἰς τὴν κοινωνίαν ἐπιλόκτους γυναῖκας! Ἐκ πρώτης ὄψεως κατεφαίνετο ὅτι ἡ κυρία Ἐσθῆρ ἦν πεπλάσμενη διὰ τὸ ἔργον τοῦτο.

— Ἐὰν ταχῶς ἐναντίον μου, διελογίσθῃ ὁ Σενάκ, εἶμαι ἀπωλεσμένος. Ἀλλὰ τοῦλάχιστον θά γνωρίζω μετ' ὀλίγον τί ν' ἀποφασίσω.

Μετά βραχυτάτην ἀνταλλαγὴν προσκλίσεων ἡ μοναχὴ ἐκάθησεν ἐπὶ ψαθοπλέκτου καθέδρας, δεξιάσα εἰς τὸν ξένον θρονίδα· εἶτα μετὰ τῆς ῥαστώνης οἰκοδεσποίνης ὑποδεχομένης νέηλιν εἶπε·

— Βεβαίως, κύριε, ἔρχεσθε κομιστῆς εἰδήσεων τοῦ ἀνεψιοῦ μου. Πῶς τὸν ἀφήκατε;

Ἐκ τῆς ἀπλῆς ταύτης ἐρωτήσεως δύο τινὰ κατένοιησεν ὁ Ἀλδέρτος, τὸ μὲν ὅτι ἡ δεσποινὶς δὲ Κιλλιανὴν ὡμίλησε περὶ αὐτοῦ ἐν ταῖς πρὸς τὴν θείαν ἐπιτολαῖς αὐτῆς, τὸ δὲ—ὅπερ δὲν ἐτόλμα νὰ πιστεύσῃ—ὅτι ὡμολογοῦντο αὐτῷ χάριτες ὅτι μετέσχε τῆς εἰς τὸν Ἄνω Νεῖλον ἐκδρομῆς. Ἡ εὐχάριστος αὐτῇ ἀνακάλυψις οὐ μικρὸν αὐτὸν ἐνεθάρρυνεν· ἀλλὰ πρὸ πάντων ἀληθῆ ἠσθάνετο ἐκπληξιν, βλέπων πρὸ αὐτοῦ γυναικα τοσοῦτον διάφορον τῆς ἥν ἐφαντάζετο ὡς ἐκ τῆς ἥκιστα κολοκαυτικῆς εἰκόνης, ἦν τῷ παρόντι σπῆν ὁ φίλος αὐτοῦ. Παρασυρθεὶς ἐκ τοῦ ἀπροόπτου τούτου πέραν τῶν διαγεγραμμένων ἔδωκε τὴν ἐπομένην ἀπάντησιν, ἣς ἡ εὐλακρῆ ἀπετέλει τὴν μεγίστην δεξιότητα ὡς ἐκ τοῦ χαρακτῆρος τῆς γυναικός, ἥτις ἠξίωσεν αὐτὸν ἀκροάσεως.

— Κυρία, ἀπὸ ὀλίγων πράγματι ἡμερῶν ἐχωρισθὴν ἀπὸ τοῦ φίλου μου Χριστιανοῦ. Ἀλλ' ἀνάξιον καὶ ἡμῶν καὶ ἐμοῦ καὶ τοῦ φέροντός με ἐνταῦθα αἰσθημάτων θά ἦτο ἐὰν παριστάμην πρὸ ἡμῶν ὑπὸ τετριμμένην πρόφασιν, ἐνῶ προσέρχομαι ἀγόμενος ὑπὸ λόγου συνδεομένου μετὰ τῆς ζωῆς μου. Περὶ τῆς ἀδελφῆς μᾶλλον ἢ περὶ τοῦ ἀδελφοῦ, ἐὰν εὐδοκῆτε νὰ μοὶ το ἐπιτρέψητε, ἐπιθυμῶ νὰ σᾶς ὁμιλήσω.

Ἡ κυρία δὲ Σαβορνάι, ἥτις δὲν ἔπαυσεν ἀτενῶς τὸν νέον προσδιδέπουσα, οὐδαμῶς ἠλλοιώθη, ἀνευ δὲ τοῦ ἐλαχίστου ἴχνους ἐκπλήξεως ἢ συγκινήσεως ἀπάντησε·

— Σᾶς ἀκούω, κύριε.

Ὁ Ἀλδέρτος ἦν συγκεκινημένος ὅσον σπανιώτατα ἐπὶ ζωῆς του, ἡ δὲ μοναχὴ δὲν ἦτο ἀδαεὺς τῶν τοιοῦτων συγκεκινήσεων. Ὅσον καὶ ἂν ἀπέφευγε νὰ ἐπεμδαίνῃ εἰς τὰ τῶν γάμων, ἠναγκάζετο ἐνίοτε ὡς ἐκ τῆς θέσεως αὐτῆς νὰ ἀκούσῃ ἐκμυστηρευσαίς τινὰς ἢ νὰ προβαίνῃ εἰς τινὰς ἀνακρίσεις. Ἐλεγεν ἐλευθέρως εἰς τὰς μητέρας, αἵτινες ἐξητοῦντο τὴν μεσολάβησιν αὐτῆς·

— Ἐὰν τὸ πρᾶγμα ἦναι ὀριστικῶς ἀποφασισμένον, μὴ με κάμνετε νὰ χάνω τὸν καιρὸν μου. Ἐὰν ἐνίοτε συντελῶ εἰς τὴν δύνασιν ἐνὸς γάμου, ἐμποδίζω ἀφ' ἑτέρου πέντε ἢ ἕξ ἀπλῶς καὶ μόνον βλέπουσα τὸν κύριον.

Ἀλλὰ τὴν φρονὴν ταύτην ἡ ὄψις τοῦ κυρίου οὐδόλως ἀπῆρεσκεν αὐτῇ. Ἡ χάριστεῖτο ἀκούουσα ὑποτρέμουσαν τὴν φωνὴν τοῦ ἀνδρὸς ὁμιλοῦντος περὶ ἐκείνης, ἥτις ἠδύνατό ποτε νὰ γείνη σύζυγός του.

— Ἐὰν ἡ μαρκισία δὲ Κιλλιανὴν ἐξῆν ἔτι, εἶπεν ὁ Σενάκ, μετὰ τινὰ ἐνδόμυχον μελέτην, τὴν ὥραν ταύτην θά ἦμην οὐχὶ ἐνταῦθα ἀλλ' ἐνώπιον ἐκείνης. Ἡ μήτηρ θά ἐγένετο πιθανώτατα σύμμαχός μου, ἐνῶ ὁ πρῶτός μου λόγος θά με παραστήσῃ πρὸ ἡμῶν ὡς ἐχθρόν· διότι δὲν σᾶς ὑποκρύπτω, κυρία, ὅτι, ἐὰν

ἐξήρητο ἐξ ἐμοῦ, ἡ δεσποινὶς ἀνεψιά σας δὲν θά ἐγένετο Βερναρδίνη.

— Οὐδόλως εἶσθε ἐχθρός, ὑπέλαβεν ἡ μοναχὴ, ἀφοῦ εἶσθε, ὡς ἐγνώριζον καὶ ὡς βλέπω, τιμῆς ἄνθρωπος. Τὸ κατ' ἐμὲ, εἶμαι πρὸ παντὸς μήτηρ ἐκείνης περὶ ἧς ὁμιλεῖτε. Τοιαύτην θεωρεῖτέ με καὶ εἰπατέ μοι πρῶτον ἐὰν ἔχητε λόγον νὰ πιστεύετε ὅτι ἡ ἀνεψία μου θά μεταβάλῃ τὰ περὶ τοῦ μέλλοντος σκεδία τῆς. Ἐὰν ναί, ἔχω τὸ καθῆκον νὰ ἐξετάσω ἐὰν ἦσθε ὁ ἀγνοῦτος γαμβρός, ὅπως ὁ χρηστός κόσμος λέγει· ἐὰν ὄχι, δὲν βλέπω πῶς δύναμαι νὰ ἐμποδίσω εικοσιπενταετίδα κόρην ν' ἀποχωρήσῃ τοῦ κόσμου.

Ἡ ἀπλότης τῆς ἀπαντήσεως ταύτης κατέπληξε τὸν Ἀλδέρτον, ὅστις προσέβλεπεν ὅλως διάφορον ὑποδοχὴν· ὑπελείπετο νὰ μάθῃ ἐὰν ἔπρεπε νὰ χαίρῃ διὰ τὴν παρουσίαν ταύτην. Τὰ φύσει ἀπόρητα φροῦρια ἀψηφοῦσί τὰς προσπελάσεις τῶν πολιορκητῶν, ἐὰν δὲ ἐν μόνον πρόσκομα εἰς τὴν εὐδαιμονίαν αὐτοῦ τῷ ἔδεικνυτο, ἴσως τὸ πρόσκομα τοῦτο ἦρκει νὰ καταστρέψῃ πᾶσαν αὐτοῦ ἐλπίδα.

Καὶ ὅμως εὐκολον τῷ ἦτο νὰ παρατηρήσῃ ὅτι ἐκ τῶν προτέρων εἶχον ληψθῆ πληροφορίαὶ περὶ αὐτοῦ καὶ ὅτι ἡ πρώτη ἐξέτασις δὲν ἔσχε κακὴν τροπὴν. Ἐπεδεικνύετο αὐτῷ συμπάθεια καὶ τις ἐμπιστοσύνη. Ἡ κυρία δὲ Σαβορνάι, παρὰ τὸ μοναχικὸν αὐτῆς ἔνδυμα, οὐδαμῶς εἶχε τὸ τραχὺ ἦθος, ἕψ' ὁ τῷ παρόντι αὐτῆν αἰ σατυρικαὶ περιγραφαὶ τοῦ ἀνεψιοῦ αὐτῆς. Προσέβλεπεν αὐτὸν γαλυνίως διδουσα αὐτῷ καιρὸν νὰ ἀπαντήσῃ, βεβαία δὲ προφανῶς ὅτι ἠδύνατο ν' ἀντεπεξέλθῃ εἰς πᾶσαν συζήτησιν· εἶχε μάλιστα τὸ τοσοῦτον νῦν σπάνιον χαρακτηριστικὸν τῶν ὑπερόχων ὄντων ὅτι ἐφαίνετο μὴ σπεύδουσα. Ὁ Ἀλδέρτος ἠσθάνετο ἅκων ἑαυτὸν ἐρεθιζόμενον ἐκ τῆς γαλυνῆς ταύτης καὶ ἐξηκολούθησεν ἐντονώτερον πῶς ἢ ὅσον μέχρι τῆς ὥρας ἐκείνης·

— Ὀλίγον, ψεῦ! μοὶ ἐνδιαφέρεται, κυρία, τὸ τί δύνασθε νὰ πράξητε, ἐψ' ὅσον δὲν εὐδοκεῖτε νὰ μοὶ δεῖξητε σαφέστερον τί θά ἐπράττετε ἐὰν τὸ πρᾶγμα ἐξήρητο ἐξ ἡμῶν.

Ἡ μοναχὴ προσέβλεψε τὸν νέον μετὰ λεπτοτάτου μειδιάματος καὶ ἠρώτησεν·

— Ἡ τροσωπικὴ σας πείρα σᾶς ἀπέδειξεν ὅτι γίνεταί χρηστὴ βίας ἢ δόλου πρὸς πειθαναγκασμὸν τῶν ἀνθρώπων ὅπως ἀσπασθῶσι τὸν μοναχικὸν βίον ἢ καὶ ὅπως παραμείνωσι μοναχοὶ ἄκοντες;

— Βλέπω, ἀπάντησεν ὁ Σενάκ, ὅτι ἐπεισόδιόν τινα τοῦ βίου μου δὲν σᾶς εἶναι ἀγνωστόν, ἀλλὰ, χάριτι θεῶν, ἐπ' οὐδενὶ τούτων ἔχω νὰ ἐρυθιάσω. Ἡ πείρα, περὶ ἧς ὁμιλεῖσατε, δὲν δύναται νὰ μοὶ χρησιμεύσῃ ἐνταῦθα· τὸ πνεῦμα τῶν μονῶν συμμεταβάλλεται κατ' ἀνάγκην μετὰ τοῦ φύλου τῶν ἐν αὐταῖς.

— Ἄ! κύριε, αἱ ἰδέαι τοῦ Χριστιανοῦ ἐπέδρασαν πῶς καὶ ἐψ' ἡμῶν νομίζω ὅτι τὸν ἀκούω. Τί ἐννοεῖτε διὰ τούτων; Ὅτι παρασύρω μᾶλλον ἢ ἦττον ἐκουσίως τὴν ἀνεψίαν μου κατόπιν μου εἰς τὴν ὁδὸν τὴν ὁποίαν ἐξέλεξα; Ἀγαπῆτὴ κόρη! Εἶθε νὰ εὗρισκεν ἐνταῦθα τὴν εὐτυχίαν ἣν ἐγὼ εὗρον! Ἀλλ' ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ γείνη τοῦτο, ἐὰν εἶχτε τοιαύτην πεποιθῆσιν, θά ἐζητεῖτε ν' ἀποτρέψητε αὐτὴν σεῖς, ὅστις διατείνεσθε ὅτι ἔχετε εὐλακρῆν πρὸς αὐτὴν ἀφοσίωσιν;

— Εἰς τὴν τιμὴν μου, ὄχι! διαμαρτυρήθη λέγων

ὁ Σενὰκ μετ' ἐκφραστικῆς χειρονομίας Ἄλλὰ δὲν ἔχω στεροῶς τὴν πεποιθῆσιν ταύτην. Φοβοῦμαι μὴ ἡ δεσποινὴς δὲ Κιλλιάδ, νομίζουσα ὅτι ἀκούει φωνὴν οὐρανόθεν, ὑποκύπτῃ εἰς ἐπιτροπὰς . . .

Ἡ κυρία δὲ Σαβορναι διέκοψε πρῶτην ταύτην φωνὴν τὸν ὀμιλοῦντα.

— Κύριε, εἶπεν, ἐὰν σὰς ἔλεγον ποία ἐπιτροπὴ πλέον πάσης ἄλλης ἐπεισε τὴν ἀνεψιάν μου νὰ ἐγκαταλίπῃ τὸν κόσμον, θὰ ἐμένετε λίαν ἐκπεπληγμένως. Ἐμπρὸς λοιπόν! Δὲν τὴν μαντεύετε!

— Πῶς δύναμαι νὰ μαντεύσω; ἐπεφώνησεν ὁ Ἄλδέρτος.

— Ὁ κόσμος, εἶπεν ἡ μοναχὴ, μὰς κατηγορεῖ ὅτι τοῦ ἀρπάζομεν τὰς θυγατέρας του— ἂν μὴ μὰς εὐχαριστῆ ὅτι τὸν ἀπαλλάσσομεν αὐτῶν. Ἄλλὰ πάντοτε αὐτὸς εἶναι ὁ ῥίπτων ταύτας εἰς τὰς ἀγκάλας μας. Ἐπὶ τῇ προφάσει τοῦ νὰ τὰς διαφωτίσῃ, ἐμπνέει εἰς αὐτάς τὴν ἀνδριαν ἢ τὸν τρόμον, δίδει αὐταῖς πρὸς ἀνάγνωσιν τὰ βιβλία του, τὰς ὁδηγεῖ εἰς τὸ θέατρον, τὰς ἀποδέχεται καὶ εἰς αὐτάς τὰς συνδιαλέξεις του. Ἄτυχεῖς κόραι! πανταχοῦ οὐδὲν ἄλλο ἀκούουσιν ἢ περὶ ὀλισθημάτων, ὀλισθημάτων ἄνευ μεγαλείου καὶ ἄνευ ποιήσεως, διότι ὁ κόσμος εἰς ὃν προσφέρει σήμερον κρατῆρα δὲν ἐγγείει πλέον μεθυστικὸν ποτόν, ἀλλὰ πικρὸν ἀφέψημα. Πανταχοῦ ἀπαγορευτικαὶ ἀναλύσεις, μισαροὶ ὑπολογισμοὶ, τερατώδεις δολοπλοκίαι καὶ ἀχαριστίαι, βίος ἄνευ ἀξιοπρεπειᾶς καὶ ἄνευ φίλτρον· ἰδοὺ τί προσφέρει εἰς τὴν γυναῖκα. Ὁ δὲ ἀνὴρ ἐπιφαίνεται ὡς μάλιστα ἢ ὡς ρέζυγμα, ἄνευ καρδίας, ἄνευ εὐλαβείας, ἄνευ πίστεως, ἄνευ ἀβρότητος. Καὶ αἱ ἀτυχεῖς παρθέναι οὐδὲν βλέπουσιν, οὐδὲν ἀκούουσιν εἰμὴ ἐρείπια· ἐρείπια ἐρωτος, ἐρείπια ἐμπιστοσύνης, ἐρείπια νίκης εὐσεβείας, ἐρείπια παρουσίας καὶ κοινωνικῆς θέσεως, ἐρείπια τιμῆς, τὰ τελευταῖα ταῦτα ταχύτερον τῶν ἄλλων συγχωροῦμενα. Τὸ μέλλον παρίσταται πρὸ αὐτῶν ὡς στρυγνὸς ὀριζῶν θλίψεων καὶ δακρύων. Τότε, ὅταν ὁ κόσμος μυσῇ αὐτάς διὰ πάσης φωνῆς εἰς τὴν ἀπαισιοδοξίαν, καὶ δι' αὐτῆς ἐτι τῆς φωνῆς τῆς τοιήσεως καὶ τῆς μυθιστορίας, αἵτινες ὑπερηφάνως ἀσμενίζουσιν εἰς τὸ ἔνδοξον τοῦτο ἔργον, ὅταν αἱ νεάνιδες αὐταὶ καταθύγῃσι παρ' ἡμῖν, αἵτινες μόναι ὀμιλοῦμεν ἐπιπερὶ αἰωνίου ἐρωτος καὶ περὶ πίστεως ἀμειβομένης, τότε κατηγοροῦμεθα ἐπὶ δεξιᾷς σκευωρίαῖς καὶ βραδείαις μηχανορραφίαις. Οἱ πατέρες στενάζουσιν, οἱ ἀδελφοὶ ἀγανακτοῦσιν, ἀλλ' αἱ μητέρες πάντοτε σκεδὸν σιωπῶσι, διότι ἐννοοῦσι κάλλιον τοὺς λόγους.

— Ἐνόμιζον, εἶπεν ὁ Ἄλδέρτος, ὅτι ἡ δεσποινὴς δὲ Κιλλιάδ πολὺ ὀλίγον γνωρίζει τὸν κόσμον.

— Πολὺ ὀλίγον, τῷ ὄντι· ἀλλὰ τὸν γνωρίζει ἐκ τοῦ ἀδελφοῦ της, καὶ ἤθελον ἀκριβῶς νὰ σὰς εἴπω ὅ,τι ὁ ἀδελφός της τῇ ἐνέπνευσε τὴν πρὸς τὸν κόσμον ἀνδριαν. Μικρὰ ἐτι εἶδε κλαίουσαν τὴν ἀτυχῆ ἀδελφὴν μου, ἣν ὁ υἱός της διόλου δὲν παρμεύθει διὰ τὰς ἄλλας της θλίψεις· εἶδε— ποία φοβερὰ δοκιμασία εἰς τέκνον!— ὅτι ὁ θάνατος τοῦ πατρὸς της κατέστρεψε τὸν οἶκον ἡσυχώτερον. Δεκαπενταέτις μοι ἔλεγε· «Ἄς μοι δώσῃ ὁ Θεὸς τὴν γαλήνην τοῦ βίου καὶ δὲν ζητῶ παρ' αὐτοῦ τὴν εὐτυχίαν». Τότε ὁ ἀδελφός της εἶχε γείνει ἐνὶ βίῃ καὶ ἔλαβε κατοχὴν τῆς

προυσίας του· γνωρίζετε ποίαν ἔκαμνε χοῦδιν αὐτῆς ἀφοῦ ἦσθε φίλος του.

— Φίλος του μᾶλλον ἢ σύντροφός του, παρετήρησεν ὁ Ἄλδέρτος, ὅστις εἶχε λόγους νὰ σημειώσῃ τὴν διαφορὰν ταύτην·

— Ναί, παραδέχομαι τοῦτο, ἀπὴντησεν ἡ μοναχὴ, καὶ σὰς συγχαίρω. Ἐὴν τότε ἐγνωρίζετε τὴν Θηρεσίαν, τίς σῶς πῶς θ' ἀπέβαινον τὰ καθ' ὑμᾶς καὶ τὰ κατ' αὐτήν; Ἄλλὰ παρὰ τῇ χήρᾳ καὶ ἡδὴ πασχούσῃ μητρὶ αὐτῆς ἕνα μόνον ἔδλεπε ἄνδρα, τὸν Χριστιανόν, ὅστις οὐδὲ κἄν ὑπενόησε ποίαν λατρείαν ἢ ἀδελφὴν του εἶχε τότε πρὸς αὐτόν· τὸ φίλτρον τοῦτο ἦρκει νὰ ἵκανοποιήσῃ τὴν καρδίαν τῆς κόρης· ἀλλὰ σκληρότατα ἐξ αὐτοῦ ὑπέφερεν. Ὁ δεύλιος ἀνεψιός μου ἐσπάραξε, λέγεται, τὴν καρδίαν πολλῶν γυναικῶν, ἀλλ' οὐδεμίαν πλέον ἢ τὴν καρδίαν ἐκείνης. Ἡ Θηρεσία ἐγνωρίσεν ἔκτοτε τὰς ἰδιοτροπίας, τὰς ἀλλοιώσεις, τὰς ἀντιφάσεις, εἰς ἃς ἀρέσκονται οἱ ἡδονοθηραὶ ἄνδρες. Ἐπὶ ὅλας ἑβδομάδας ὁ Χριστιανός δὲν ἐφευγεν ἀπὸ πλησίον της, ἡδυλογῶν, καταθωπεύων, πείθων αὐτὴν ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ ζήσῃ χωρὶς αὐτῆς. Γνωρίζετε πόσον ἔχει τὸ χάρισμα τοῦ δελεάζειν τοὺς περὶ αὐτόν, ὅταν ἐχη τοιαύτην διάθεσιν.

— Εἶναι χαρακτηριστικὸν γνώρισμα τῆς οικογενείας, εἶπεν ὁ Ἄλδέρτος, μετὰ σεβασμοῦ ὑποκλινομένου.

— Κατὰ τὰς περιόδους ταύτας τῆς ἀδελφικῆς ζήσεως ὁ ἀνεψιός μου ἀτυχῶς ὑπὲρ τὸ δέον ἐξωμολογεῖτο πρὸς τὴν ἀδελφὴν ἐπὶ τῇ προφάσει τοῦ νὰ διασκεδάσῃ αὐτήν. Οὐδέποτε βεβαίως ἀμφέβαλον περὶ τῆς εὐλαβείας τοῦ Χριστιανοῦ πρὸς τὰ ἀκούοντα αὐτὸν παρθενικά ὄντα· ἀλλὰ δὲν ἐνόησε τότε ὅτι ἡ Θηρεσία δὲν ἦτο ἐκ τῶν συνήθων γυναικῶν, ὅτι οἱ ἀνάξιοι ἄλλοι, οἱ εὐαπίστοτοι εἰς ἄλλους, κινουσι τὴν ἀγανάκτησιν αὐτῆς. Ἐν συντόμῳ ὁ ἀδελφός ἐγεινεύει αἴτιος νὰ βδελυχθῇ τὸν κόσμον, διότι τῇ ἐδείκνυεν ἐν μόνον αὐτοῦ μέρος, εὐφρόσυνον δι' ἐκείνον, ἀλλ' ἀπεχθέστατον εἰς αὐτήν. Σήμερον ἡ τάλαινα κόρη κριταμένηται τοῦ κόσμου τὸ ἐσχάτον ἐγκλημα ὅτι ἕνεκα αὐτοῦ, ἕνεκα τῆς καταχρήσεως τῶν ἡδονῶν, ἃς δαψιλύεται, ὁ Χριστιανός ἀποθνήσκει ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς ἡλικίας καὶ ὁ οἶκος τῶν Κιλλιάδ μὲλλει ν' ἀποσβεσθῇ.

— Ὑπάρχει ἀκόμη ἐλπίς, εἶπεν ὁ Ἄλδέρτος. Ἐν τὸς ὀλίγων ἑβδομάδων εἶδον τὸν ἀνεψιόν σας σχεδὸν μεταμορφωθέντα.

Ἡ κυρία δὲ Σαβορναι ἀνεκίνησε θλιβερῶς τὴν κεφαλήν.

— Φεῦ! καταδικάζει αὐτὸς ἑαυτὸν μετὰ τὴν ὀλεθρίαν ιδέαν τοῦ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Γαλλίαν. Γνωστὸν τί σημαίνει τὸ σύμπτωμα τοῦτο εἰς τοὺς πάσχοντας ἐκ τῆς νόσου ταύτης. Ποία ἀφροσύνη! Δὲν προσεπαθήσατε νὰ τὸν ἀποτρέψητε;

Ὁ Ἄλδέρτος δὲν ἠδυνήθη νὰ εἴπῃ τί τὸ ἀληθὲς αἴτιον τῆς ἀφροσύνης ταύτης.

— Ἐπραξα ὅ,τι ἠδυνάμην, ἀπὴντησεν ἀπλῶς, ὅσοι νὰ χωρισθῶμεν ἐψυχραμένοι. Ἄλλ' ὅταν θέλῃ τι, ὁ κόσμος ὅλος ἀδυνατεῖ νὰ τὸν μεταπεισῇ.

— Τὸν γνωρίζετε καλῶς, εἶπεν ἡ μοναχὴ στενάζουσα καὶ ἐσιώπησεν.

Ὁ Σενάκ ἐνόησεν ὅτι ἡ ἐπίσκεψις ἀρκούντως διήρκεσε τὴν φερόν ταύτην.

— Θὰ ἔχω τὴν τιμὴν τοῦ νὰ με δεχθῆτε καὶ πάλιν ; ἠρώτησεν ἐγερθεὶς. Σὰς καθικετεῦω νὰ μοι χορηγήσετε τὴν χάριν αὐτήν. Ἐξέρομαι ἐντεῦθεν ὀλιγώτερον δυστυχῆς ἢ ὅτε εἰσῆλθον . . . καὶ ὅμως ἀδυνατῶ νὰ εἶπω διατί, προσέθηκε μετὰ θλιβεροῦ μειδιάματος.

— Κύριε, ἀπάντησεν ἡ κυρία δὲ Σαβορναι, ὀφείλω νὰ σὰς ὁμολογήσω τι, ὅπερ θὰ σὰς ἐκπλήξη βεβαίως. Τὸ προσφιλέστατόν μοι ἐν τῷ κόσμῳ ὄν εἶναι ὁ ἀνεψιός μου Χριστιανός. Ἐπράξατε τόσα ὑπὲρ αὐτοῦ, ἴσως δὲ καὶ τόσα θὰ πράξητε ἀκόμη· πῶς λοιπὸν εἶναι δυνατόν νὰ ἦσθε εἰς τὸ ἐξῆς ξένος πρὸς ἐμέ ;

Ὁ Σενάκ ἀπέφυγε νὰ διακόψῃ τὴν ἐκφρασὴν ταύτην τῆς ἐγγνωμοσύνης ὁμολογῶν ὅτι ἐν ἐκ τῶν εὐεργετημάτων αὐτοῦ, ἀκούσιον βεβαίως, ἦν ὅτι ἐγένετο αἴτιος τῆς συναντήσεως τοῦ Κιλλιάν μετὰ τῆς Κλοτίδης.

IB'.

Ἐνῶ ταῦτα ἡ Γενικὴ Ἐπιμελήτρια ἔλεγεν ἐν τῷ ἐντευκτικῷ τῶν Βερναρδίνων, ἡ ἀνεψιά αὐτῆς εἶχε συνδιάλεξιν, ὀλιγώτερον μὲν κατ' οὐσίαν σωτήριον, ἀλλὰ κατὰ τύπος ἐπίσης δώφρονα μετὰ τῶν ἐν τῷ δρόμῳ δυὸ νέων φίλων αὐτῆς. Μὴ ἐκλιπτέον ἐν τοῖσι τὰς λέξεις κατὰ γράμμα· ἐν τῇ προκειμένῃ περιπτώσει ἡ φιλία ἦν διὰ μυρίους λόγους ἀδύνατος. Ἄλλ' ὅμως καὶ ἡ ἀγωγὴ καὶ ἡ διάνοια τῆς δεσποινίδος δὲ Κιλλιάν ὑψηλότερον αὐτῇ νὰ συμμορφωθῆ πιστῶς πρὸς τὸ πρόσωπον, ὅπερ ἡ θέλησις τοῦ ἀδελφοῦ ἐπέβαλλεν αὐτῇ, ἀφοῦ ἀπαξ ἠναγκάσθη νὰ ὑποταγῆ εἰς ταύτην. Ἐπιβαίνουσα τοῦ δρόμου τῶν Λασσαβιέλ, παρακαθήμενη ἐν τῇ τραπέζῃ αὐτῶν, ἀπολαύουσα τῆς εὐμαρείας καὶ πολυτελείας αὐτῶν, ἀσυμπερίφορος, εἰ μὴ τί πλεόν, θὰ ἐφαίνετο ἐὰν εἰδῆ κινεῖν ὄψιν σκυθρωπάζουσαν ἢ ἦθος ἀγγέλου καταδικασθέντος νὰ ζῆ ἐπὶ τῆς γῆς. Προσθετέον δυὸ τινά, τὸ μὲν ὅτι ἐπὶ τοῦ δρόμου ἐφέροντο πρὸς αὐτὴν μετὰ πάσης τῆς δυνατῆς φιλοφροσύνης ἢ μᾶλλον μετὰ τῆς ἀφορτάτης θεραπείας, διότι ὁ Γεώργιος καὶ ἡ σύζυγος αὐτοῦ ἐφιλοτιμοῦντο νὰ ὑπερβάλλωσι τὸ κοινὸν καὶ σύνθετες εἰς πᾶν ὅ,τι ἐπραττον· τὸ δὲ ὅτι ἠγνόει καὶ ἔμελλε ν' ἀγνοῆ ἐπὶ πολὺ εἶτι τὸ ἀληθὲς αἴτιον τῆς αἰφνιδίας ταύτης οικειότητος, εἰς ἣν προώθησεν αὐτὴν ὁ ἀδελφός. Αἱ δύο γυναῖκες, ὧν ἐγένετο ἡ σύντροφος ἐπὶ μίαν ἐβδομάδα, ἦσαν δεξιῶταται εἰς τὴν τέχνην τοῦ ἐπιδείκνυσθαι ὑψ' ἦν ἦθελον ὄψιν. Μετὰ εἰκοσιτετραῶρον συνδιαίτησιν ἡ Θηρεσία, εἰ μὴ κατεκτῆθη, τοῦλάχιστον ὅμως ἀφωπλίσθη. Ὁ καιρὸς διετέλει λαμπρὸς καὶ ἐπέτρεπε τὰς μακρὰς συνδιαλέξεις, ἄς οἱ ἐν τῷ δρόμῳ οὐδὲως ἀπέφευγον.

Κατὰ τινὰς ὥρας οἱ τρεῖς ἄνδρες ἀπεχώρουν εἰς τὸ καπισητήριον καὶ ἐπεδίδοντο εἰς τὸ χαρτοπαίγιον, ὅπερ ὁ μαρκήσιος εὗρισκεν ἀτελεύτητον· ἀλλὰ φαίνεται ὅτι τῷ ἐδόθη αὐστηρότατον σύνθημα, διότι ὑπέϊκε μετ' ἐγκαρτερήσεως εἰς τὸ νὰ διέρχηται μακρὰς ὥρας μακρὰν τῆς Κλοτίδης. Ἐν τῷ μεταξύ τούτῳ συνδιελέγοντο ἐν τῇ αἰθούσῃ τῶν κυριῶν, παραδό-

ξως δὲ ἡ Θηρεσία ὡς ἐξ ἐνδίκτου προὔτιμα τὴν μετὰ τῆς κυρίας Κεστεμβέρτ συνδιάλεξιν ἢ τὴν μετὰ τῆς φίλης αὐτῆς. Ἐγίνωσκεν ὅτι ἦτο πτωχὴ καὶ ἐβλεπεν αὐτὴν μελαγχολικὴν πῶς πάντοτε καὶ πῶς μνησικακοῦσαν κατὰ τοῦ κόσμου. Ταχέως ἡ Κλοτίδην ἐξεδήλωσε τὴν περιφρόνησιν ἢ τοῦλάχιστον τὴν γενικὴν αὐτῆς δυσπιστίαν πρὸς τοὺς ἄνδρας, ἐκ δὲ τοῦ λάμποντος βλέμματός τῆς Θηρεσίας δὲ Κιλλιάν κατενόησεν ὅτι ἔθιξεν εὐπαθῆ χορδὴν τῆς ἀδόλου ἐκείνης καρδίας· ὅτε δὲ ἐπιτυχεῖως παρενεῖρεν εἰς τὴν συνδιάλεξιν τὸ ὄνομα τοῦ Ἀλδέρτου, δὲν ἀμφέβαλλε πλέον ὅτι ἔθιξε καὶ τὴν ἄλλην εὐπαθῆ χορδὴν· ἔκτοτε εἶχε πρὸς ψυχαγωγίαν ἔργον τὰ μάλιστα ἐνδιαφέρον.

Καὶ πρῶτον συνεχάρη τῇ νεάνιδι ἐφ' ἣ ἐποιήσατο ἐκλογῇ, ἀποχωρήσασα κόσμον μικρότερον ἢ ὥστε νὰ πληρώσῃ καρδίαν ὡς τὴν ἐαυτῆς καὶ τόσον καθήλου ὥστε θάπτον ἢ βράδιον νὰ ἐμπνεύσῃ αὐτῇ βδελυγμίαν. Ἐπὶ τούτου σφοδρότατα ἐπετέθη κατὰ τοῦ ἄργενος φύλου, ὅπερ, εὐτυχῶς δι' αὐτὴν, δὲν παρίστατο ὅπως ὑπεραπολογηθῆ καὶ τὸ ὅποῖον λίαν εὐκόλως θ' ἀντέστρεφε κατ' αὐτῆς τὴν κατηγορίαν.

Ἡ Θηρεσία ἀντέτεινεν ἠρέμα, νομίζουσα ὅτι ὀμιλεῖ ἀληθέστερον ἢ ὅτι πράγματι ὀμιλεῖ, ὅτι ἐξελέξατο τὸ μοναστήριον οὐχὶ ἐκ μίσους πρὸς τὸν κόσμον, ἀλλ' ἐξ ἀγάπης πρὸς τὸν Θεόν.

— Δὲν εἶναι δυνατόν νὰ τὸ γνωρίζετε, ἀπάντησεν ἡ Κλοτίδην, ἐκτὸς ἂν ὁ Θεὸς σας ἐκάλεσε διὰ τῆς φωνῆς τοῦ ἀνθρωπίνου ἔρωτος.

Καὶ ἐπειδὴ ἡ δεσποινὶς Κιλλιάν ἐσιώπα, φρονοῦσα ὅτι δὲν ἐδικαιοῦτο πλέον νὰ θίξῃ ἀντικείμενά τινα, ἡ Κλοτίδην ἀνέλαβε νὰ ὀμιλήσῃ περὶ αὐτῆς.

— Δὲν σὰς ἐρωτῶ ἐὰν ἠγαπήσατε, ἡ ἐρώτησις θὰ ἦτο ἄγαν ἀδιάκριτος. Καὶ ὅμως ὅλον τὸ ζήτημα κεῖται ἐνταῦθα. Ὅπως ἀποφανθῆτε ἐν ἐπιγνώσει δὲν ἀρκεῖ νὰ ἐμπνεύσετε τὸν ἔρωτα, ἀλλὰ καὶ νὰ τὸν αἰσθανθῆτε. Ὁραία ὡς εἶδος, θὰ ἐφειλάκεσθε βεβαίως τὸν ἐνθουσιασμοῦν πολλῶν ἀνδρῶν.

Ἡ Θηρεσία ἀπάντησε μετὰ τινος ἀνίας ὅτι καὶ τὸν ἠγνόει καὶ εἶχε τὴν ἀξίωσιν νὰ τὸν ἀγνοῆ πάντοτε.

— Πολὺ καλὰ, ἀπάντησεν ἡ Κλοτίδην. Αἱ ὡς ἡμεῖς γυναῖκες δὲν βλέπομεν παρ' ὅ,τι θέλομεν νὰ βλέπωμεν· ἀλλὰ κλειῶν τις τὰ ὄμματα δὲν ἐμποδίζει τὸν ἥλιον νὰ λάμπῃ. Σὰς γνωρίζω ἀπὸ μινὸς μόλις καὶ ὅμως δύναμαι νὰ μαρτυρήσω ὅτι εἰς τοῦλάχιστον ἀνὴρ σὰς ἐπεριποιήθη. Ὡ! γνωρίζω κάλλιστα ὅτι οὔτε σὰς συνεκίνησεν, οὔτε σὰς διετάραξε. Πόσον ἰσχυρά, πόσον διορατικὴ ὑπῆρξατε ! Καὶ πόσον θὰ ἐπεχάρητε διὰ τὴν εὐστάθειάν σας βλέπουσα . . . τὸ πρόσωπον ἐκεῖνο ἀναζητοῦν τόσον ταχέως παρηγορίαν . . . ἀξίας πολὺ κατωτέρας. Μὴ προσποιεῖσθε τὴν ἀγνοοῦσαν· σὰς δίδω τὸ παράδειγμα τῆς εὐκρινείας ἐπὶ προσβολῇ τῆς φιλαυτίας μου. Τόσον δι' ὑμᾶς ὅσον καὶ δι' ἐμέ πάντα ταῦτα ἦσαν ἀπλοῦν ἐπιπεσῶδιον τῆς αἰωνίας ἀνθρωπίνης κομφοδίας. Οἱ ἄνθρωποι εἶναι πανταχοῦ οἱ αὐτοὶ, καὶ διερωτῶμαι πολὺλακίς ἐὰν δὲν εὐρίσκωσι τὸ μέσον τοῦ νὰ ψεύδωνται ἐπὶ καλῇ τῇ πίστει, τοῦ νὰ λησμονῶσι τὴν προίαν ὅ,τι τὴν προτεραίαν πρὸς ἄλλαν εἶπον. Ἄ ! φιλότατη δεσποινίς, βεβαίως δὲν εἶμαι ἐγὼ, ἵτις θὰ ἐκπλαγῶ ποτε βλέπουσα νεάνίδα ὡς ἡμεῖς περιφρονοῦσαν τὸν

ΑΠΟ ΒΑΓΔΑΤΗΣ ΕΙΣ ΤΑΣ ΙΝΔΙΑΣ*

Κυρίαί και Κύριοι,

Αι περιηγήσεις, κατά την κυρίαν Στάελ, είναι η μεγαλύτερη άνοιξη. Χωρίς ν' αντιγράφω την γνώμην τῆς θυγατρὸς τοῦ Νέκκερ, φρονῶ ὅτι, ταξιδεύων τις, αἰσθάνεται τὴν εὐφροσυνωτέραν ἀπόλαυσιν. Ὄταν μάλιστα πρόκειται νὰ ἐπισκεθῆ ἰσχυροὺς καὶ ἀγνώστους, νὰ ἴδῃ διὰ πρῶτην φοράν ξένα ἔθνη καὶ ἔθιμα, νὰ παραγκωνίσῃ ἀνθρώπους διαφορετικῆς φύσεως καὶ χρώματος, τότε ἡ ἀπόλαυσις εἶναι μεγαλύτερα, διότι ὅλα τὰ συνήθως κυριεύοντα τὸν ἀνθρώπον πάθῃ κατασιγῶσι καὶ ἀπονεκροῦνται, μόνον δὲ τὸ αἶσθημα τῆς περιεργείας ἀναθρόσκει ἀπληστον καὶ ἀδηφάγον, ἔτοιμον νὰ καταβροχθίσῃ πᾶν ὅ,τι παρουσιασθῆ ἐνώπιον αὐτοῦ. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές, κυρίαί καὶ κύριοι, ὅτι εἰς τὸ αἶσθημα αὐτὸ τῆς περιεργείας ὀφείλει ἡ ἀνθρωπότης ὅλας αὐτῆς τὰς συμφοράς, ἀφοῦ ἡ περιέργεια εἶναι ἡ αἰτία τῆς ἐξώσεως τῶν προπατόρων μας ἐκ τοῦ παραδείσου, ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου ὁπότε ἀγαθὰ ἐκαρπώθημεν χάρις εἰς αὐτήν! Εἰς τὴν περιέργειαν δὲν ὀφείλομεν τὰς ἐφευρέσεις, τὰς ἀνακαλύψεις, τὴν σπουδὴν, τὴν μάθησιν, τὰς γνώσεις, πᾶν τέλος εὐγενὲς καὶ προοδευτικὸν αἶσθημα;

ὑπὸ τοιαύτης περιεργείας κοτεχόμενος κ' ἐγώ, ἀπεφάσισα, ἀναχωρῶν ἐκ Βαγδάτης διὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν, νὰ ἐπισκεθῶ καὶ τὰς Ἰνδίας. Ὅτε ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος, διελθὼν ἐκ Μεσοποταμίας καὶ ἀφικόμενος μέχρι τῆς Βακτριανῆς συνέλαβε κατὰ τὰ 327 π. Χ. τὴν ιδέαν νὰ γνωρίσῃ ἐκ τοῦ σύνεγγυς καὶ τὰς χώρας τῶν Ἰνδῶν, περὶ τῶν ὁποίων διηγοῦντο εἰς αὐτὸν μύθους καὶ θαύματα, ἠναγκάσθη νὰ συνενώσῃ ἐπὶ τὸ αὐτὸ τοὺς ἀρίστους τῶν στρατηγῶν καὶ στρατιωτῶν του, νὰ ἐνισχύσῃ δὲ αὐτοὺς καὶ διὰ τῶν μαχιωτέρων ἀσιανῶν πολεμιστῶν, ὡς λέγει ὁ Ἀρριανός. Καὶ μολεταῦτα ἀνὰ πᾶν αὐτοῦ βῆμα ἀπῆντα πλείστα προσκομίματα, δυσχεραίνοντα τὴν ὁδοιπορίαν. Σήμερον, ὡς ὅα ἴδωτε, τὰ πράγματα ἠλλάξαν, ἀπλοποιηθέντα ἐπαισθητῶς. Προμηθεύσατε εἰσιτήριον ἀπὸ τὴν ἐν Βαγδάτῃ ἑταιρίαν Lynch, ἐπιβαίνετε ἐνὸς ἀτμοπλοίου τοῦ ποταμοῦ Τίγρητος, κατέρχεσθε ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν ἀπὸ Βαγδάτης εἰς Βασσόραν, ἐπιβαίνετε ἐκεῖθεν τοῦ ταχυδρομικοῦ ἀτμοπλοίου τῶν «Βρετανικῶν Ἰνδιῶν», διασχίσετε κατὰ μήκος τὸν Περσικὸν κόλπον ἐπὶ ἡμέρας τέσσαρας, ἐξέρχεσθε εἰς τὸν γαλῆνιον Ἰνδικὸν ὠκεανὸν καὶ μετὰ ἑβδομαδιαίου πλοῦν ἐλλυμενίζεσθε τέλος εἰς τὴν Βομβάνην, ἣτις εἶναι μία τῶν κυριωτέρων πόλεων τῆς Ἰνδικῆς καὶ ἐν τῶν σπουδαιωτέρων ἐπινειῶν ἀπάσης τῆς ὑψηλίου.

Τὸ δρομολόγιον τοῦτο διαχαράξας, ἐπέβην περὶ τὰς ἀρχὰς ἀπριλίου τοῦ 1891 ἐπὶ τοῦ «Καλιφόν», ὠραίου ἀγγλικοῦ ἀτμοπλοίου, ὁμοίου πρὸς μέγα καὶ εὐρύτατον ρυμουλκόν. Ὅτε ἀπῆραμεν τῆς Βαγδάτης ἡ ἡμίσεια πόλις ἐκοιμήτο ἀκόμην, λεπτὴ δὲ

καὶ διαφανὲς ομίχλη περιεκάλυπτε τὰς κορυφὰς τῶν φοινικοδένδρων. Ἀπειροπληθεῖς λάροι ἐχαιρέτιζον τὴν ἀναχώρησιν ἡμῶν διὰ χαρμωδύων κρωγγῶν. Τὸ ἀτμόπλοιον ἦτο κατάφορτον. Ὅτε δὲ ὁ ἥλιος ἀνεψάνη ὡς χρυσόκοινος ἐπιπάσσοις τὰ πρὸς ἀνατολὰς νῆψι, ἤρχισα νὰ ἐπιθεωρῶ τὰ ἐπὶ τοῦ καταστρώματος συνωστισμένα ὄντα καὶ πράγματα. Παρὰ τοὺς πελωρίους δάκκους μαλλίων εὐρίσκοντο ἀποσκευαὶ ἐπιβατῶν, οἰκογένειαι ἡμίγυμνοι νομάδων, Πέρσαι παρασκευάζοντες τέϊον, πρόβατα μονοτόνως βελάζοντα, ἀνώτεροι ὑπάλληλοι καπνίζοντες ναργιλέν· ἐδῶ Χαλδαῖα προσπαθοῦσα νὰ διοπίσῃ κλαυθμυρίζον νῆπιον, ἐκεῖ ἀρειμάνιος Κοῦρδος ἀποδίδων εἰς τὴν μάχαιράν του τὴν ἀπολεσθεῖσαν στιλπνότητα, παρέκει Ἰουδαῖος ὀρθὸς κρατῶν ἐν χειρὶ σημειωματῆριον καὶ γράφων ἀριθμοὺς ὑπὸ ἀριθμοὺς, καὶ ἀπὸ τέρω μοναχὸς Καρμυλίτης ἔχων ἐσταυρωμένας τὰς χεῖρας ἐπὶ τῆς κοιλίας του καὶ θεώμενος περιέργως τὸν κατάστικτον Βεδουίνης βραχιονα. Ἐπὶ δὲ τῆς στενῆς τοῦ ἀτμοπλοίου γαφύρας, βραχύσωμος καὶ πυρρόθριξ, ὁ πλοίαρχος περιπατεῖ σοβαρὸς καὶ σύνονος μὲ τὸ ὕψος ναυάρχου ἄγγλου ὀδηγοῦντος στόλον ὀλοκλήρον καὶ κατεχομένον ὑπὸ τῆς συναισθήσεως τῆς σπουδαίας αὐτοῦ ἀποστολῆς.

Τοιοιουτρόπως ἐβαίνομεν ὅτε μ. μ. ἐψάνη ἐν ἀπόπῳ παμμέγεθες κτίριον εἰς τὴν θείαν τοῦ ὀποίου ἀνέκραξαν οἱ Ἀραβες — Τ ἄ κ-ἐ-λ-Κ ἔ-σ-ρ-α ἦτοι : ἡ ἀψὶς τοῦ Χοσρόου· μολονότι δ' ἐφαίνετο ὀλίγην ὥραν ἀπέχον ἡμῶν ἀίθνης τὸ εἶδομεν ἡ ἀπομακρύνονται. Τὸ αἶτιον εἶναι ὅτι ὁ Τίγρης εἰς τὸ μέρος αὐτὸ σχηματίζει μέγα ἡμικύκλον· ἐνθὲ εἰς ἡμίσειαν ὥραν δύναται τις νὰ διασχίσῃ τὴν διάμετρον αὐτοῦ πεζῆ, ἀπαιτοῦνται ὥραί τρεῖς διὰ νὰ περιέλθῃ τὴν χερσόνησον ποταμοπλοῶν. Ἡ χερσόνησος αὕτη εἶναι ἡ τοποθεσία τῆς ἀρχαίας Κτησιφώντος, τῆς πρωτεύουσος τῶν Πάρθων, οἵτινες ἐδῶκαν τὴν ὀνομαστήν δυναστείαν τῶν Ἀρσακιδῶν, διαδεχθεῖσαν ἐν Μεσοποταμίᾳ τοὺς Σελευκίδας, τῶν ὁποίων πάλιν ἡ πρωτεύουσα Σελεύχεια ἐκεῖτο ἀκριβῶς ἐπὶ τῆς ἀπέναντι τῆς Κτησιφώντος ὄχθους, ἐνθα διασάζονται εἰσέτι εἰρηπιδῶδη τινὰ ὑψώματα. Διότι, ὡς εἶναι γνωστόν, ἀποθανόντος τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου ὁ ἐκ τῶν στρατηγῶν αὐτοῦ Σέλευκος ὁ Νικάτωρ, ἀνὴρ ἰσχυρὸς καὶ φιλόδοξος, ἴδρυσεν ἐπὶ τῆς δεξιᾶς τοῦ Τίγρητος ὄχθους τὴν Σελεύκειαν, ἣτις ἵκνησεν ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ἐπέφερε τὴν τελειωτικὴν τῆς Βαβυλωνίας καταστροφὴν. Ὁ Πλίνιος λέγει ὅτι εἰς τὴν ἐποχὴν του ἀκόμην ἡ Σελεύχεια αὕτη, ἣτις καὶ ἐπωνομάζετο Βαβυλωνία, ἦτο ἐλευθέρα καὶ ἀνεξάρτητος, ὅτι τὰ ἔθνη ἐν αὐτῇ ἦσαν ὅλως μακεδονικά, ὅτι ἑκατοικεῖτο ὑπὸ ἐξακοσίων χιλιάδων ψυχῶν καὶ ὅτι τὸ στέδιον ἐπὶ τοῦ ὀποίου ἐκτίσθη παρὶστα ἀέτων με ἀνοικτὰς πτέρυγας. Πράγματι δὲ ἡ Σελεύχεια ἦκυμασε κατ' ἀρχάς, ἀλλὰ βαθμυδὸν ἡ πολιτικομανία τῶν κατοίκων αὐτῆς ἐξησθένεν ἐπὶ τοσοῦτο τὴν χώραν, ὥστε τὰ ἐπιδημιώματα στρατεύματα τοῦ Ρωμαίου αυτοκράτορος Οὐνήρου εὐκόλως ἐξεπύρηνσαν αὐτήν. Πρὶν ἢ ὅμως ἀκόμην ἡ Σελεύχεια παρακμάσῃ καὶ ἀποσυντεθῆ, ἡ γείτων αὐτῆς Κτησιφών ἐθαλλεν ὑπὸ τοὺς Ἀρσακίδας, τῶν ὁποίων ἡ δυναστεία, καίτοι βαρβάρου καταγωγῆς, εἶχεν ὅμως ἐγκολπωθῆ τὸν ἀρχαῖον ἐλληνικὸν πολι-

*) Δημοσίᾳ διάλεξις πλήρης χάριτος, γενομένη ἐν τῷ Ἑλλητικῷ Φιλολογικῷ Συλλόγῳ τῆ περελούσῃ πέμπτῃ, 20 φθίνοντος, πρὸ πολλοῦ ἀκροατηρίου.

τισμόν καὶ δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς τὸ μεταίχιμον τῆς ἀλεξανδρινῆς καὶ τῆς μετ' αὐτὴν βαρβάρου ἐποχῆς ἐν Μεσοποταμίᾳ. Διότι ἡ Κτησιφῶν, ἥτις, κατὰ τοὺς ἀρχαίους συγγραφεῖς, ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ Πάρθου βασιλέως Βαρδάννου, οὐ μόνον τὸ ὄνομα ἔλαβεν ἑλληνικόν, ἀλλὰ καὶ τὰ νομίσματά της, ἔφερον ἔνθεν μὲν τὴν προτομὴν τοῦ Ἀρσάκου, Βαρδάννου, Βολογέση, Φραάτου καὶ τῶν λοιπῶν βασιλέων της, ὀπίσθεν δὲ ἑλληνικὰ μόνον γράμματα δι' ὧν ἕκαστος βασιλεὺς ἐπιτίλοφθερίτω οικειοθελῶς: Μέγας, ἐπιφάνης, φιλέλλην, εὐεργετής καὶ τὰ παρόμοια· ὥστε δυσκολεύομαι νὰ παραδεχθῶ καθ' ὀλοκλήριαν τὴν γνώμην τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ Perrot λέγοντος ὅτι «ὁ λαὸς οὗτος ἔμεινε βάρβαρος καὶ ὅτι ἡ πρωτεύουσα αὐτοῦ Κτησιφῶν δὲν φαίνεται ἐπισύρασα τοὺς σοφοὺς, διότι οὐδέποτε ἐνησχολήθησαν ἐκεῖ οὔτε εἰς τὴν ἀναζήτησιν τῶν ἀρχαίων φυλῶν, οὔτε εἰς τὰς μελέτας εἰς τὰς ὁποίας ἠρέσκετο νὰ ἐπιδιδῆται τότε ὁ ἑλληνικὸς κόσμος» ἐνῶ ὁ Σιράδων λέγει «τὴν Κτησιφῶντα ἐποιοῦντο χειμᾶδιον οἱ τῶν Παρθυαίων βασιλεῖς, φειδόμενοι τῶν Σελευκῶν, ἵνα μὴ κατασταθμεύοιτο ὑπὸ τοῦ σκυθικοῦ φύλου καὶ στρατιωτικοῦ.» τὸ ὁποῖον σημαίνει ὅτι οἱ Πάρθοι εἶχον μεγάλην ὑπόληψιν εἰς τοὺς Ἕλληνας Σελευκεῖς τοῦτο δὲ φαίνεται ἐτι μᾶλλον καὶ ἐκ τῶν γάμων τῆς θυγατρὸς Ἀρσάκου τοῦ Β' μετὰ Δημητρίου τοῦ Νικάτορος, τὸν ὁποῖον καίτοι ἀιχμαλωτίσας ὁ Πάρθης βασιλεὺς, ἔκαμεν ὅμως ἀμέσως γαμβρόν του. Ὡστε συμπεραίνω μᾶλλον ὅτι ἐπειδὴ ἡ πολιορκία καὶ ἡ ὑποδούλωσις τῆς Κτησιφῶντος ὑπὸ τῶν Σασσανιδῶν, οἵτινες ἰσχυροὶ κατῆλθον ἐκ τῶν ὀρέων τῆς Περσίας κατὰ τὰ 226 μ. Χ., ἐπὶ πᾶσι ταχεῖα καὶ ἀμέσως, συνελήνεγκε τὴν καταστροφὴν καὶ ἀπόλειαν παντός ὅ,τι ἠδύνατο ν' ἀποδείξῃ ἐναργέστερον τὴν καλλιέργειαν τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων εἰς τὴν Παρθικὴν πρωτεύουσαν.

Ἄλλ' ἐνῶ διεννοοῦμιν ὅλα αὐτὰ, ὁ «Καλιφης» ἔφθασεν ἐνώπιον τῆς ἀψίδος τοῦ Χοσρόου. Ἡ ἀψίς αὕτη ἥτις ἔχει ἴσως ἡλικίαν 15 αἰῶνων, εἶναι λειψάνον ἀνακτόρου Σασσαναδικοῦ, μολονοῖσι δὲ ἕκαστον ἔτος ἀφαιρεῖ ἀπ' αὐτῆς μέρος τι, οὐχ ἥττον ὅμως εἶναι ἀκόμη μνημεῖον ἀξιοθέατον ἔχον πρόσφιν ἐννεήκοντα μέτρων πλάτους καὶ ὕψους τριάκοντα πέντε, φαίνεται δ' εἰσέτι ἐν τῷ μέσῳ τοῦ διαγράμματος αὐτῆς ἀπέραντος αἰθουσα ἔχουσα πλάτος μόνον εικοσιπέντε μέτρων.

Κατὰ τὸν Κον καὶ τὴν Καν Dieulafoy, εἰς τοὺς ὁποίους ὀφείλονται αἱ νεώτεραι ἀνασκαφαὶ τῶν Σούσων καὶ τῆς Περσепόλεως, τὸ ἀνάκτορον τῆς Κτησιφῶντος, καίτοι ἀρχιτεκτονικῆς διαφόρου τῶν ἐν Περσίᾳ ἀνακτόρων τῶν Ἀχαιμενιδῶν, φέρει ὅμως τὸν αὐτὸν περίπου τύπον καὶ εἰκάζεται ὅτι ἦτο μέρος ὑποδοχῆς καὶ ἀκρόασεως παρὰ τοῖς Σασσανιδαῖς. Ἡ μεγαλοπρεπὴς αὕτη ἀψίς, φαίνεται ὅτι ἐκαλύπτετο ὑπὸ μεγάλου καταχρύσου παραπετάσματος, τὸ ὁποῖον μετὰ τὴν ἀνατολήν τοῦ ἡλίου καὶ τὴν ἐξέγερσιν τοῦ Μονάρχου ἠγείρετο, καὶ τότε προσήρχοντο πάντες οἱ ζητοῦντες ἀκρόασιν. Ὁ Πέρσης ποιητῆς Φερδουζΐ, εἰς τὸ ποίημα αὐτοῦ «Χοσρόης καὶ Σχιρὶν» λέγει: — «Ὅταν ἡ νύξ παρεχώρησε τὴν θέσιν αὐτῆς εἰς τὴν ἡμέραν, ἠνεῶγη τὸ παραπέτασμα τῆς ἀψίδος καὶ ὁ βασιλεὺς ἐδέχθη τὸ πλῆθος».

Μολονοῖσι ὑπὸ τινων περιηγητῶν ἠγέρθησαν ἀμφιβολίαὶ περὶ τῆς ἀκριβείας τοῦ ὀνόματος τοῦ κτίτορος, σήμερον ὅμως ἐβεβαιώθη ὅτι ὁ οἰκοδομησας τὸ ἀνάκτορον τοῦτο εἶναι ὁ Σισσανιδῆς βασιλεὺς Χοσρόης Παρθῆς ὁ ἐπονομασθεὶς καὶ Ν ο υ σ ῖ ρ ὶ ἄ ν ἥ τ ο ὀ δ ῖ κ α ῖ ο ς.

Ἄλλ' ἐὰν ἐξακολουθήσω παρασυρόμενος ὑπὸ τῆς ἱστορίας, ὑμεῖς μὲν θὰ μὲ χαρακτηρίσητε ὡς ἄλλοτροσσάλλον, ἐγὼ δὲ δὲν θὰ φθάσω ἐγκαίρως εἰς τὸν ὄρον εἰς τὸν ὁποῖον ὑπεσκέθην. Εὐτυχῶς τὸ ἀτμόπλοιον προχωρεῖ. Τὴν ἐπιούσαν ἐφθάσαμεν εἰς τὴν Κ ο ὕ τ ἡ Κ ο ὕ τ - ἐ λ - Ἀ μ ἄ ρ α, ἐνθα καὶ προσηγγίσαμεν. Δὲν θὰ σᾶς ἀνέφερόν τι περὶ τῆς κωμοπόλεως ταύτης ἀν μὴ κατόκουν ἐν αὐτῇ οἰκογένειαι τινες περιέρχοντο μονοθεϊστικῆς αἰρέσεως, τῆς αἰρέσεως τῶν *Subbas* ἢ *Σαββαίων*. Ὅλοισι οἱ περιηγηθέντες τὰ μέρη ἐκεῖνα ἐπονομάζουσαν αὐτοὺς Χριστιανοὺς τοῦ ἁγ. Ἰωάννου, τοῦτο δὲ διότι ὡς προφήτην ἔχουσιν Ἰωάννην τὸν Βαπτιστῆν. Τὸ ἐπώνυμον Σαββαῖοι τὸ φέρουσι βεβαίως καταχρηστικῶς, διότι ὁ Σαββαϊσμός ἦτο θρησκεία ἄστρολατρική, λαβοῦσα ἀρχὴν εἰς τὴν ἐν Ἀραβίᾳ Σάββαν τῆς ὁποίας ἔμεινε ἱστορικὴ ἢ βασιλίσσα ἢ ἐπισκεψθεῖσα τὸν σοφὸν Σολομώντα. Οἱ θεολόγοι τῆς Δύσεως φηροῦσιν ὅτι ἡ αἰρέσις αὕτη εἶναι ἢ τῶν *Μαυδαίων*, οἵτινες εἰς χρόνους καθ' οὓς τὸ θρησκεῖμα ἦτο τὸ πᾶν, ἐκ ἡβδου μὴ ἐκλείψωσιν ἐν στόματι μαχαίρας, ἐνεδύθησαν τὸ ὄνομα τῶν Σαββαίων, ἐξαιρουμένων τότε τοῦ θανάτου καὶ οὕτω περιεσώθησαν. Οἱ ἐκ τῶν ἡμετέρων περὶ αἰρέσεων γράψαντες ἀποκαλοῦσιν αὐτοὺς *Μαυδαίους*, τοὺς θεωροῦσι δὲ ἀπογόνους τῶν ἡμεροβαπτιστῶν καὶ λέγουσιν ὅτι ἐξ αὐτῶν κατήγετο καὶ ὁ Μάνης, ὅστις ὅμως εἰκοδιτετραετῆς ἐγένετο ἀποκαλυπτικὸς καὶ ἴδρουσε τὴν περίπυστον τῶν Μανιχαίων αἰρέσιν, περιελθοῦσαν ὅλον τὸν τότε γνωστὸν κόσμον, καταδιωχθεῖσαν ὅμως ἀπανταχόθεν.

Οἱ Μανδαῖοι τῆς σήμερον εἶναι ὀλιγάριθμοι, συμποσοῦνται δὲ ἴσως εἰς 200 μόνον οἰκογενείας καθ' ὅλην τὴν Μεσοποταμίαν. Τὰ ἦθη καὶ ἔθιμα αὐτῶν εἶναι λίαν παράδοξα καὶ δύναται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς κράμα τῶν τριῶν μονοθεϊστικῶν θρησκειμᾶτων. Ἐχοῦσι τὰς ἀποπλύσεις, τρώγουσι μόνον κρέας προβάτου σφαγιασθέντος ὑπὸ τοῦ ἱερέως αὐτῶν καὶ ἔχουσιν ὡς βάσιν τοῦ δόγματος αὐτῶν τὸ βάπτισμα. Ὅλοισι ὀφείλουσαν νὰ βαπτισθῶσιν ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ καὶ εἰς ὄρισμένην ἐποχὴν. Κατοικοῦσι πάντοτε εἰς μέρη ἀπὸ τὰ ὁποῖα διέρχεται ποταμὸς ἢ ρυαξ, ρεῦμα δηλονότι ὕδατος. Ὅλα τὰ μυστήρια αὐτῶν τελοῦνται ἐν τῷ ὕδατι. Ὁ γάμος τελεῖται ἐντὸς τοῦ ρεύματος τοῦ ποταμοῦ, γαμβρὸς δὲ καὶ νύμφη μετὰ τῶν προσκεκλημένων εἰσχωροῦσιν ἐν τῷ ὕδατι μέχρι γονάτων. Βαπτίζουσαν ἐν τῷ ρεύματι, σφαγιάζουσαν ἐν τῷ ρεύματι, προσεύχονται ἐν τῷ ρεύματι, ἐξαγγιζονται ἐν τῷ ρεύματι. Ὅταν ἐντὸς ἐνὸς οἴκου κατοικῶσιν εἰκοσι πρόσωπα, ζευγὸς δὲ μόνον αὐτῶν λάβῃ ἀνάγκην ἐξαγγιζομένου, βλέπετε ἀμέσως ὅλους τοὺς ἐν τῷ οἴκῳ ἐκεῖνῳ νὰ ρίπτωνται τὴν ἐπαύριον εἰς τὸν ποταμὸν, ὡς οἱ δαιμονιώντες χοῖροι τοῦ Εὐαγγελίου, καὶ νὰ καθαρίζονται διὰ τὴν βεβήλωσιν τῶν ἄλλων. Κατ' ἐπιστημονικωτέραν ὄψιν κατάταξιν εἶναι οἱ ἀμφίβοιοι τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Ἀπὸ τὸ παραμι-

μικρόν πράγμα θεωροῦσιν ἑαυτοὺς ἀκαθάρτους. π. χ. οἱ ἱερεῖς αὐτῶν εἶναι ἔγγαμοι, ἀλλ' αἱ γυναῖκες τῶν δὲν δύνανται νὰ ψάσουν ἀντικείμενόν τι προωρισμένον διὰ τὸν σύζυγον· ἄλλως τὸ ἔνδυμα ἐκεῖνο, ἢ τὸ ἐπιπλον, ἢ τὸ φαγητόν, βεβηλοῦται καὶ πρέπει νὰ διέλθῃ διὰ ρέοντος ὕδατος. Τὸ σῶμα νεκροῦ θεωρεῖται βεβηλον καὶ μολυσματικόν, ἀποφεύγει δὲ πᾶς τις νὰ ἐγγίσῃ αὐτό· διὰ τοῦτο, ἅμα νομίζουν ὅτι ὁ ἀσθενὴς κινδυνεύει, σκάνπτουν ἐν σπουδῇ λάκκον καὶ ἐναποθέτουν αὐτὸν ζῶντα ἐν ἐντὸς αὐτοῦ, ἐπιταχύνοντες οὕτω τὸν θάνατον τοῦ ἀγωνιῶντος.

Κατὰ περιεργον δ' ὅλως σύμπτωσιν, ἢ σκληρὰ αὐτῇ συνήθεια τοῦ ἐνταφιάζειν πρὸ τοῦ τελείου θανάτου ὑπάρχει καὶ παρὰ τοῖς Ἑσκιμώοις, λαφ' ὑπερβορείω, μηδεμίαν σχέσιν ἔχοντι μὲ τὰς νοτιασιατικὰς φυλάς, τοῦθ' ὅπερ δεικνύει ὅτι ὁ ἀνθρώπινος νοῦς σκέπτεται πολλακίς ὁμοιομόρφως, καίτοι εὐρισκόμενος εἰς διαφόρους ὅλως κλιματολογικὰς καὶ γεωγραφικὰς ζῶνας.

Ἀπὸ τοῦ Κοῦτ μέχρι τῆς Βασσόρας ὀλίγιστα εἶναι τὰ ἀξιοσημείωτα. Ὁ Τίγρης — ὅστις ὀνομάσθῃ οὕτω ἐκ τοῦ Περσικοῦ *Tigr* ὅπερ σημαίνει βέλος, ἴσως δὲ καὶ ἐκ τοῦ σανσκριτικοῦ *Tigra* τὸ ὁποῖον σημαίνει ὄξυς—κυλῖει θυμοειδῆς τὰ ὄρητικὰ αὐτοῦ κύματα, ἅτινα πολλακίς ἀποσπῶσι μέρος τῆς ὄχθης πίπτον μετὰ πατάγου ἐν τῷ ποταμῷ. Ἐπὶ τῶν παροχθίων σμήνη πελεκάνων, νησσῶν ἀγρίων, λάρων καὶ θαλακροκοράκων πανηγυρίζουσι διὰ πρωτακούστου συμφωνίας τὴν διὰ τοῦ μέσου αὐτῶν διάβασιν τοῦ ἀτμοπλοίου. Εἰς μίαν περιστροφὴν τοῦ ποταμοῦ ἀνακύπτει, ὡς διὰ μαγείας, ὄρατον μαυσῶλειον μὲ βαθυπράσινον ὅθλον, ἔχον ὡς φύλακας δύο ἰσοῦσιν φοινικόδενδρα. Ἐντὸς αὐτοῦ ὑπάρχει ὁ τάφος τοῦ προφήτου Ἐσδρα, τοῦ ἐκ τῆς Βαβυλωνος μετενεγκόντος τοὺς Ἰουδαίους εἰς Ἱερουσόλυμα, θεωρουμένου ὑπὸ τῶν αὐτοχθόνων ὡς σωτήρος τοῦ Ἑβραϊσμοῦ καὶ προκαλοῦντος κατ' ἔτος μυριάδας Ἰσραηλιτῶν, ἐρχομένων ἐκεῖ διὰ προσκύνημα καὶ πλουτισμόν τὰ ταμεῖα τῶν ἀτμοπλοϊκῶν ἑταιρειῶν. Ἐν τῷ μεταξὺ ἡ ὄψις τοῦ καταστρώματος ἡλλάξε. Παρῆλλον δύο ἡμερονύκτια ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεως ἡμῶν, τὸ δὲ ἀτμοπλοῖον ἐξεκένωσεν φορτία καὶ ἐπιβάτας εἰς Ἀλῆ-ἐλ-δαρμπῆ καὶ Ἀλῆ-ἐλ-Σεργικῆ, δύο πολυάνθρωπα χωρία· ἀφῆκε τὸν ἀνυπόδητον Καρμηλίτην εἰς Ἀμάραν, ἥτις εἶναι ἡ ὀνομαστοτέρα ἐπαρχία μεταξὺ Βασσόρας καὶ Βαγδάτης καὶ ἐνθα ὑπάρχει ναὸς τῶν Καθολικῶν. Ἐπληρώθη δὲ τὸ κατάστρομα ὑπὸ νέων μορφῶν, νέων ἀποσκευῶν, νέων ζώων, διότι εἰσῆλθον λαγωνικά, ἱεράκες καὶ μῖα λεοπάρδαλις ἐξησκημένη διὰ κυνήγιον, ἀνήκοντα ὅλα εἰς ὁρομανῆ Σεῖχην. ἐπιστρέφοντα εἰς Βασσόραν. Τὴν δ' ἐπιούσαν πρῶτ' ἐφθάσαμεν εἰς τὸ μέρος ἐνθα ὁ Τίγρης μετὰ τοῦ Εὐφράτου ἐνοῦνται, συναποτελοῦντες εὐρύτατον ποταμόν, καλούμενον σήμερον *Chatt-el-Arab*, ἥτοι Ἀραβικόν, ὄνομα ὅπερ ἔφερε καὶ ἐν τῇ ἀρχαιότητι, ἀφοῦ καὶ ὁ Ἀρριανὸς ὀνομάζει αὐτὸν Ἀράβιον καὶ Ἀραβιον.

Οἶον μεγαλοπρεπὲς καὶ μαγευτικὸν θέαμα! Αἱ ξηραὶ καὶ ἀπότομοι ὄχθοι τοῦ Τίγριτος μετετρέπονται εἰς εὐθκία καὶ θαλαρὰ δάση ἐν οἷς πρωτεύουσιν ἀπεραντοὶ φυτεῖαι φοινικόδενδρων, προεκτεινόντων φι-

λαρέσκως ἐν τῷ ὕδατι τὴν γραφικὴν αὐτῶν σκιάν. Ἐντὸς τοῦ Δέλτα τῶν δύο ποταμῶν εὐρίσκεται πενιχρὸν χωρίδιον ἢ Κοῦρνα, ὄνομα σημαίνον κέρατα ὅπως καὶ εἰς τὰς λατινικὰς γλώσσας καὶ τοῦτο ὡς ἐκ τοῦ σχήματος κεράτων ταύρου, τὸ ὁποῖον λαμβάνουν οἱ ποταμοὶ ἀνω τῆς ἐνώσεως αὐτῶν.

Ὁ ἀγγλος περιηγητὴς Κέππελ φρονεῖ ὅτι ἐν τῇ τοποθεσίᾳ τῆς Κοῦρνας ἔκειτο ἡ Ἀπάμεια, κτισθεῖσα ὑπὸ Σελεύκου τοῦ Νικατόρος πρὸς τιμὴν τῆς συζύγου αὐτοῦ Ἀπαμείας, οὐδεὶς ὅμως ἄλλος ἐπεδεβαίωσε τοῦτο. Ἐνθ' ἀπ' ἐναντίας οἱ σοφώτεροι γεωλόγοι καὶ τοπογράφοι συμφωνοῦν ὅτι εἰς τὸ Δέλτα αὐτό, παρὰ τὸ ὁπεῖον ἐκτὸς τῶν δύο ποταμῶν χύνεται καὶ ὁ Καραὺν ῥέων ἐκ τῆς Περσίας, ὑπάρχει δὲ καὶ κοίτη ποταμοῦ ῥέοντος ἄλλοτε ἐκ τῆς Χαλδαίας, ἔκειτο ἡ Ἐδέμ τῆς Γραφῆς, ὁ ἐπίγειος δηλονότι παράδεισος, ὅστις κατὰ τὴν ἑβραϊκὴν κοσμογονίαν ἔκειτο ἐν τῷ μέσῳ τεσσάρων ποταμῶν. Φαντάζεσθε μεθ' ὀπόσης ἀπληστίας ἐπὶ τῆς γειύρας τοῦ ἀτμοπλοίου ἰστάμενος ἐδῶκεν τὸ μέρος ἐν τῷ ὁποίῳ ἐφάνησαν οἱ πρῶτοι ἄνθρωποι. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην, καθ' ἣν οἱ ποταμοὶ ὑψοῦνται εἰς τὸ ἀνοκτατον σημεῖον, τὸ ἐδαφος εἶναι σχεδὸν ἐν ἰσῆ γραμμῇ πρὸς τὸ ὕδωρ, ἐνιαχοῦ μάλιστα τὸ ρεῦμα καταπλημμυρεῖ τὸ ἐδαφος ἐν τῷ ὁποίῳ φθύνονται θάμνοι καὶ δενδρόγλια ταμαρίξων καὶ διακρίνονται πάλλευκα τμήματα γῆς, προερχόμενα ἐξ ἀναβρασμῶν ἄλατος συνήθων καθ' ὅλην τὴν κοίλην Μεσοποταμίαν. Ὁ Πλίνιος θεωρεῖ τὸ μέρος τοῦτο ὡς τὸ εὐφορώτερον τῆς Ἀνατολῆς, *Solum orientis fertilissimum*, λέγει, καὶ ὅμως σήμερον μένει σχεδὸν ἀνεκμετάλλευτον.

Μεθ' ὅλην τὴν γραφικότητα τῶν πέριξ ὄχθων, μεθ' ὅλην τὴν μυστηριώδη αἰγλίαν, ἥτις ἐπικαλύπτει τὸ μέρος τοῦτο, βλέπων τὴν πρῶτην πατριδα τῆς ἀνθρωπότητος εἰς τοιαύτην ἀόλιαν κατάστασιν καὶ μανθάνων ὅτι τὰ ἔλη καὶ τέλματα, οἱ κώνωπες καὶ οἱ θινίπες, αἱ σαῦραι καὶ οἱ σκορπίοι, βρῖθουσιν ἐκεῖ, ὁμολογῶ ὅτι ἐδικαίωσα τοὺς πρωτοπλάστους διὰ τὴν παρακοὴν τῶν, χάρις εἰς τὴν ὁποίαν νῦν τυχὼν ἐγκαίρως νὰ ἐκπατρισθῶσι.

Μετὰ ἐξάωρον ἐκεῖθεν πλοῦν ἐφθάσαμεν ἐνώπιον τῆς Βασσόρας καὶ ἠγκυροβολιάσαμεν. Ἐνταῦθα ἡ κίνσις εἶναι μεγάλη· πλοίαρα, μονόξυλα καὶ λέμβοι προσαράζουσι εἰς τὸ ἀτμοπλοῖον· ἐξ ἀγγλικὰ ἀτμοκίνητα διαφόρων ἐμπορικῶν ἑταιρειῶν πληροῦνται φορτίων ἢ ἐκκενοῦνται. Μεταξὺ αὐτῶν διακρίνεται καὶ τὸ ταχυδρομικόν ἢ «Κίλβα» τῶν «Βρετανικῶν Ἰνδιῶν», ὅπερ πρόκειται νὰ μὲ μεταφέρῃ εἰς τὸν ὄρον μου. Ἀναχωρεῖ τὴν ἐπαύριον, ἔχω ὄθεν καιρὸν νὰ ἐπισκεψθῶ τὴν πόλιν.

Ἡ πόλις ἀπέχει ἡμίσειαν ὥραν ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ. Μεταβαίνει τίς εἴτε πεζὸς εἴτε διὰ λέμβου, ἐπὶ διώρυχος καλουμένης *Achar*, 15 μέτρων πλάτους, ἐχούσης ἐκατέρωθεν οἰκοδομὰς, ἀποπνεούσας μυστηριώδεις τι ἄρωμα νοχελείας καὶ μαλθακότητος. Αἱ ὄχθοι τοῦ *Achar* εἶναι σκεραὶ καὶ καταπράσινοι, μετὰ ἀκακιῶν τοῦ Παρνεῖλ τὰς ὁποίας κοινῶς ὀνομάζομεν γαζίας καὶ τῶν ὁποίων τὰ πολυπληθῆ ἄνθη, ὡς χρυσᾶ ἀερῶδη σφαιρίδια, βαλσαμώνουν τὴν ἀτμόσφαιραν, ἐλαττόνοντα τὰς ἐκ τῶν τελμάτων ἐκπεμπόμενας ἀναθυμιάσεις.

Εἰς τὴν Βασσόραν ἀνά πᾶν ἡμερονύκτιον βλέπει τις ἀμπωτὴν καὶ παλιόροιαν. Τὸ θέρος ἡ παλιόροια ἀνυψοῖ τὰ ὕδατα κατὰ ἓν καὶ ἡμισυ μέτρον, τὸν δὲ δὲ χειμῶνα κατὰ δύο καὶ ἡμισυ. Τὸ ἔδαφος καὶ ἡ πόλις θὰ κατεπλημμυροῦντο ὑπὸ τῆς παλιόροιας ἂν δὲν ὑπῆρχον φράγματα καὶ προχώματα, εἰς τὰ ὁποῖα ὅμως ἔχουσιν ἐπίτηδες ὅπας ἐπιτροπεύσας τὴν εἰσόδον τοῦ ὕδατος πρὸς ἄρδευσιν τῶν ἀπεράντων κήπων, οἵτινες ἐμπεριέχουσιν ἀναριθμητούς ποικιλίας φοινίκων. Ἐπειδὴ ὅμως δὲν ὑπάρχουσι καὶ ὅπαι ἐξόδου, τὰ εἰσβάλλοντα ὕδατα λιμνάζουσι καὶ ἡ Βασσόρα γίνεται οὕτως ἐστία διαλειπόντων καὶ ἐλωδῶν πυρετῶν.

Κ. Χ. ΜΕΤΑΞΑΣ.

(Ἀκολοθεῖ).

ΖΕΥΣ ΚΑΙ ΑΦΡΟΔΙΤΗ¹

Οὐδαίς ὁ μὴ ἀποθανυμάζων κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην ἐν τῷ οὐρανῷ δύο λαμπροὺς ἀστέρας, σελαγιζοντας εὐθὺς μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου καὶ προτρέχοντας πάντων τῶν ἄλλων ἀδελφῶν αὐτῶν ἐν τῇ ἀπέριφῳ τοῦ οὐρανοῦ στερεώματος ἐκτάσει διὰ τῆς λάμπους τοῦ φωτός αὐτῶν. Ὁ ὠραιότερος καὶ λαμπρότερος τούτων ἀκτινοβολεῖ πρὸς τὰ νοτιοδυτικά, παρεκκλουθῶν τὸν ἥλιον ἐν τῇ πορείᾳ αὐτοῦ ἀπὸ ἀποστάσεως τριῶν ὠρών, οὗτος δὲ εἶναι ἡ Ἀφροδίτη, ὁ ὠραιότατος τῶν πλανητῶν καὶ ὁ πρῶτος, ὃν οἱ ἄνθρωποι διέκριναν. Ἡ λάμψις αὐτῆς τοσοῦτον εἶναι ζωηρά, ὥστε ὑπερνεκῆ καὶ αὐτὸ τὸ ἡλιακὸν φῶς τῆς ἡμέρας, οἱ δὲ ἰσχυρὰν τὴν ὄρασιν ἔχοντες ἀπὸ μηνὸς ἤδη δύνανται νὰ διακρίνωσιν αὐτὴν ἐν πλήρει μεσημβρίᾳ ὡς σημεῖον, λάμπον ἐπὶ τοῦ γλαυκοῦ τοῦ οὐρανοῦ χρώματος. Τὴν δὲ ἐσπέραν τὸ φῶς αὐτῆς ρίπτει καὶ σκιάν ὡς μικρὰ πανσέληνος. Ὁ δεύτερος τῶν ἐν λόγῳ ἀστέρων, ἀνθαμιλλώμενος πρὸς τὴν Ἀφροδίτην, ἀλλὰ μὴ ἐξισούμενος πρὸς αὐτήν, ἀκτινοβολεῖ πρὸς τὰ νοτιοανατολικά, εἶτα δὲ προΐουσης τῆς νυκτός βραίνει πρὸς νότον, ἐν μεγάλῃ πρὸς ἀνατολὰς ἀπὸ τοῦ Ἑσπέρου ἀποστάσει. Ὁ ἀστὴρ οὗτος, οὔτινος τὸ φῶς εἶναι ἡρεμώτερον καὶ ἀλαμπέστερον, εἶναι ὁ Ζεὺς ὁ μέγιστος τῶν τοῦ ἡμετέρου συστήματος κόσμων. Οἱ δύο οὗτοι ἀστέρες παρεκκλουθοῦσιν ἀλλήλους ἐν ἀποστάσει ἐπτά ὠρών, φερομένοι περὶ ἡμᾶς διὰ τῆς φαινομενικῆς ἡμερησίας κινήσεως τῆς οὐρανοῦ σφαίρας.

Διὰ τὸν παρατηρητὴν, ὅστις ἀγνοεῖ τοὺς νόμους τῆς οὐρανοῦ, διὰ τὸν παρατηροῦντα μὲν τὸν οὐρανόν, μὴ εἰδὸτα ὅμως τὰ ἐν αὐτῷ, οἱ δύο οὗτοι ἀδόξαυτες τοῦ ἀ-

1) Δημοσιεύσαντες ἐν προηγουμένῳ φύλλῳ τὰ περὶ τῶν τελευταίων παρατηρήσεων καὶ γνωμῶν ἐπὶ τῆς περὶ τὴν ἄνοιαν αὐτῆς περιστροφῆς τῆς Ἀφροδίτης, λαμπύσεως καθ' ἑκάστην ἐσπέραν ἐν τῷ νοτιοδυτικῷ τοῦ οὐρανοῦ ἡμῶν τμήματι, μεταγλωττίζομεν καὶ τὸ ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω τίτλον ἐνδιαφέρον ἄρθρον τοῦ διασημοῦ γάλλου ἀστρονόμου καὶ χαριστάτου συγγραφέως Καμυίλλου Φλάμκεριων.

στερέοντος στερεώματος, προσβάλλουσι μὲν τὸ βλέμμα δὲν διαφωτίζουσι ὅμως τὸ πνεῦμα. Ὁραῖον εἶναι τὸ θεῶμα τοῦτο, δυνάμενον νὰ μετενέγκῃ τὸν ἀνθρώπινον νοῦν εἰς τὸ ἰδεῶδες τοῦ ρεμβασμοῦ καὶ νὰ μετεωρίσῃ τὴν ψυχὴν ὑπεράνω τῶν εὐτελειῶν τοῦ καθ' ἡμᾶς κόσμου πόρρω ὅμως ἀπέχει τοῦ νὰ παρουσιάσῃ ἐνδιαφέρον, δυνάμενον νὰ συγκριθῇ πρὸς ἐκεῖνο, ὅπερ αἰσθανόμεθα, ὅταν γνωρίζομεν τί πράγματι παριστῶσι τὰ ἐν τῷ ἀπέριφῳ ἐγκατεπαρμένα ταῦτα σημεῖα. Τὸ λευκὸν ἄστρον τῶν δυσμῶν δὲν εἶναι πλέον οὐράνιον φῶς μόνον, σύμβολον τοῦ ὄνειρου καὶ τοῦ ἔρωτος, προκαλοῦν τὰς ἐμπιστευτικὰς διαχύσεις τῆς καρδίας, εὐλογοῦν τὴν ὠραιότητα καὶ προστατεῦον πᾶν τὸ μυστηριώδες. Ὁ Ζεὺς δὲν εἶναι πλέον ὁ ἀνώτατος θεὸς τῶν οὐρανόων σφαιρῶν, ὁ διέπων τὰ τῆς φύσεως· ἀλλ' ὅπισθεν τοῦ πέπλου τῆς φαινομενικότητος τὸ πνεῦμα ἡμῶν, δεδιδαγμένον διὰ τῶν ἀνακαλύψεων τῆς ἐπιστήμης, χαίρει τὴν ἐν τοῖς δυοῖν τούτοις ἀπροσψαύστοις φωτεινοῖς σημεῖοις κόσμους ἀναλόγους πρὸς τὸν ὑφ' ἡμῶν κατοικούμενον, φερομένους διὰ τῆς αὐτῆς ἐλκτικῆς δυνάμεως κύκλω τοῦ αὐτοῦ ἡλίου, οὐδεμίαν καθ' ἑαυτοῦ κατέχοντας λάμπιν ἀλλ' ἀντανακλῶντας ἐν τῷ διαστήματι τὸ φῶς, ὅπερ λαμβάνουσι παρὰ τοῦ κεντρικοῦ ἀστέρος, περὶ ὃν στρέφονται, ὡς καὶ ἡ σφαῖρα ἡμῶν ἐν τῇ διελεύσει τῶν αἰώνων, τῶν ἐτῶν, τῶν ἡμερῶν καὶ τῶν ὡρῶν· κόσμους ἀναλόγους μὲν πρὸς τὸν ἡμέτερον, ἀλλ' οὐχὶ καὶ καθ' ὅλα ὁμοίους, καθότι μεγάλη διαφορὰ ὑπάρχει μεταξὺ αὐτῶν.

Ἡ Ἀφροδίτη φαίνεται καθ' ὅλα ὁμοία πρὸς τὴν Γῆν, κατὰ τε τὸ μέγεθος καὶ κατὰ τὴν πυκνότητα. Ἡ διάμετρος αὐτῆς εἶναι ἐπαισθητῶς ἴση πρὸς τὴν τῆς γήινης σφαίρας, ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ βάρος καὶ ἡ μέση πυκνότης τῶν ὑλῶν, ἐξ ὧν συνίσταται. Τὸ αὐτὸ ἐφαρμόζεται καὶ διὰ τὴν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας αὐτῆς βαρύτητα. Πάντα ταῦτα ὑπολογίζονται ἀκριβῶς. Ὁσαύτως γνωρίζομεν ὅτι ὁ πλανήτης οὗτος περιβάλλεται ὑπὸ ἀτμοσφαιρας ὑψηλοτέρας καὶ πυκνοτέρας τῆς ἡμετέρας, ὅτι δὲ ἡ ἀτμοσφαῖρα αὕτη σχεδὸν διηνεκῶς εἶναι πλήρης νεφῶν. Αὕτη μάλιστα, πρὸς τῇ μικρᾷ ἀπὸ τοῦ ἡλίου ἀποστάσει, εἶναι ἡ αἰτία δι' ἣν, ἡ Ἀφροδίτη λάμπει τοσοῦτον, καθότι ἡ ἐπιφάνεια τῶν νεφῶν τούτων ἀντανακλᾷ ἄριστα τὸ ἡλιακὸν φῶς. Εἶναι σκοτεινὴ ὡς καὶ ἡ Γῆ, οὐδὲν δ' ἕτερον φῶς ἔχει, εἰμὴ μόνον τὸ ἀπὸ τοῦ Ἥλιου λαμβανόμενον. Καὶ ἡ ἐλαχίστη διόπτρα ἀρκεῖ ὅπως δεῖξῃ τὰς φάσεις αὐτῆς, ὅσας ἀναλόγους πρὸς τὰς τῆς Σελήνης. Καὶ ἡ Γῆ δὲ μακρόθεν ὁραμένη, ἐκ τοῦ πλανήτου Ἄρεως ἐπὶ παραδείγματι, παρουσιάζει ἀκριβέστατα τὴν αὐτὴν ὄψιν, ἣν καὶ ἡ Ἀφροδίτη εἰς ἡμᾶς, οὕτως ὥστε διὰ τοὺς κατοίκους τοῦ Ἄρεως ἐσμὲν ὁ ἑωσφῆρος καὶ ὁ ἑσπερος αὐτῶν ἴσως μάλιστα οἱ Ἀρεῶνται ἀνήγειραν πρὸς τιμὴν ἡμῶν βωμοῦς. . . .

Ἡ μεγαλύτερα μεταξὺ Ἀφροδίτης καὶ Γῆς διαφορὰ ἔγκειται ἐν τῇ ἀπὸ τοῦ Ἥλιου ἀποστάσει καὶ ἐν τῇ διαρκείᾳ τοῦ ἔτους. Ἐνῶ ὁ ἡμέτερος πλανήτης αἰωρεῖται ἐν ἀποστάσει 149 ἑκατομμυρίων χιλιομέτρων ἀπὸ

τοῦ Ἡλίου, περιγράφων τροχίαν, πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ὑποίας δαίται 365 ἡμερῶν, ἡ οὐράνιος αὐτῆς ἀδελφὴ κινεῖται ἐν ἀποστάσει 108 ἑκατομμυρίων χιλιόμετρων ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ κέντρου, τὸ δὲ ἔτος αὐτοῦ διαρκεῖ 224 μόνον ἡμέρας, ἢτοι $7\frac{1}{2}$ μόνον μῆνας. Ἐπομένως ὁ χρόνος μετρεῖται ἐκεῖ ταχύτερον ἢ ὅσον παρ' ἡμῖν. Ἀφ' ἐτέρου τὸ φῶς καὶ ἡ θερμότης, ἅτινα λαμβάνει παρὰ τοῦ ἡλίου εἶναι ἐπ' αὐτῆς πολὺ ἐντονώτερα ἢ ἐπὶ τῆς γῆ-νου σφαίρας, ἐν ἀναλογίᾳ 19 πρὸς 10 ἢ σχεδὸν δις ἀνώτερα. Δυστυχῶς δὲν γνωρίζομεν ἐπακριβῶς τὴν διακοικίαν τῆς περὶ τὸν ἄξονα αὐτῆς περιστροφῆς τῆς Ἀφροδίτης οὔτε τὴν κλίσιν τοῦ ἄξονος αὐτῆς, εἰς τρόπον ὥστε ἀγνοοῦμεν τὴν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας αὐτῆς διάρκειαν τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτὸς ὡς καὶ τὴν πρὸς ἀλλήλας σχέσιν τῶν ὥρων αὐτῆς. Πρὸ τιῶν ἐτῶν αἱ περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου γνώσεις ἡμῶν διεταράχθησαν ὀλίγον διὰ τῶν νέων παρατηρήσεων καὶ συζητήσεων τοῦ ἐν Μιλάνῳ κ. Σκιαπαρέλλη¹. Ἐν τῷ ζητηματι τούτῳ πρόκεινται τοῖς ἀστρονόμοις λαμπρὰ μελέτη κατὰ τὴν ἐνεστῶσαν ἐμράνισιν τῆς Ἀφροδίτης.

Ἐν τούτοις ἡ ἀβεβαιότης αὕτη δὲν κωλύει ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ νὰ δυνάμεθα νὰ θεωρῶμεν τὸν γείτονα τούτον κόσμον, — πράγματι δὲ εἶναι ὁ πλησιέστερος πάντων μετὰ τὴν Σελήνην — ὡς παρουσιάζοντα συμπαθεστάτας πρὸς τὴν Γῆν ἀναλογίας καὶ ὡς δυνάμενον νὰ κατοικῆται κατὰ τὸ παρόν ὑπὸ ὄντων ζώων καὶ ἰδίᾳ ὑπὸ ἀνθρωπίνης φυλῆς, μικρὸν διαφορούσης ἀπὸ τῆς ἡμετέρας. Παρατηροῦντες τὸν κόσμον τούτον, τοσοῦτον λάμποντα ἐν τῷ ἑσπερινῷ οὐρανῷ, δυνάμεθα ἄνευ μεγάλης προσπαθείας τῆς φαντασίας ἡμῶν νὰ φαντασθῶμεν ὅτι ὑπάρχουσιν ἐπ' αὐτοῦ ὄντα κινούμενα ἐν πάσαις ταῖς ἐνεργείαις τοῦ βίου, λαοί, πολιτισμός, βασιλῶνες καὶ Θῆβαι καὶ Παρίσιοι, ἀνθρώπινοι ὑπάρξεις τέλος, οὔσαι ἐκεῖ ὅ,τι καὶ ἡμεῖς ἐνταῦθα, ὑπὸ διαφορῶν μὲν φυσικῶν μορφῶν, ἀλλ' ἀναμφιβόλως σκεπτόμενοι κατὰ τὰς αὐτὰς τῆς λογικῆς ἀρχῆς, οἴαι καὶ αἱ τὰς ἰδίας ἡμῶν σκέψεις διευθύνουσαι, ἂν καὶ ὁ τρόπος τῆς συλλήψεως τῶν ἰδεῶν δύναται νὰ ἦναι ὅλως διάφορος τοῦ ἡμετέρου. Ἴσως ἐξῆλθον ταχύτερον ἡμῶν ἐκ τῶν σπαργάνων τῆς βαρβαρότητος καὶ ἀποτελοῦσιν ἐπὶ τῆς γείτονος ταύτης γῆς κοινωνίαν εὐφυῆ, μεμορφωμένην, εἰρηνικὴν καὶ ἀδελφικὴν, ζῶσαν ἐν τῇ λατρείᾳ τοῦ ὠραίου, τοῦ ἀληθοῦς καὶ τοῦ καλοῦ.

Ταῦτα ὅμως δὲν ἐφαρμόζονται καὶ ἐπὶ τοῦ Διός. Ἡ ἀπειρομεγέθης αὕτη σφαῖρα διαφέρει ὑφ' ὅλης τῆς ἐπόψεως ἀπὸ τῆς ἡμετέρας. Οὐ μόνον ἔχει διὰ μέτρον ἐνδεκαπλασίαν τῆς διαμέτρου τῆς Γῆς, ἀλλὰ καὶ ὁ ὄγκος αὐτῆς εἶναι 1280κις μείζων τοῦ γῆϊνου ὄγκου οὐ μόνον κινεῖται βραδέως, συμπληροῦσα τὴν περιφορὰν αὐτῆς ἐν τῷ ἔτους, ἰσοδυναμοῦντος πρὸς 12 ἐκ τῶν ἡμετέρων, καὶ τοῦτο ἐν ἀποστάσει ἀπὸ τοῦ Ἡλίου πενταπλασίᾳ τῆς ἀπὸ τοῦ κεντρικοῦ σώματος ἀποστάσεως τῆς Γῆς, οὕτως ὥστε τὸ φῶς καὶ ἡ θερμότης, ἅτινα λαμβάνει παρὰ τοῦ

κεντρικοῦ ἀστέρος εἶναι εἴκοσι καὶ πεντάκις ἐλάσσονα τῶν ἐπὶ τῆς Γῆς· ἀλλ', ὅπερ καὶ τὸ σπουδαιότερον, ὁ πλανήτης οὗτος διὰ τοῦ τηλεσκοπίου ἐξεταζόμενος δεικνύει ἡμῖν ὅτι ἡ ἐπιφάνεια αὐτοῦ δὲν εἶναι τῶσον στερεὰ καὶ τῶσον σταθερὰ ὅσον ἡ τῆς γῆς, ὅτι δὲ ἡ ἀτμοσφαῖρα αὐτοῦ διασχίζεται ὑπὸ ρευμάτων μεγίστης σφοδρότητος καὶ ὅτι πυκνοὶ ἀτμοὶ καλύπτουσι σχεδὸν πανταχοῦ τὸ σῶμα τοῦ ἀπειρομεγέθους τούτου πλανήτου. Κατὰ πάσαν πιθανότητα οὗτος διατελεῖ εἰσέτι ἐν τῷ ἀρχεγονῷ αὐτοῦ περιόδῳ. Ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας αὐτοῦ βασιλεύει ἑκτακτος θερμότης, ἀντιροποῦσα πρὸς τὴν τρομερὰν πίεσιν τῶν ἀτμοσφαιρικῶν αὐτοῦ στρωμάτων, ἀναμφιβόλως δὲ ὁ πλανήτης οὗτος πόρρω ἀπέχει τοῦ νὰ ἐγκλιεῖται τὰς διὰ τὴν ζῶην ἀναγκαιούσας συνθήκας. Δὲν εἶναι λοιπὸν εἰσέτι κατοικήσιμος καὶ ἰδίᾳ δι' ὄντα λογικὰ.

Ἐραία προσεκτικὴ ἐξέτασις, ὅταν διατιθέμεθα καλὸν ὀπτικὸν ὄργανον, ἀρκεῖ ὅπως λάβωμεν γνώσιν τῆς νεφελώδους καὶ ἀσταθοῦς ταύτης καταστάσεως. Δύο ζῶναι βαθέως χρώματος φαίνονται ἐκατέρωθεν τοῦ Ἰσημερινοῦ, ἐπὶ δὲ τῶν ζῶων τούτων κηλίδες, συνδεόμεναι πολλακίς πρὸς ἀλλήλας διὰ ἀτμωδῶν ὀγκῶν, καθιστώσι κατὰ δὴλον ταχεῖαν περὶ τὸν ἄξονα περιστροφικὴν κίνησιν, οὔσαν ταχύτεραν ἐν τῷ Ἰσημερινῷ καὶ συμπληρουμένην ἐπὶ μὲν τοῦ Ἰσημερινοῦ ἐντὸς 9 ὥρων καὶ 50' ἐν ἀποστάσει δὲ 20⁰ ἀπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ ἐντὸς 9 ὥρων καὶ 55'. Τοῦτο ἀκριβῶς ἐφαρμόζεται καὶ ἐπὶ τοῦ Ἡλίου, ὅστις εἶναι σφαῖρα ρευστῆ, κεκτημένη περιστροφικὴν κίνησιν ταχύτεραν μὲν ἐπὶ τοῦ Ἰσημερινοῦ, ἐπιβαρδυνομένην δὲ βαθμηδόν, ἐφόσον προχωρῶμεν πρὸς τοὺς πόλους. Ὡστε ἡ κίνησις αὕτη ὡς καὶ ἡ διὰ τοῦ τηλεσκοπίου παρουσιάζομένη ὄψις καταδεικνύουσι ὅτι ὁ Ζεὺς εἶναι ἥλιος σθεσθεῖς μὲν, μῆπω ὅμως ὀλοσχερῶς ἀποψυγείς, ὅστις δὲ σήμερον διέρχεται διὰ τῶν φάσεων, ἃς καὶ ὁ ἡμέτερος πλανήτης διῆλθε κατὰ τὰς ἀρχεγονοῦ τῆς ἱστορίας αὐτοῦ ἐποχῆς.

Τέσσαρες μέγιστοι δορυφόροι κινοῦνται περὶ αὐτόν, ὄντες ἀπὸ πολλοῦ ἀναμφιβόλως ὡς καὶ ἡ Γῆ ἀπεψυγμένοι, ἴσως δὲ χρησιμεύοντες εἰς κατοικίαν ὄντων μᾶλλον ἢ ἥττον ἀναλόγων πρὸς τὰ ἐπὶ τῆς γῆς διαβιοῦντα. Πρὸ τίνος ὁ ἀμερικανὸς ἀστρονόμος Γ. Πίκεριγκ, ἀδελφός τοῦ διευθυντοῦ τοῦ ἐν Χάρβαρντ ἀστεροσκοπεῖου, ἐνόμισεν ὅτι διέκρινεν ὅτι οἱ δορυφόροι οὗτοι μεταβάλλουσι σχῆμα, ἐπιμηκνύμενοι καὶ προσλαμβάνοντες σχῆμα σφαιρικόν. Ἀναμφιβόλως τοῦτο προέρχεται ἐξ ὀπτικῆς ἀπάτης. Ἐτέρα ἀμερικανικὴ ἀνακάλυψις ἐπιτευχθεῖσα τῇ βοήθειᾳ τοῦ ἰσχυροτάτου τῶν ὑπαρχόντων ὀπτικῶν ὀργάνων, ἢτοι τοῦ ἐν τῷ ἀστεροσκοπεῖῳ τοῦ ὄρους Ἄμιλτων (παρὰ τὸν Ἅγιον Φραγκίσκον) τηλεσκοπίου, ὑπὸ τοῦ κ. Μπάρναρ, εἶναι ὅτι ὁ πλανήτης ἔχει καὶ πέμπτον δορυφόρον, λίαν μικρὸν, οὗτινος τὸ φῶς ἐκλείπει ἐντὸς τῶν ἀκτίνων τοῦ ὠραίου πλανήτου. Ἀπὸ τούτου ὁρῶμενος ὁ Ζεὺς θὰ εἶναι γιγαντιαῖος, καλύπτων τὸ ἥμισυ τοῦ οὐρανοῦ διὰ τοῦ κολοσσιαίου αὐτοῦ δίσκου καὶ στεφόμενος περὶ ἑαυτὸν μετὰ τρομακτικῆς ταχύτητος.

1) Ἴδε Ἐβδομάδ. Ἐπιθ. ἔτος Γ' ἀρ. 1. Σελ.

Ὡστε ὅταν κατὰ τὴν στιγμὴν τούτων ἐξετάζωμεν τοῦ Δία, ἀκτινοβολοῦντα ἐν τῷ ἑσπερινῷ ἡμῶν οὐρανῷ, δὲν βλέπομεν ἐν αὐτῷ ἄπλοῦν σημεῖον, μὲλις διακρινόμενον μεταξὺ τῶν ἀστέρων τοῦ οὐρανοῦ θόλου, ἀλλὰ κόσμον, κόσμον γιγάντιον, ἐν τῷ σχηματισμῷ αὐτοῦ εἰσέτι διατελοῦντα, ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὁποῖου κυκλοφορεῖ ἀενάως ρεῦμα ἰσημερινόν, φερόμενον ὀρητικῶς μετὰ ταχύτητος τετρακοσίων χιλιομέτρων καθ' ὄραν, κόσμον κεκαλυμμένον ὑπὸ ἀτμῶν καὶ διαυλακούμενον ὑπὸ θυελλῶν καὶ καταγίδων, ὄντα δὲ τέλος τεράστιον χημικόν ἐργαστήριον, ἐν ᾧ προπαρασκευάζονται τὰ σπέρματα προσεχοῦς ζωῆς. Πράγματι δὲ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ δέον νὰ χαιρετήσωμεν τὸ μέλλον τοῦ ἡλιακοῦ συστήματος. Ἐλευσεται ἡμέρα, ἣτις δὲν ἀπέχει πολὺ κατὰ τὸ διὰ τῶν αἰώνων τὸν χρόνον ὑπολογίζον χρονόμετρον τῶν οὐρανῶν, καθ' ἣν ἡ μικρὰ ἡμῶν γῆ σβεσθεῖσα θὰ κυλίηται ὡς σιωπηλὸν νεκροταφεῖον περὶ τὸν Ἥλιον, πάντοτε ὑπέρθερον καὶ πάντοτε νέον. Ἄπασα ἡ ἱστορία αὐτῆς θὰ ἐκλείψῃ, ἅπασαι αἱ λαμπρότητες αὐτῆς θὰ ἀπολεσθῶσι, αἱ ἀνθρώπινοι γενεαὶ θὰ διαδεχθῶσιν ἀλλήλας, μηδὲν καταλείπουσαι ὀπισθεν αὐτῶν, οὔτε νεκρικός δὲ λίθος θὰ δεικνύῃ τὴν θέσιν, ἐν ἣ ὁ πλανήτης ἡμῶν θὰ ἀποδώσῃ τὴν τελευταίαν πνοήν. Ἡσὸν γελοῖαι εἶναι ἅπασαι αἱ ἀνθρώπινα φιλοδοξίαι! Ἄλλα συγχωρήσωμεν ταῦτα. Ἦ θὰ ἐπραττοῦν τὰ τρία τέταρτα τῶν ἀνθρώπων ἂν δὲν ἐσκέπτοντο περὶ ἑαυτῶν; Ἄφ' ἑτέρου δὲ μὴ ὁ ἀγαθὸς ἐκεῖνος Σοπεναουερ δὲν καθιστᾷ ἡμῖν πιστευτὸν ὅτι κόσμος δὲν ἀποτελεῖ ἄλλο τι εἰ μὴ μόνον τὴν ἀναπαράστασιν τῶν ἰδεῶν ἡμῶν; Ὅταν ὅμως ἡ λαμπὰς τῆς ἐπιγείου ζωῆς σβεσθῇ, τὰ τελευταῖα ἀνθρώπινα βλέμματα θὰ δύνανται νὰ ἀτενίζωσιν εἰσέτι πρὸς τὸν Δία, ὡς πράττομεν τοῦτο σήμερον καὶ ὅπως ἐπραττον τοῦτο οἱ ἐν τῷ παραδείσῳ προπάτορες ἡμῶν, ἀναμφιβόλως δὲ τότε ὁ ἀπειρομεγέθης οὗτος κόσμος θὰ κατοικῆται ὑπὸ διανοητικῶν ὄντων, τόσον ἀνωτέρων ἡμῶν, ὅσον ἡμεῖς ἐσμὲν ἀνώτεροι τοῦ τρωγλοδύτου ἢ τοῦ κυνός. Ἄλλως τε τίς οἶδεν, ἂν μεταξὺ τῶν ἐκτοντάδων δισεκατομμυρίων ἀτόμων, ἅτινα θὰ κατοικήσωσι τὴν γῆν ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν, ἐξ ὧν δὲ ὕλικῶς οὐδὲ τέφρα καὶ σποδὸς θὰ μείνῃ, τίς οἶδε λέγομεν, ἂν δισεκατομμύρια τινα ἐκ τούτων δὲν καταστῶσιν ἄξια τῆς ἀθανασίας καὶ ἂν ὁ ἀχανὲς οὗτος κόσμος τοῦ Διὸς δὲν θὰ δεχθῇ τὴν πνευματικὴν κληρονομίαν τοῦ ἀτυχοῦς ἡμῶν πλανήτου; Βεβαίως δύνασθε νὰ ἀπαντήσητε εἰς ταῦτα ὅτι οὐδὲν τοιοῦτο γίνεται οὔτε γενήσεται ἐπὶ ἐκτονμμύρια ἐτῶν ἀλλὰ δὲν ἠσθάνητε ἄρα γε πολλάκις κατὰ τὰς ὥρας ἐνάστρους νύκτας, ὅτε ἀποθαρμάζετε τὴν ἀπειρον ἔκτασιν τῶν οὐρανῶν, φρικίαισιν παροδικῆν διατρέχουσιν τὴν μυχιάν ὑμῶν ὑπαρξίν πρὸ τοῦ βαθέος συναισθήματος τοῦ ἀπείρου καὶ τῆς αἰωνιότητος;

Camille Flammarion.

(Μετάφρασις Ν. ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΥ).

ΛΙΝΑ.*

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Ἐκεῖνο ὅπερ παρόρχεται.

XI.

— Ἀθλιε, ἀνόητε! ἐφέλλισε.

— Ἡ λιποθυμία τῆς Λίνας οὐδεμίαν ἔσχε κακὴν συνέπειαν· μετὰ βραχεῖας δὲ στιγμᾶς καθ' ἧς ὅλοι οἱ ἐν τῷ οἴκῳ κατεταράχθησαν, ροβηθέντες συμφορῆσιν, ἄφρονος ἐκροῆ δακρύων ἀνεκούρισε τὴν δυστυχῆ νεκνιδά. Αὕτη μολὶς ἀνκλαθεύσα τὰς αἰσθήσεις αὐτῆς, ἐρρίφθη εἰς τὸν τράχηλον τῆς κ. δὲ Ραμβέρο.

— Λευκὴ! ἀνέκραξεν ἰκετευτικῶς, ὀλολύζουσα· σὲ παρακαλῶ, σῶσέ με! ἕως τώρα ἔπραξα μέγα κακόν· πρέπει ἐξάπκντος ἢ μονομαχία αὕτη νὰ προληφθῇ.

Ἡ νεκρά γυνὴ διεβεβαίωσεν αὕτην καθητυχασικώτατα, ὅτε δὲ εἶδεν αὐτὴν ἤρεμον, κατέθη εἰς τὴν αἴθουσαν ὅπου ἄπαντες, πληθεῖς ἀνησυχίας, ἀνέμενον εἰδήσεις περὶ τῆς πικρῆς, καὶ διὰ μιᾶς μόνης λέξεως ἐπανάγαγε τὴν φαιδρότητα εἰς ὄλων τὰ πρόσωπα.

— Δὲν εἶναι τίποτε, εἶπεν· ἀνέλαβε τὰς αἰσθήσεις τῆς. Τότε παρετήρησε τὸν Ἰωάννην, ὅστις ὠχρωτάτην ἔχων τὴν μορφήν, καὶ σοβαρωτάτην τὴν ἔκφρασιν, δὲν ἐτόλμα νὰ πλησιάσῃ πρὸς αὐτήν, καίπερ ἄγνωσθ τὸ αἶτιον τοῦ παθήματος τῆς κόρης.

Ἡ κ. δὲ Ραμβέρο, προσέβη πρὸς αὐτόν, ἐπωφελουμένη δὲ στιγμὴν καθ' ἣν ὅλοι οἱ παρευρισκόμενοι συνδιελέγοντο πρὸς ἀλλήλους ζωηρῶς καὶ ὑψηλοφώνως, τῷ εἶπεν:

— Ἐλθετε· ἔχω νὰ σᾶς ὁμιλήσω.

Ὁ Ἰωάννης ἠκολούθησεν αὐτῇ τεταραγμένος πῶς, καὶ τεταπεινωμένος ὑπὸ τοῦ ἐπιτακτικοῦ αὐτῆς ὕφους. Ὅτε δ' εὐρέθησαν μόνον, τῷ εἶπεν ἀποτόμως:

— Ἀναχωρεῖτε αὐριοῦν τὸ πρῶν.

Ἐκεῖνος ἀπεκρίνατο:

— Αὕτη εἶναι ἡ πρόθεσίς μου· πῶς ἠδυνήθητε νά...

Ἄλλ' ἡ Λευκὴ, προῦθαλε δευτέραν ἐρώτησιν·

— Καὶ μονομαχεῖτε μεθαύριο;

Ὁ νεανίας ἀπέμεινεν ἤδη βωβός, οἶονεὶ προσηλωμένος ἐπὶ τοῦ ἐδάφους·

— Ἀληθῶς! . . . ἐφέλλισεν ἐν τέλει.

Ἡ νεκρά γυνὴ εἶπε τότε μετ' ἀπλέτου γλυκύτητος·

— Κύριε Δακίλ, εἰσθε ἄνθρωπος γενναῖος, ἄνθρωπος ἔχων καρδίαν· δὲν ἔχετε ἀφορμὴν δυσαρσεκείας καθ' ἡμῶν, ὡς νομίζω, τοῦλάχιστον, καὶ ὅμως μελετᾶτε νὰ μᾶς ἐπιρρίψητε τὴν δεινοτάτην, τὴν μᾶλλον θανάσιμον προσβολήν.

— . . . Ἐπεθύμουν νὰ σᾶς ἐννοῶ, κυρία, εἶπε μετ' ἄφρωνος ἔκφρασιν ἐμπλήξεως.

*) Ἰδὲ ἀριθ. 11, σελ. 214—218.

περ ἢ κ. δὲ Ραμβέρ ἔσπευσε ν' ἀποδεχθῆ, — ἀπεχειρήτισε τὴν οὐλήγουριν εὐθύς τῇ ἔσπερᾳ ἐκείνῃ. καθ' ὅτι ἄπαντες ἔμελλον νὰ κατακλιθῶσι καθ' ἣν ὥραν θ' ἀνεχώρει αὐτός. Ἡ φωνὴ αὐτοῦ ἔτρεμεν ἐν ᾧ ἀπεχειρήτιζε τὴν κ. δὲ Ραμβέρ, καὶ αὕτη δὲ δὲν ἠδυνήθη νὰ μὴ μετάσχῃ τῆς συγκινήσεως αὐτοῦ· οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς τῷ ἐφάνησαν ὕγραί ἐν δακρῶν.

Ἡ δὲ Ἰωάννα ἔκυπτε τὴν κεφαλὴν τείνουσα τοὺς δακτύλους πρὸς τὴν χειραψίαν, καὶ παρευθὺς μετ' αὐτὴν ἔφυγε δρομαίᾳ, ὅπως δώσῃ ἐλευθέραν ἐκροτὴν εἰς τὰ δάκρυα τῆς θλίψεώς τῆς.

Εἰσελθὼν εἰς τὸ δωμάτιον αὐτοῦ ὁ Ἰωάννης, συνετέλεσεν ἐν τῇ χειρὶ τὰς τελευταίας αὐτοῦ παρασκευάς, εἶτα δ' ἐνῶ φαιδραὶ ἀπηχῆσεις διεχέοντο περίξ, ἐκ τῆς αἰθούσης προερχόμεναι, ἐστήριξε ρεμβωδῶς τοὺς ἀγκῶνας ἐπὶ τοῦ λιθίνου δρυφράκτου τοῦ περιορίζοντος τὴν ἐξώστραν πρὸς ἣν ὁ θάλαμος αὐτοῦ ἠνοίγετο, καὶ ἦτις ἐξετείνετο γύρω περὶ τὸν πύργον. Τὰ ἀμέσως προσεχῆ πρὸς τὸ ἑαυτοῦ δωμάτια ἀπησχόλουν ἡ Εὐα καὶ ἡ Θεῖα αὐτῆς. Ἦτο δὲ τοῦτο τὸ γλαφυρότατον διαμέρισμα τοῦ γραφικοῦ πυργίσκου. Ἐκεῖθεν τὸ βλέμμα ἐφέρετο ἐλευθέρως ἐπὶ τὴν ὀμαλὴν πεδιάδα καὶ τοὺς λειμῶνας καὶ τοὺς κεκαλλιεργημένους ἀγρούς, οἵτινες ἐξετείνοντο εὐρέως ἐπὶ τῶν ἐλαφρῶς ἐπικλινῶν κλιτύων τῶν περίξ ἀργιλλωδῶν κορυφῶν.

Οὐδέποτε ἐξηπλώθη ἐπὶ τῶν σιγῶντων αἰθέρων νύξ λαμπρότερα καὶ μᾶλλον θεσπέσιος· ἡ ἰλαρὰ Φοῖβη κατεπλημμύρει τὸ ἤμερον τοπίον διὰ τοῦ χρυσολάμποντος αὐτῆς φωτός· δροσεραὶ καὶ ἀρωματώδεις αἱ ἐκπνοαὶ τῶν φυτῶν ἀνυψοῦντο ἡρέμα πρὸς τὸν οὐρανόν. Τὰ δένδρα ἀνωρθοῦντο ποῦ μὲν συσσωρευόμενα εἰς ὀγκῶδεις μελαίνας πληθῆδας, ἐν τῇ σκιᾷ, ποῦ δὲ, ὑπὸ τὸ φῶς, ἀναδεικνύμενα ὡς πελώριοι ἀργυροφύλλοι ἀνοδοέσμαι. Ἐδῶ εὐμήκεις λεῦκαι προὔβαλλον τὰς κορυφὰς αὐτῶν ὡς λιγυρὰ κυμαίνόμενα φάσματα· ἐκεῖ τὰ φύλλα ἐθρόουν ὑπὸ τὰς δροσῶδεις τῶν ζεφύρων πνοάς· ἄπασα δὲ ἡ εἰς ὑπτον παραδεδομένη κοιλιάς ἀπέπνεε τὴν εὐσεβῆ ποίησιν τῆς ἡρέμου γαλήνης, ὑπὸ τὸν ἠδὺν σπινθηρισμὸν τῶν μυριοπληθῶν ἀστέρων, τῶν κηθλωμένων ὑψοῦ εἰς τοὺς οὐρανοὺς, εἰς τὰ ἄμετρα βέθη τῶν γλαυκοφαίων ἐκτάσεων.

Ὁ Ἰωάννης ἀφωσιοῦτο εἰς τὴν πικρὰν ἠδυπάθειαν τοῦ ἄλγους αὐτοῦ· τὸ βλέμμα αὐτοῦ ἐπλανᾶτο ἀσκόπως ἐπὶ τῆς καταλεύκου προσόψεως τοῦ πυργίσκου, οὗ ἡ ἐκ σχιστολίθου στέγη ἠκτινοβόλει ὑπὸ τὸ σεληνιακὸν φῶς, ἐπὶ τῶν σιγηλῶν καὶ ἀκινήτων κορυφῶν τῶν περιστοιχοῦντων τὴν κοιλιάδα ὄρεων, ἐπὶ τῶν ὀμαλῶν χλοορῦτων ἐκτάσεων ἐν αἷς μορμυρισμοῖς τινεσ βαιοὶ καὶ μονότονοι μόνου προὔδιδον τὴν ζῶην. Ἐρρεμβάζετο βαυκαλώμενος ὑπὸ τῶν βραδέων κλυδωνισμῶν τῶν γλυκιπύκων αὐτοῦ ἀναμνήσεων, καὶ τῆς πλάνου θροῆς νυκτίων τινῶν ἐντόμων, ἅτινα τῆδε κάκεισε ἐν τῇ σκοτίᾳ ἐπέτοντο.

Ὁ οἶκος ἐκεῖνος, ὃν ἔμελλε νὰ καταλίπη, συνεχράττει ἐν ἑαυτῷ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ! καὶ! δὲν ἐστέγαζε τὴν ματαιοφρονα καὶ σκληρὰν ἐκείνην κόρην, ἧς ἡ

ὄψις κατετέρχζε τὸ πνεῦμά του, ἧς ἡ ἄφροντις λαλιὰ διέχυσεν ἐπὶ τὰ γέγηθα αὐτοῦ τὸ πρῶτον πικρὸν δηλητήριον; . . . Πῶς λοιπὸν ἠγάπησεν αὐτήν; δικτὶ τὴν ἠγάπησε; πῶς καὶ πρὸς τί τὴν ἠγάπη εἰσέτι; οὐδέποτε λοιπὸν ἡ κοινὴ σύνεσις θὰ ἐξήρει, καταδεικνύουσα αὐτῷ τὸ ἀδύνατον, ἵνα σβέσῃ ἐν τῇ ψυχῇ του τὸ πάθος τοῦτο, ὅπερ ἡ ὀδυνηρὰ ἀπελπισία ἐπὶ μᾶλλον ἐκράτυεν ἐν αὐτῇ ὁσημέραι;

Ἡμέρας ὄλας, ἐβδομάδας, μῆνας διήλθε προσπαθὼν νὰ πείσῃ ἑαυτὸν διὰ τῶν πρακτικῶν λόγων, ἀναπαριστῶν πρὸ τῶν ἰδίων ὀμμάτων τὴν θλίψιν, ἣν ἦδη ὑφίστατο· ἐν τούτοις ὑπέκυψεν ὑπὸ τὸν κτύπον, κατασυντριβείς ὑπὸ τῆς μαντευομένης ταύτης ἀποκαλύψεως! Οὐχί, οὐδ' αὐτὸς ἠδύνατο νὰ ἐρμηνεύσῃ τὸ ἀνερημένον ἄλγος, ὅπερ κατεῖχεν αὐτὸν τῇ στιγμῇ ἐκείνῃ· μήτοι ἄρα τοῦτο προήρχετο ἐκ τοῦ ὅτι ἐγίνωσκε τὸ ἄτομον, ὅπερ προὔτιματο αὐτοῦ, τὸν ἠλίθιον, εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ ὁποῦ ἔμελλε ν' ἀφεθῆ ἡ κόρη ἐκείνη ἢ μᾶλλον ἄφρων ἢ χαϊρέκακος; καί, αὕτη ἦτον ἡ ἀληθὴς αἰτία τοῦ πόνου αὐτοῦ· ἀναμφιβόλως θὰ ἔπασχεν ἦτον ἂν ἐμάνθανεν ὅτι ἡ Λίνα συνεζεύχθη μετ' ἄλλου τινός· ἀλλὰ μετὰ τοῦ Ἀλβερικ; . . . ἀηδίας αἰσθημα ἐπλήρου τὴν καρδίαν αὐτοῦ καὶ ἀνέβαινε μέχρι τῶν χειλέων· καὶ ἐνῶ ἐκουσίως ἀπέφυγε νὰ ἐμβαθύνῃ εἰς τὰς ἀπασχολούσας αὐτὸν σκέψεις, ὑπόκωφος μανία ἐβρυχάτο ἐν ἑαυτῷ.

Ὁ τάλως! ἦδη ἀνεμιμνήσκετο περιπαθῶς καὶ τῶν ἐλαχίστων λεπτομερειῶν τῶν στιγμαίων ἐκείνων συνεντεύξεων, τῶν ἐφημέρων ἀπολαύσεων γλυκείας ἠδονῆς καθ' ὥρας, ὅτε εἶχε νομίσαι ὅτι ἡ Εὐα προσέβλεπεν αὐτὸν μετὰ πλείονος τῆς συνήθους ἐπιεικειάς. Ἐνεθυμειτο τὰς σκέψεις αὐτῆς, τὰς διαφόρους τοποθετήσεις τῆς κεφαλῆς τῆς, τὰς αἰφνιδίους μεταβολὰς τῆς φυσιογνωμίας αὐτῆς καὶ αὐτὰς ἔτι τὰς λεπτομερείας τῆς περιβολῆς καὶ αὐτὸ τὸ χρῶμα τῶν ταινιῶν, αἵτινες ἐκόσμουσαν αὐτήν. Ἡ ἀκοή του ἦν ἀκόμη πλήρης τῶν οἰκειῶν αὐτῇ ἀπηχῆσεων τῆς καλλικαλάδου φωνῆς ἐκείνης, τῶν γλυκερῶν κλιμάκων τοῦ ἤχου τοῦ δροσεροῦ τῆς γέλωτος, ὡς ἡ ὄρασις αὐτοῦ εἶχε τηρήσει τὴν ἐντύπωσιν τοῦ παιγνιώδους βλέμματός τῆς, τοῦ φαντασιοπλήκτου μειδιήματος, τῶν λευκωλένων χειρῶν τῆς συλλεγουσῶν ἄνθη, ἡ πλανωμένων ἐπὶ τῶν πλήκτρων τοῦ κλειδοκυμβάλου τροχάδην καὶ ἐλαφρῶς!

(Ἀκολουθεῖ).

CHARLES VINCENT

(Μετάφρασις Κ. Α. Η.).

Ὁ ἑπεὶθνος

ΧΡΥΣΟΣΘΕΝΗΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

Κωνσταντινουπόλεως-Πέραν

Τυπολитоγραφικόν ΝΕΟΛΟΓΟΥ